

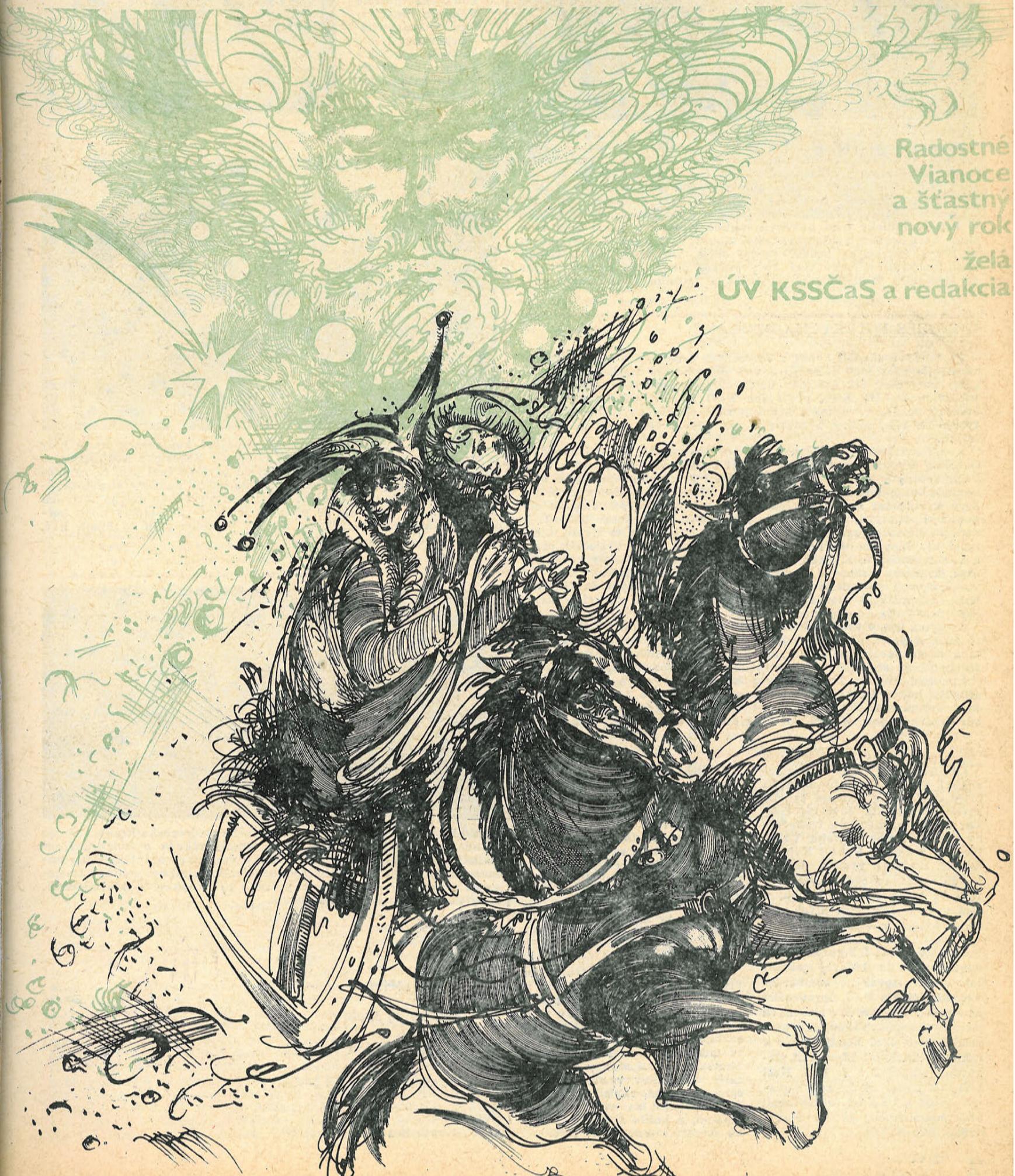
Zivot

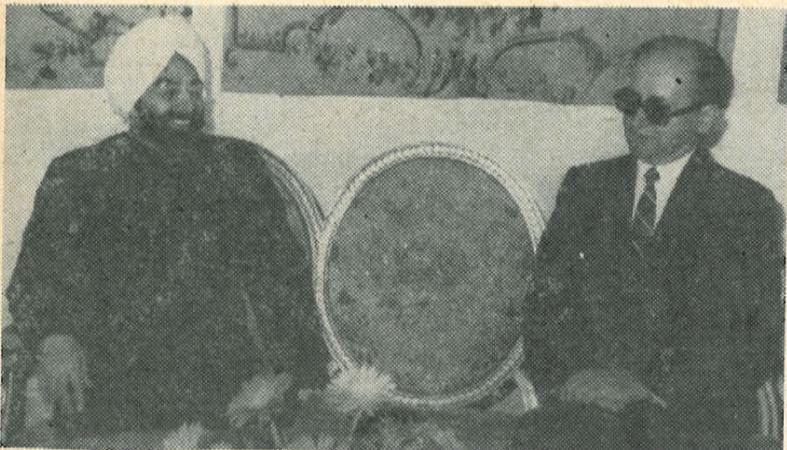
KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • PROSINEC • DECEMBER • GRUDZIEŃ 1986 (ČÍSLO 343) CENA 10 ZL

Radostné
Vianoce
a šťastný
nový rok

želá

ÚV KSSČaS a redakcia

POLSKO-INDIA. Zhodnotenie vzájomných vzťahov a rozvoja hospodárskej, vedeckotechnickej a kultúrnej spolupráce, ako aj výmenu názorov na viaceré medzinárodné otázky — bolo hlavnou tematikou rozhovorov prvého tajomníka ÚV PZRS a predsedu Štátnej rady Wojciecha Jaruzelského, ako aj iných predstaviteľov PFR s prezidentom Indickej republiky Ganim Zailom Singhom, ktorí bol na niekoľkodňovej priateľskej návštive v našej krajine. Počas pobytu v Poľsku indický host navštívil takiež Krakov a vzdal hold obeťiam nacistického vyhladzovacieho tábora v Osvinovcime, odkiaľ sa obrátil s výzvou na vedeck celého sveta, aby svoje sily a schopnosti venovali výlučne veci upevňovania mieru. Na snímke: záber zo stretnutia Wojciecha Jaruzelského a Ganiho Zaila Singha.

KONGRES POLSKÝCH ODBORÁRŮ

Ve Varšavě skončil kongres obrozených polských odborů, jehož se zúčastnilo přes 1400 delegátů a více než padesát zahraničních delegací, mezi nimi též delegace Ústřední rady odborů, vedená členem předsednictva ÚV KSČ, předsedou ÚRO Karlem Hoffmannem. Kongresová debata vyvrcholila přijetím řady závažných rozhodnutí, vytýcujících cíle, směry a formy práce odborového hnutí v příštích letech.

Kongres schválil nové stanovy a pět dokumentů: Hlavní usnesení, Ochrana životního prostředí a zdraví společnosti, Usnesení v otázkách veteránů práce, Stanovisko odborů k návrhu Národního společenskohospodářského plánu na roky 1986–1990 a Stanovisko odborů k otázkám stavebnictví a bytové politiky. Ze schválených dokumentů vyplývá, že hlavním předmětem pozornosti odborů je dodržování zásad sociální spravedlnosti v každodenním životě, které musí být hlavním měřítkem při odměňování podle výsledků práce a vynaloženého úsilí. Nezbytné je zajištění sociální jistoty každé rodině, každému občanovi, rovněž důchodcům a veteránům práce. Životní úroveň obyvatelstva a její ochrana je klíčovým úkolem odborů, zahrnujícím rovněž bytovou otázku, ochranu zdraví a životního prostředí.

Jaká má být v tomto směru úloha odborového hnutí? Odbory musí plnit služební úlohu vůči pracujícím a jejich celostátní reprezentace musí působit v rámci programu schváleného kongresem. Je třeba udržet otevřený a demokratický charakter hnutí.

Lze očekávat, že kongres bude mít velký význam pro upevnění jednoty hnutí, posílení jeho postavení v Poľsku a pro lepší pochopení polské specifity a problémů ve světě. Předsedou Celostátního sdružení polských odborů byl opět zvolen Alfred Miodowicz.

LAUREÁTOM IX. medzinárodnej husľovej súťaže Henryka Wieniawského v Poznani sa stal sovietsky huslista Jevgenij Buškov a dve rovnocenné tretie ceny získali Japonka Nobu Vakabayashi a Poliak Robert Kabara. Súťaže majúcej vysokú úroveň sa zúčastnil rekordný počet — vyše 70 huslistov z 23 krajín, v tom vyše 20 laureátov iných medzinárodných súťaží.

ZMLUVU SALT 2 porušili USA odovzdáním do bojovej služby 131. modernizovaného bombardovacieho lietadla B-52, upraveného na nosič jadrových riadených strel s plochou dráhou, čím prekročili limit 1320 bombardérov a rakiet s mnohými hlavicami, stanovený zmluvou z r. 1979. Hoci SALT 2 neboli nikdy ratifikovaný, ZSRR a USA ho rešpektovali pod podmienkou, že ho dodrží druhá strana.

ÚLOHA NOVINÁROV v dialógu Východ — Západ bola hlavnou téma VI. stretnutia v Jablonne pri Varšave, ktorého sa zúčastnilo vyše 150 významných publicistov a komentátorov zo štátov-signatárov záverečného aktu Konferencie o európskej bezpečnosti a spolupráci. Počas trojdňovej otvorennej výmeny názorov novinári prerokovali o. i. také problémy ako Svet po Reykjaviku, Európa a svet a iné aktuálne otázky.

DÔCHODKY. Podľa vyhlásenia vládnych orgánov sa dôchodky v Poľsku bude počítať a vyplácať podľa doterajších zásad. To znamená, že pre výpočet dôchodku sa bude brať do úvahy 12 a nie 36 mesiacov, ako sa navrhovalo. Nemenia sa ani zásady revalorizačie dôchodkov v marci budúceho roku, tzn. základ pre výpočet dôchodku sa zvýši o toľko percent, a koľko stúpla priemernej mesačnej mzdy v r. 1986.

POLSKO navštívila predsedníčka poslaneckej snemovne Taliankej republiky Nilde Jottiová, ktorá si v spoločnosti zástupcu maršalka Sejmu Mieczysława Rakowského pozrela Múzeum martýrstva Auschwitz-Birkennau. Na snímke: Nilde Jottiová kladie kvetinu pri Stene smrti

KATOVICE. Proběhly vojvodské stranické konference, které byly první etapou posjezdové výroční kampaně. Katovické konference se zúčastnil Wojciech Jaruzelski. Ve svém projevu řekl mj. že „konference byly výrazem všeobecné a jednoznačné podpory stranické linie, směřovaly k přetlumočení závěrů X. sjezdu do jazyka místních podmínek. (...) Upevňuje se příznivá tendence neustálého růstu počtu kandidátů přijímaných do strany. Většinou jsou to mladí lidé, především dělníci a také rolníci.“

VARŠAVA. Diskusia o návrhu Národného spoločensko-hospodárskeho plánu na roky 1986–1990 a prvé čítanie zákona o fungovaní socialistického sektora boli hlavnými bodmi rokovania trinástejho zasadnutia Sejmu tohto volebného obdobia. Sejm tak tiež schválil zmierenie niekoľkých predpisov v práve o priestupkoch s odôvodnením že situácia v krajine sa stabilizuje.

V ČÍSLE:

Pred 40. výročím...	6—7
Na slávu novej škole	8
Za Červenou skalou	10—11
Na sviatočné chvíle	12—15
Pohled do Československa	20

Z Veľkej Lipnice do Novej Lipnice
str. 16—17

... z dobrého urobiť lepšie...

V sále Všeobecnovzdelávaciego lýcea v Jablonke v Nowosączskom vojvodstve sa konala výročná volebná konferencia gminného výboru PZRS. Medzi pozvanými hostami o.i. boli: tajomník VV PZRS — Ludwik Kamiński a nowosączský vojvoda — Władysław Gwlas. V sále pútalo pozornosť heslo z programu X. zjazdu PZRS „Demokracia-disciplína-dôslednosť činnosti“, ktoré bolo akoby vedúcou myšlienkom celej konferencie.

Prvý tajomník GV PZRS — Józef Stanek prednesol výročnú správu. V úvode o.i. po-vedal: „Dnes, keď X. zjazd nám dal predstavu politickej a ekonomickej stratégie siahajúcej do roku 2000, poukázal na metódy dosiahnutia plánovaných cieľov, my, v gmine musíme — hľadiac dozadu — určiť si miesto, kde sa nachádzame, zvoliť dobrú metódu rozvoja, tak rozdeliť úlohy na ceste k pokroku a rozvoju a viedieť nájsť cestu, aby sa z dobrého dala urobiť ešte lepšie.“

Ďalej prvý tajomník GV hovoril o schopnosti strany v gmine. V deviatich richtárs-tvach a piatich závodoch a inštitúciach je združených vyše dvesto členov strany v štandardných organizáciach. V radoch strany sa nachádza 22 perc. rolníkov, 19 perc. roľníkov, 50 perc. pracujúcej inteligencie. Je dôležité aj to, že 32 perc. členov strany sú ženy. V uplynulom volebnom období prijali do strany 12 osôb.

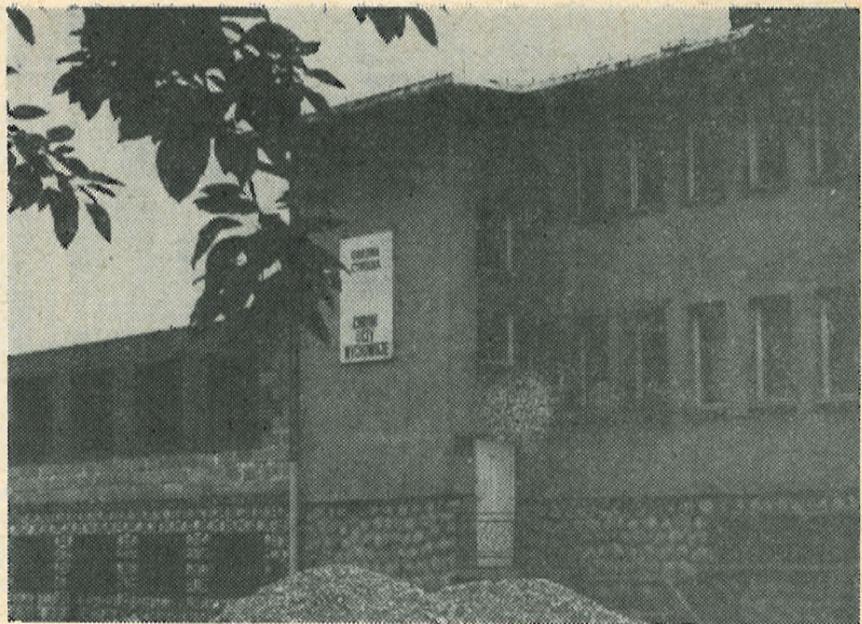
Potom prvý tajomník GV Józef Stanek po-vedal: „Uplynulé volebné obdobie bolo bohaté na politické udalosti. Aktívne sme sa zúčastnili volieb do národných výborov a do Sejmu PIER a po prvýkrát sme sa zúčastnili volieb do územnej samosprávy. Stretnutia s kandidátmi, predvolebné porady a schôdze počas predjazdovej kampane zaktivizovali našu spoločnosť. Členovia stretnutí predložili 63 návrhov, ktorých realizáciu vysoko ocenila exekutiva nášho orgánu.“

Veľa miesta v referáte venoval prvý tajomník GV polnohospodárstvu. V gmine je 16 000 hektárov pôdy, v tom 10,5 tis. ha ornej pôdy. Štátne a súkromné lesy zahrňujú 7,5 his. ha. Gmina nemá najlepšie klimaticko-pôdne podmienky, ale napriek tomu roľníci dosahujú celkom dobré výsledky tak v rastlinnej produkcii, ako aj v chove. V uplynulom volebnom období zaznamenali rast počtu dobytka a oviec a preto je gmina na šiestom mieste vo výkupe jatočného dobytka a na druhom mieste vo výkupe mlieka. Ale výsledky v polnohospodárstve by mohli byť lepšie, keby sa systematicky uskutočňovala meliorácia, rekultivácia a najmä komásacia pôda. Pre tunajších roľníkov je tiež nevyhnutné lepšie zásobovanie výrobňmi prostriedkami.

V diskusii sa ako prvý ujal hlasu náčelník gminy Marian Borowicz, ktorý hovoril o spoločensko-hospodárskej situácii gminy vo volebnom období.

ZA PRVÉ — zlepšila sa situácia v školstve. Odovzdali sme do užívania novú šolu v Chyžnom. Uskutočnili sme generálnu opravu základnej školy č. 1 v Malej Lipnici. Školské objekty vo Veľkej Lipnici sme napojili na zdrovod. Vo Veľkej Lipnici pri základnej škole č. 3, v Hornej Zubrici pri základnej škole č. 1, v Jablonke pri základnej škole č. 1 a pri všeobecnovzdelávacom lýceu sme vyasfaltovali ihriská a cesty. Vo Veľkej Lipnici sme v rámci svojpomocných prác začali o.i. výstavbu novej základnej školy č. 2. Okrem toho z rozpočtu gminného úradu a finančných prostriedkov získaných od organizátorov letných táborov sme uskutočnili bežné opravy v niekoľkých školách: Jablonke, Veľkej Lipnici, Matonogoch, Boroch, Hornej Zubrici, Dolnej Zubrici, Oravke a Podvilk.

Rozširovanie budovy Gminného úradu v Jablonke. Foto: DŠ

Tentokrát sme nezabudli na učiteľov, pre ktorých chýbajú byty. V Malej Lipnici sme začali adaptáciu starej školy č. 3, v ktorej budú štyri komfortné byty. Aj v Chyžnom sme starú školu č. 2 určili na byty pre učiteľov. Samozrejme, potreby v školstve sú naďalej veľké. Spôsobila ich dlhoročná zanedbanosť.

ZA DRUHÉ — v Jablonke sme konečne vybudovali v rámci svojpomocných prác trhovisko s plochou 2 ha. Okrem toho sme vybudovali most a cestu k nemu a gminné družstvo odovzdalo do užívania opravdivé výkupné stredisko pre dobytok.

ZA TRETIE — zmodernizovali a vybudovali sme nové cesty a mosty. V gmine sme vybudovali 25,6 km ciest s asfaltovým povrchom, z toho 8 km v Malej Lipnici, 11 km vo Veľkej Lipnici, 4 km v Jablonke, 1,6 km v Zimnej Dzire, 1 km v Chyžnom. Na tento účel sme vydali vyše 150 mil. zł. Okrem toho sme vybudovali 3 betónové mosty a obnovili sme dva drevené mosty. Ale aj v tejto oblasti sú ešte potreby stále veľké; okrem iného je veľmi potrebná výstavba cesty Veľká Lipnica — Skočíky — Kičory a Podškale — Podvilk.

ZA ŠTVRTÉ — niečo sme urobili aj v stavebnictve; vo volebnom období pribudlo 142 budov v súkromnom sektore a 14 komunálnych bytov.

ZA PIATE — naďalej sa rozširuje budova Gminného úradu v Jablonke. Vo Veľkej Lipnici sme odovzdali do užívania novú hasičskú remízu vybudovanú v rámci svojpomocných prác. Začali sme prípravné práce pre svojpomocnú výstavbu zdravotného strediska v Malej Lipnici, ako aj hasičskej remízy v Dolnej Zubrici. Zanedlho bude ukončená výstavba športového štadióna v Jablonke.

ZA ŠIESTE — musíme s uznaním priznať, že závody podporujú prácu gminného úradu. Družstvo rolníckych krúžkov buduje modernú základnú službu pre polnohospodárstvo. Gminné družstvo Roľnícka svojpomoc (SCh) odovzdalo do užívania veľmi praktické stredisko pre výkup dobytka, sklad pre pekáreň a koní modernizáciu skladu vo Veľkej Lipnici. Okrem toho poskytlo finančnú pomoc pri asfaltovaní cesty do sídliska Bory. Jednotné rolnicke družstvo ukončilo výstavbu hospodárskych objektov, cest a výasfaltovalo verejné priestory v obci. Odevné družstvo ukončilo výstavbu svojho objektu a finančne pomohlo pri asfaltovaní cesty do sídliska Bory. Energetický závod Nového Targu finančne pomohol pri asfaltovaní cesty do Dziadowskej Doliny.

Náčelník Marian Borowicz veľa miesta vo svojom prejave venoval polnohospodárstvu, ktoré dobre plní svoje úlohy. V posledných dvoch rokoch roľníci predali vo výkupných strediskách 20 241 000 litrov mlieka a 4 336 ton jatočného dobytka. Zásobovanie základnými výrobňami prostriedkami bolo všeobecne

dobré. Ale naďalej je nedostatok cementu, vápna, eternitu, traktorov, rotačných kosačiek a pod. Je veľa námetov proti Mliekárskemu družstvu v Novom Targu. Ide predovšetkým o výkupné strediská — sú malé a nepraktické, ľahko sa v nich udržiavajú dobré hygienické podmienky. Tratia na tom iba dodávateľia. Nesmierne dôležitým problémom je meliorácia pôdy. Do teraz zmeliorovali 521 ha nákladom 152 mil. zł. Požiadavky v tejto oblasti sú značne väčšie. Problémom je aj štruktúra gazdovstiev, ktorá sa musí zlepšiť pomocou scelovania pôdy. Začali ho uskutočňovať vo Veľkej Lipnici, v ktorej niektorí roľníci majú nezriedka až 150 políčok. V gmine je 500 km poľných ciest, ktoré traktory rýchlo ničia, bolo by ich treba vytvrdzovať, ale chýbajú materiály pre spevňovanie.

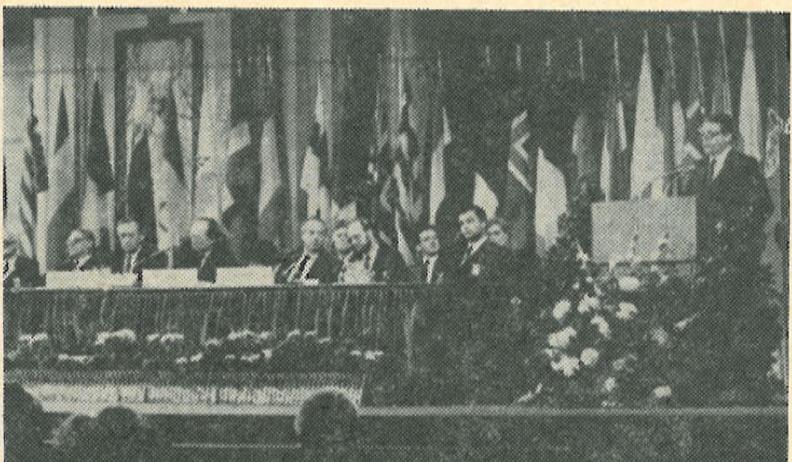
Na záver náčelník predstavil predpoklady spoločensko-hospodárskeho plánu na roky 1986—1990. K najdôležitejším úlohám, ktoré bude treba splniť patrí: zásobovanie Jablonky vodou pomocou vodovodu spod Babej hory; asfaltovanie všetkých hlavných ciest; rozvoj telefónizácie pomocou zväčšenia automatickej ústredne v Jablonke; vybudovanie základnej školy č. 2 vo Veľkej Lipnici; ukončenie výstavby zdravotného strediska v Malej Lipnici; ukončenie hasičskej remízy v Dolnej Zubrici; ukončenie adaptácie dvoch starých škôl na učiteľské byty a odovzdanie do užívania 7 bytov; ukončenie výstavby štadióna a prvej etape gminného úradu; výstavba autobusovej zastávky v Jablonke; rozšírenie všeobecnovzdelávaciego lýcea; obhospodárenie smetiska a oprava cesty k nemu; začatie výstavby lyžiarskeho vleku v Oravke pod podmienkou, že bude dotácia od rezortov vlastniacich rekreačné domovy na tomto teréne.

Po výpovedi náčelníka Mariana Borowicza v diskusii prehovorili: Andrzej Woszczelek — učiteľ, Ludwik Mlynarczyk — richtár, Jan Rusnak — zástupca inšpektora osvety a výchovy, Wendelin Glusia — roľník, Edward Paździor — učiteľ, Andrzej Wyszyński — vedúci odevného závodu, Bronisław Kubacka — tajomník ZSO. Hovorili o zvýšení autority stranickej organizácie v gmine, výstavbe a oprave škôl, výstavbe učiteľských bytov, rozvoji turistickej základne, lepšej práci zdravotných služieb, zlepšeniu autobusovej dopravy, nedostatku mnohých prostriedkov pre výrobu, v tom o.i. uhlia a cementu, ako aj o dodržiavaní zásady, že škola by mala byť svetská.

Po diskusii sa konali volby. Za prvého tajomníka gminného výboru PZRS zvolili Józefa Stanka. Okrem toho zvolili 23-členný gminný výbor PZRS, 7-člennú exekutívnu a 11-člennú gminnú komisiu stranickej kontroly. Potom delegáti jednohlasne schválili program realizácie uznesení X. zjazdu PZRS v gmine Jablonka.

ZÁVĚRY Z KOORDINACE SPOLECENSKOHOSPODÁRSKÝCH PLÁNŮ členských států RVHP na leto 1986–1990 a způsoby zdokonalování tohoto nového nástroje spolupráce byly hlavním tématem 42. zasedání Rady vzájemné hospodářské pomoci v Bukurešti. Bylo zdůrazněno, že při koordinaci plánů je nutno široce přihlížet k předsezení a úkolům vyplývajícím z komplexního programu vědecko-technického pokroku členských států RVHP do roku 2000. Bukurešťské zasedání otevírá novou etapu spolupráce bratrských států na značně vyšší úrovni než dosud. Na snímku: polská delegace se Zbigniewem Messnerem v zasedací síní.

VYBUDOVAT JEDNU SPOLEČNOU EVROPU — to je myšlenka prolínající se všemi projevy na setkání KEBS ve Vídni. Díky prozíravému rozhodnutí před 11 lety v Helsinkách vznikla koncepce vytvoření mírové a bezpečné Evropy cestou všestranného dialogu a spolupráce všech států. Historickou zásluhou helsinského procesu — jak řekl na zahájení zasedání rakouský kancléř Franz Vranitzky (na snímku), je to, že přes rozdíly mezi Východem a Západem, vyplývající z různých ideologicko-politických systémů, při dnešním status quo byly nalezeny praktické způsoby součinnosti.

69. VÝROČIE VOSR. Neodlučiteľnou súčasťou osláv Veľkej októbrej socialistickej revolúcii je vojenská prehliadka a manifestácia obyvateľov Moskvy na Červenom námestí. Tohtoročné slávnosti, ktorých sa zúčastnili najvyšší sovietski predstavitelia na čele s generálnym tajomníkom KSSZ Michailom Gorbačovom, prebiehali v znamení všeobecnej podpory uzneseniam XXVII. zjazdu KSSZ a realizácií leninskej línie strany, boja za všeobecné odzbrojenie a sovietskej politiky mieru a spolupráce. Výročie Veľkejho októbra oslavili tak tiež všetky socialistické krajinu. V Poľsku sa pri tejto príležitosti konali viaceré akadémie, stretnutia veteránov boja a práce a iné podujatia. Na snímke: pohľad na manifestáciu obyvateľov Moskvy.

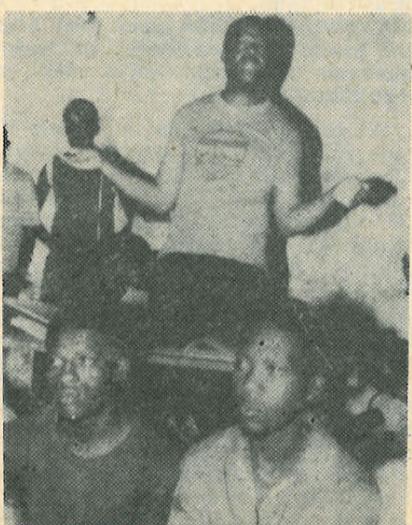

PÁPEŽ JÁN PAVOL II. vyhlásil 27. október za deň modlitieb za mier. V súvislosti s tým sa v Assici stretli predstavitelia najväčších náboženstiev sveta. Na pápežovu výzvu o zastavenie bojov v tento deň, kladne odpovedali libanonské moslimské skupiny sunnitov a šíitov, kresťanski falangisti, partizánske skupiny z Latinskej Ameriky, Filipín, Srí Lanky, ako aj Polisario, Irska republikánska armáda a vlády niektorých štátov. Na snímke: zľava: arcibiskup Cantenbury dr. Robert Runcie, arcibiskup Veľkej Británie Methodias, pápež Ján Pavol II. a predstaviteľ budhistov Dalaj Lama.

MAPUTO. Počas leteckej katastrofy nad územím Juhoafrickej republiky zahynul prezident Mozambickej ľudovej republiky a predseda strany Frelimo Samora Moisés Machel. 53-ročný prezident, s ktorého menom sa spája boj a víťazstvo nad portugalským kolonializmom a získanie nezávislosti Mozambiku v r. 1975, sa práve vrácal zo Zambie, kde rokoval s ďalšími africkými štátnikmi tzv. frontových štátov o vývoji v južnej časti kontinentu. Podľa mienky svetovej tlače k nehode došlo za nejasných a podozrivých okolností. Na snímke: záber z pohrebu S.M. Machela, ktorého sa zúčastnili delegácie mnohých krajín.

PRETORIA. Vláda Juhoafrickej republiky začala realizovať plán vysídlovania černošského obyvateľstva zo štvrtí susediacich s centrami veľkých miest. Prezídlencov usmerňujú do tzv. náhradných sídlisk v buši v snahe obmedziť aspoň čiastočne nespokojeneckú náladu v JAR. Táto rasistická akcia sa stretla s prudkým odporom černošskej verejnosti. Na snímke: jeden z odborárskych vedúcich vyhlasuje štrajk proti diskriminačnému presídľovaniu.

VEĽKÁ BRITÁNIA prerušila diplomatické styky so Sýrskou arabskou republikou pod zámienkou, že jej diplomatickí zástupcovia boli zapletení do nevydareného pokusu o atentát na izraelské lietadlo El-Al na londýnskom letisku Heathrow. Napriek britským a americkým nátlakom sa ministerská rada EHS nerozhodla jednoznačne odsúdiť Sýriu, preto USA ju začali obžalúvať z podpory terorizmu. V súvislosti s tým EHS použila voči Sýrii časť navrhovaných sankcií, napr. Francúzsko prerušilo dodávku zbraní. Sýrska vláda veľakrát odsudzovala terorizmus a rozhodne protestovala proti pokusom spájania Sýrie s podobnými akciami. Na snímke: prezident Sýrie Hafez Assad.

BONN. Demonstre priešť pred americkou vojenskou základňou u Hasselbachu. Zúčastnilo sa jí asi 200 tisíc odpúrcov zbrojení; byla to jedna z nejvŕtejších protinukleárnych manifestacii v NSR. Mirové demonstrácie sú v poslednej dobe i v ďalších zemích západnej Evropy.

PEKING. Alžbeta II. sa setkala v císařskom paláci s Teng Siao-pchingom. Byla to prvni návštěva britského monarchy v Číně v celých dějinách. Přes svůj zdvořilostní ráz svědčí o tom, že se Čína stále více otevírá světu.

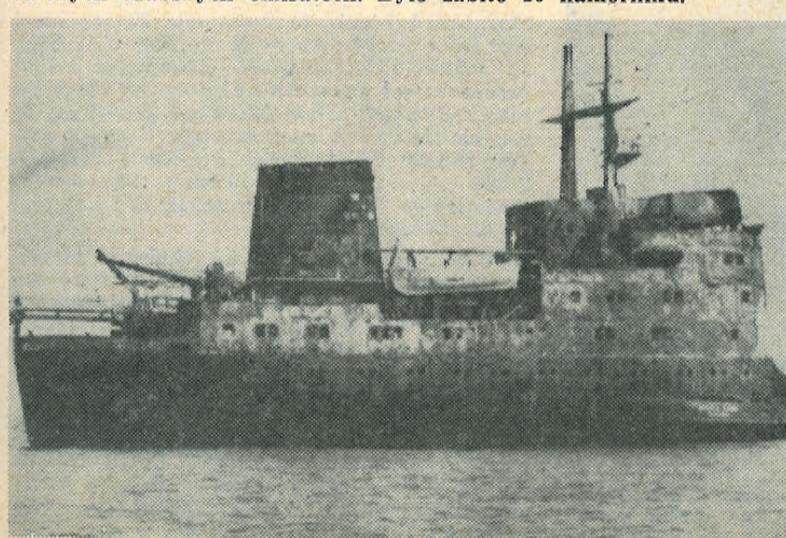
ZÁPADNÝ BERLÍN. V administratívnej budove spojeneckého väzenia v Spandau (na snímke) explodovala výbušnina. Neboli žiadne ľudské obete, materiálne straty sú však značné. K atentátu sa priznala doposiaľ neznáma skupina Komando oslobodenia Rudolfa Hessia. Tento, dnes 92-ročný vojnový zločinec, si v Spandau odpykáva trest doživotného väzenia.

Snímky: CAF, TASS, AP a archív

VARŠAVA. Poľskí džezoví hudobníci, novinári a poslucháči prišli na letisko Okęcie legendárneho hudobníka, majstra bluesu B.B. Kinga. V preddeň oficiálneho otvorenia tohtoročného festivalu Jazz jamboree B.B. King dvakrát vystúpil v Kongresovej sále. Tieto koncerty sa konali v znamení 10. výročia existencie Medzinárodnej džezovej federácie. Na snímke: privitanie B.B. Kinga na letisku Okęcie.

PARÍŽ. Pracovníci veřejného sektoru francouzského hospodářství demonstrovali v dnu protestní stávky, nejvŕtejší v posledních deseti letech. Protestovali proti vládní politice redukce zaměstnanosti a omezení sociálních výdajů. Veřejný sektor má přes 6 miliónů zaměstnanců.

IRÁNSKO-IRÁCKÁ VÁLKA pokračuje. Obetí se stávají rovnako plovoucí jednotky iných štátov. Na snímku panamská cisternová loď, zničená iránskymi raketami nedaleko prístavu Dubai ve Sjednocených arabských emirátoch. Bylo zabito 10 námořníkov.

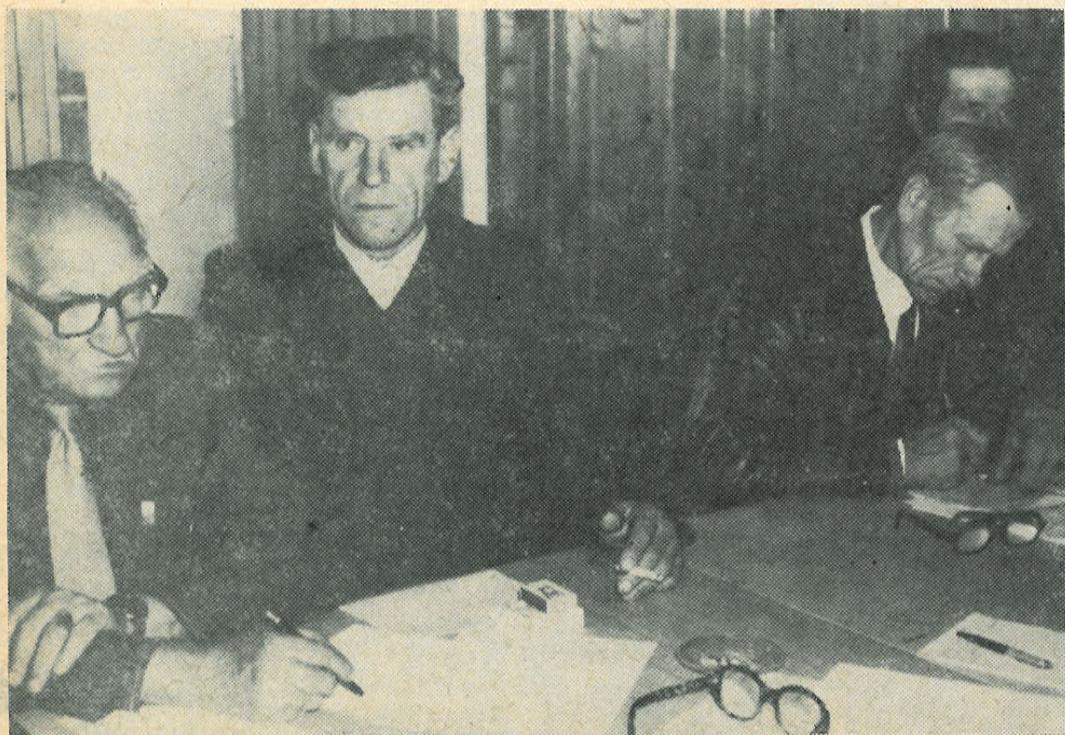
Tradičná výročná porada dopisovateľov a spolupracovníkov Života sa konala 12. októbra tr. v Malej Lipnici. Spolu s poradou sa uskutočnilo plenárne zasadanie Ústredného výboru KSSČaS. Spoločných rokovanií sa zúčastnili predstavitelia skoro všetkých miestnych skupín našej Spoločnosti.

V programe porady a pléna ÚV boli aktuálne otázky Života a činnosti Spoločnosti. V úvodnej časti porady redakcia odovzdala odmeny účastníkom súťaže predplatiteľov Života a výhercom v súťaži o Zlaté pero. So situáciou s predplácaním časopisu Život oboznamil prítomných krajanov red. Ján Špernoga. Red. Dominik Surma informoval o plánovaných predavzatiach redakcie v roku 40. výročia Spoločnosti a red. Anna Krištofeková hovorila o úlohe dopisovateľov v pôsobnosti Života. Zasa kr. Ľudomír Molitoris zoznámil krajanov s činnosťou KSSČaS v tomto roku. Celú poradu viedli a na otázky

PRED 40. VÝROČÍM ...

Krajania (zľava) Jozef Mirga, Jozef Gronský, Anton Pivovarčík a Jozef Špernoga sa akuste zamýšľajú nad diskusnými príspevkami

So záujmom počúvajú správu ÚV Falštinčania (sprava) Andrej Klimčák, Andrej Horňák a Zubričan Ferdinand Durčák

krajanov odpovedali kr. Adam Chalupec, Alojz Šperlák a Ján Molitoris.

Diskusia bola tentoráz výnimocne bohatá nie počtom diskusných príspevkov, ale závažnosťou problémov a návrhov, aj keď nie vždy nových. Jej bohatstvo sa prejavilo aj v tom, že diskutujúci nevystupovali iba s požiadavkami na ústredný výbor Spoločnosti, ale sami hľadali rezervy v miestnych skupinách a v krajanských postojoch. Dotýkali sa však troch základných oblastí krajanskej činnosti: 40. výročia Spoločnosti, školstva a problematiky časopisu Život.

Kedže vypracovaním podrobného plánu osláv jubilea Spoločnosti sa bude zaoberať predsedníctvo ÚV, nebudem sa tu širšie venovať tejto otázke. Aj keď na porade odznelo veľa hodnotných návrhov, všetky sú súčasne na realizáciu. Zatiaľ stačí, keď uvedieme, že do programu osláv v budúcom roku sa musia zapojiť všetky miestne skupiny našej organizácie. Spomíname to preto, aby krajania v MS už teraz, v zimnom období porozmýšľali o priprave programu a účasti svojej MS na oslavách. K iným návrhom bude ešte dosť príležitostí sa vrátiť.

Začneme od problematiky nášho časopisu, keďže je nám najbližšia.

S obsahom a grafickou úpravou Života boli krajania spokojní, čo často vyjadrovali slovami vďaky a pochvalami na adresu redakčného kolektívu. Život sa stal neoddeliteľnou súčasťou krajanského diaenia. Určite by však získal na zaujímavosti, keby boli aktívnejší dopisovatelia a najmä keby sa do dopisovateľskej činnosti pustila krajanská inteligencia z radov učiteľov a absolventov stredných a vysokých škôl na Slovensku. Jednako nie obsah stránok Života bol na porade najdôležitejší, hoci na obsahové zmeny a perspektívne plány redakcie upozorňoval krajanov red. Adam Chalupec.

V poslednom roku totiž klesol počet predplatiteľov Života v dôsledku stálych problémov s doručovateľmi. Napr. vo Veľkej Lipnici a Kičoroch niet skoro vôbec predplatiteľov Života, nevela je vo Fridmane a klesol aj v iných obciach...

Na druhej strane sú obce, v ktorých Život dostávajú skoro do každej domácnosti, napr. v Krempachoch, Novej Belej, Kacvíne alebo Nedeci.

Krajania v takejto situácii navrhovali urobiť zmenu vo výbere MS vo Veľkej Lipnici. Možnosti zvýšenia predplatného Života hľadali aj prostredníctvom predplácania časopisu rodine a známym do zahraničia. Svoju predavzatošť dokazovali aj počas prihlásovania konkrétneho väčšieho počtu získaných predplatiteľov vo svojich obciach. Veľa rokov poradu Života sprevádzza heslo Život s krajanmi — krajania so Životom. Vystúpenia krajanov na tejto porade dokázali, že to nie sú iba prázdne slová.

Problematika slovenského školstva je na programe každej našej porady a schôdze. Nie preto, že je nevyčerpateľná, ale predovšetkým preto, že jeho stav je stále neuskopojivý a stále sa rodia nové problémy, ktoré brzdia jeho rozvoj. Stačí uviesť dva príklady zo začiatku tohto školského roka. V Základnej škole v Podškli už tretí rok nezačali vyučovať slovenčinu, zasa v Základnej škole č. 2 v Repiskách začali vyučovať od 1. októbra iba vďaka intervencii rodičov. V riešení takýchto problémov ústredný výbor KSSČaS a naša redakcia musia často

vystupovať v úlohe príslovečných „hasičov“ a intervenovať u nadriadených školských orgánov. Pokúšáva taktiež vyučovanie češtiny v Zelove a tamomž obvodný výbor sa musí týmto problémom vážne zaoberať.

Sú to však otázky, ktoré musíme mať stále na zreteli. V tejto súvislosti spomenutie slov kr. Františka Kurnáta, ktoré opakuje skoro na každej schôdze, že v mládeži a škole je naša budúcnosť, vôbec nie je od veci. Skutočne, bez výchovy mladého krajančekého pokolenia nebude ani Spoločnosť ani Čechov a Slovákov v Poľsku. A v našich podmienkach výučba materinského jazyka je možná iba vďaka škole. Zdá sa, a porada to potvrdila, že krajania si túto skutočnosť uvedomili v plnom rozsahu, hoci stav žiakov v našich školách tento fakt neodzrkadluje. Ba, napok, stáva sa, ako tento rok v Tríbe, že pre nedostatok záujemcov, likvidovali vyučovanie slovenčiny. Odznali sice hlasy, že vyučovaniu slovenského a českého jazyka treba venovať zvýšenú pozornosť, ale iba jeden hlas správne poukázal, že výchovu mladého krajana treba začať v rodine. Pravda je zatiaľ taká, že nie všetci členovia našej Spoločnosti a nie všetci Česi a Slováci posielajú svoje deti na vyučovanie.

Je pravdu, že recitačné súťaže, kresliarske súťaže, výlety a rekreácie prospievajú zvyšovaniu záujmu o vyučovanie slovenčiny, ale často sa tu obchádza základný problém, ktorým je povinnosť každého Čecha a Slováka naučiť svoje deti materinský jazyk. Teda okrem potrebného záujmu o vyučovanie slovenčiny v základnej škole, okrem potrebných stykov s vedením školy, mali by predsedovia MS a aktivisti rozprávať s krajanmi o tejto základnej pre krajančeké hnutie otázke. A opäť zacitujem slová kr. Albinu Vojčiaka — „nikto nám nepomôže, keď si sami nepomôžeme.“ Ale napriek rôznym fažkostiam sú stále možnosti zvýšenia počtu žiakov na vyučovanie slovenčiny.

Problémov je dosť aj v organizačnej činnosti. Neuspokojivý je členský stav našej organizácie, nekonajú sa pravidelné schôdzky miestnych skupín, neuspokojivo sa rozvíja kultúrna činnosť, pokušáva zbieranie členského a dosahujeme nízke vlastné príjmy. Nezavrhujeme sice názor, že od výšky členského nemôže závisieť financovanie činnosti Spoločnosti, hoci na porade sa hovorilo o jeho zvýšení, avšak bez reálnych možností na súhlas. Treba si však uvedomiť, že s členským a vlastnými príjmami sa počíta v rozpočte schválenom ministerstvom vnútra. A keď sa tieto na UV nevplatia, peniaze z tejto položky chýbajú na realizáciu iných potrieb. Napr. v minulom roku bolo členské zaplatené iba na 76 percent.

Na druhej strane sme v stave zorganizovať vydané podujatie, akým boli oslavky 42. výročia SNP a prehliadka dychových kapiel. Možno uviesť príklady MS, ktoré nielen dokážu vyvíjať rozsiahlu kultúrnu činnosť, ale aj organizovať stretnutia a večierky pre krajanov, vypracovať vlastné príjmy. Stačí uviesť príklady Novej Belej, Nedeca, či Krempach, ale aj Malej Lipnice, Harkabúza či Podvika. Aký záver z toho vyplýva? Jediné taký, že v kolektívnej činnosti a krajančeké súdržnosti je naša sila. A krajančeká obetavosť nepozná hranice, ako povedal kr. Anton Pivovarčík. Treba len vedieť vzbudíť iniciatívu.

Sú tiež také MS ako napr. Podsrnie, ktoré sú ochotné pracovať a chceli by zorganizovať vlastnú kapelu či súbor. Žiaľ, nict inštruktora, ktorý by im v tom pomohol. Oravský obvod musí nutne nájsť človeka na toto miesto. V terajšom, vhodnom zimnom období by krajania v MS mali častejšie zválať členské schôdzky, na ktorých by mali pouvažovať o svojej činnosti. Lebo práve teraz, pred 40. výročím Spoločnosti je vhodné obdobie na oživenie kultúrnej práce v každej miestnej skupine podľa jej možnosti. A práve tých 40 rokov je dôkazom, že nien sa dá, ale je aj treba pracovať. Je to povinnosť nás všetkých Čechov a Slovákov v Poľsku.

ANNA KRIŠTOFEKOVÁ
DOMINIK SURMA

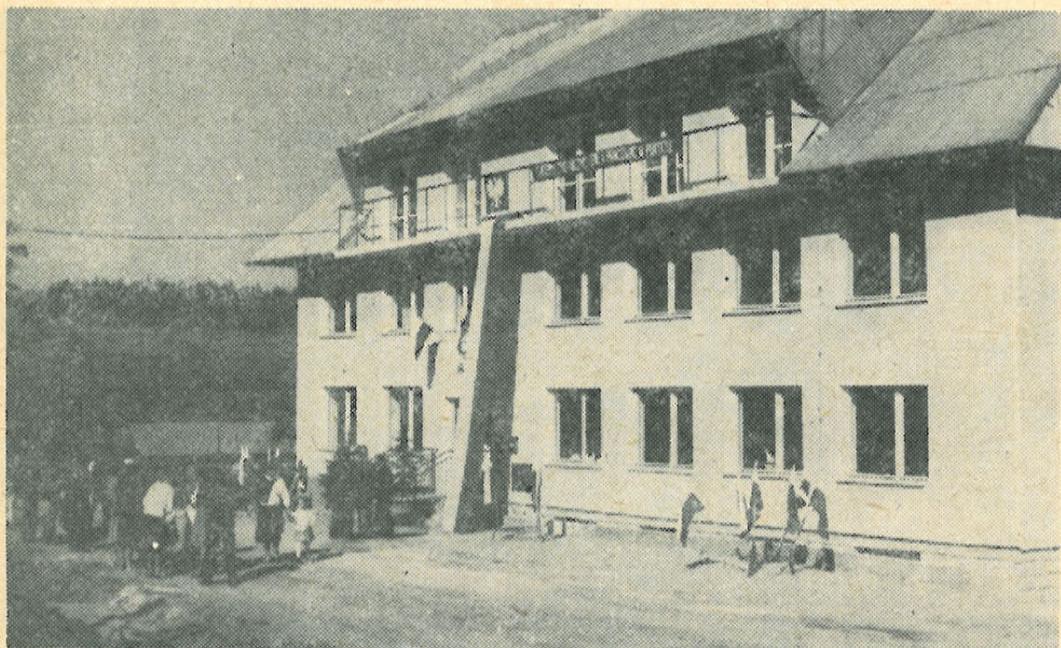
O ďalšej popularizácii Života sa zdajú uvažovať (zľava): Pavel Hlavač z Fridmana, Jozef Krišák z Lapšov, krajania Vaksmanškiovci z Tríbe, Vilma Kubacka z M. Lipnice

K aktívnym účastníkom porady patrili (sprava): Eugen Kott (D. Zubrica), Sebastian Milon (Č. Hora), Jozef Čongva (Katovice), Eugen Mišinec (H. Zubrica), Vendelin Krempaský (Nedeca) a ďalší...

Lapšančan Ludvík Šoltýs (sprava) v spoločnosti Lipničanov Františka Svetláka, Jána Gviždža a Eugena Antalčíka z Kičor

Nová škola vo sviatočnom rúchu

Na slávu novej škole

Výstavbu novej školy v Harkabuze a presnejšie modernizáciu starej sme sledovali od začiatku. 14. október t.r. bol šťastným dňom pre celú obec a zvlášť pre deti a ich učiteľov. V tento deň dostali do užívania veľmi potrebnú a očakávanú novú školu. Otváracej slávnosti sme sa zúčastnili na pozvanie Miestnej skupiny KSSČaS v Harkabuze.

S iniciatívou výstavby školy vyšla riaditeľka školy Zofia Gogolaková, pretože tridsaťročná drevená škola bola pritesná a nevyhovovala súčasným požiadavkám vyučovania. Výstavbu začali v roku 1982. Najprv rozburiali polovicu školy, zatiaľ čo v druhej sa konalo vyučovanie žiakov. Keď stála jedna časť školy, deti sa prestahovali do nej a starú časť opäť búrali a stavali nové základy. V takýchto podmienkach sa učilo štyri ro-

ky. Boli to skutočne ťažké podmienky a ľahko bolo o nehodu. Zdravie a bezpečnosť boli v rukách učiteľov, no na štásie obišlo sa to bez akejkoľvek nehody.

Práca na stavbe pokračovala dosť rýchlym tempom. Harkabuzania nestáli bokom a pomáhali pri výstavbe. Zvážali štrk, piesok a drevo. Stavbu dotoval z časti Gminný úrad v Rabe Wyżnej a Vojvodský úrad v Novom Sączi. Výstavbu finančne podporoval taktiež podnik Zelezničnej dopravy v Katowiciach, ktorý chcel mať v škole cez prázdniny rekreacné stredisko.

V ten deň sa pred školou schádzali žiaci a jednotlivci z Harkabuza s úsmievom na tvári. Nechýbala ani chýrna kapela Ostrovianov, ktorá vitaná hostí: námestníka nowosądzského vojvodu Władysława Gawlasa,

I. tajomníka GV PZRS v Rabe Wyżnej Mariana Nowaka, náčelníka Gminného úradu v Rabe Wyżnej Michala Andrzejczyka, gminného inšpektora osvety a výchovy Wiesława Wójcika a ďalších, ktorí prišli na toto pekné podujatie. Slávnosť otvoril krátkym prejavom I. tajomník GV PZRS a stručne oboznámil prítomných s priebehom výstavby školy. Blahoželal všetkým učiteľom pri príležitosti ich sviatku a zaslúženým odovzdal vyznamenania za dlhoročnú a obetavú pedagogickú pracu. Medzi vyznamenanými boli Zofia Gogolaková a Maria Sikorová. Zasa Gminná narodná rada v Rabe Wyżnej odovzdala diplomy za aktívnu prácu pri výstavbe školy nasledujúcim občanom: Genové Harkabuzej, Genové Zioberovej, Terézii Moždženovej, Edwardovi Bielakovi, Władysławovi Łabudovej, Bernadete Smólkovej, Bogumile Chowaniecovej, Zofii Gogolakovej, Józefovi Sikorovi, Józefovi Gogolakovi a vedúcemu stavebnej brigády. Symbolický klúč odovzdal do rúk predstaviteľom školskej žiackej rady gminný inšpektor osvety a výchovy Wiesław Wójcik a informoval prítomných o tom, že škola je vybavená novými učebnými pomôckami v hodnote 1.500 000 zl.

Slávnosť spestril kultúrny program žiakov, v ktorom boli zahrnuté vlastenecké básne, pesničky a taktiež básne venované učiteľom k ich sviatku. Prváčikovia, aj keď nesmelo, pekne tancovali. Kyticou kvetov žiaci podávali za prácu a pomoc učiteľom, stranicu a vládnym orgánom. Richtár Józef Sikora v mene dediny podával všetkým za úsilie a dobrú spoluprácu pri tak potrebnej stavbe. Stahu prestríhli predstaviteľia vojvodského a gminného úradu. Nasledovala prehliadka školy.

A ešte pári slov o samej budove školy. Nachádza sa v samom stredе dedinky a prístup k nej je pomerne dobrý. V škole je 6 veľkých tried, knižnica, miestnosť pre žiakov predškolskej výchovy, miestnosť pre technicko-praktické práce, kancelária a zborovňa. Na druhom poschodí sú byty pre učiteľov: 2 rodinné byty a 3 garsónky. Chýba tu len telocvična a športové ihrisko. Školu, v ktorej učí 9 učiteľov navštieva sto žiakov spolu s deťmi predškolskej výchovy. Do Harkabuza chodia taktiež deti z nedalekej Bukowiny. Tento rok je ich jedenásť a sú žiakmi od 5. do 8. triedy. Žiať, len päť žiakov sa učí jazyk slovenský, ktorý vede učiteľka Mária Sikorová. Možnosti sú. Záleží len od samých rodičov a detí.

Celému učiteľskému zboru želáme veľa úspechov a vytrvalosti v práci a všetkým žiakom výborné známky.

Text a foto: ANNA KRIŠTOFEKOVÁ

Šťastná riaditeľka školy Zofia Gogolaková

Sviatok mali aj žiaci.

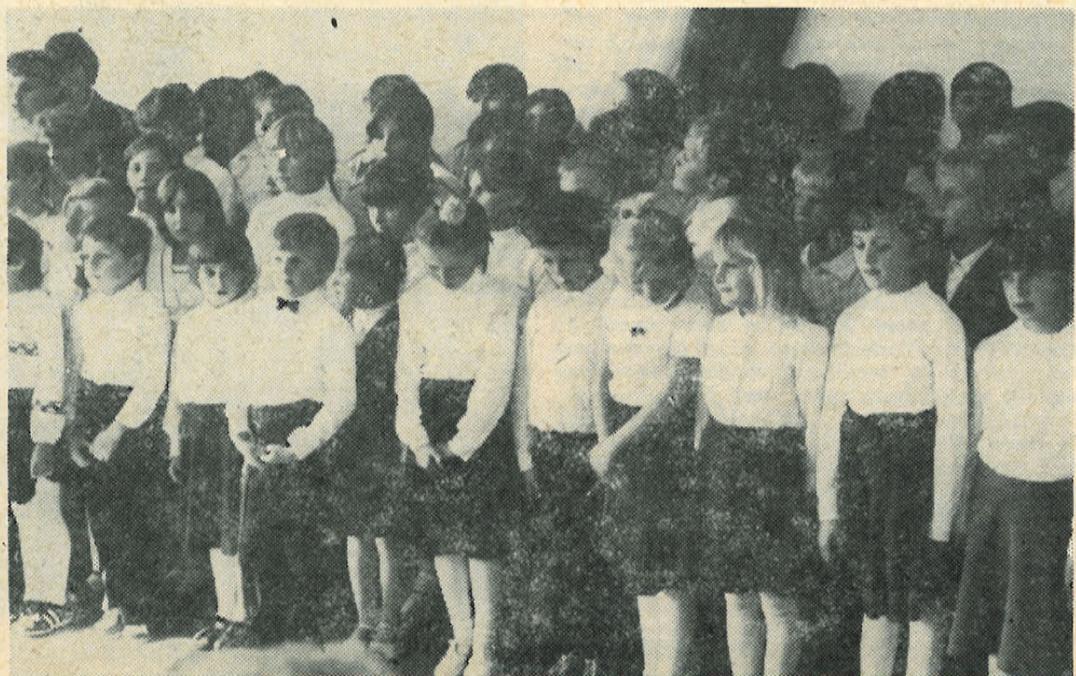

Foto: D. Surma

Tichá noc

(ÚRYVOK)

Vianoce ako prvákova písanka.
Machule mlák a zalievanie dažďa.
Jak práčovňou sa krajom para valí.
Keby sa teraz Kristus narodil,
pre hmlu by sme to nezbadali.
I vyrastal by z betlejského blata
jak deti všetkých tesárov,
túlavé, hladné, veselé.
Herodes nemusel by vraždiť nemluvňatá
a nebolo by trojkráľovej nedele.

Je tichá noc.
Ó, ďaleko
je, detstvo, k tvojmu brehu.
Tu iba strechy svietlujú
so zdrapmi stopeného snehu
jak zablatené zástavy.
Nič nového pod mesiacom.
Cirkulár planét sa bez premeny krúti.
Psy vyštakujú spod plotov.
Do týchto vianoc špinavých
ako nôž zabodnutý
sa chvejem svoju samotou.
Ohorok sviečky.
Oriešok na tanieri.

A pokoj išiel bohvie kam.
Je Stedrý večer.
Je večer po večeri.
Ospalý kocúr drieme na pokrovei.
Už rozišli sa nocou Rúfusovci
zaspievať sviatky stareňkám.

Len syn sa v sebe plahočí,
syn mrmle do obrúči.
Je tichá noc a do noci
vo dvore psíček skučí.

Syn. Mtkvy pre život
a príliš živý pre sen.
Na prázdnych pohároch si vyklopáva
pieseň.

Nie je to spev,
len vábenie
myšlienok ukrytých.
Zo strechy voda klopká.
Izba je ako hrobka.
Len starodávne hodiny sa potkýnajú
na stene.

Tik tak
tik tak
tou svätou nocou zaznieva.

JAROSLAV SEIFERT

Noc na prahu

Noc tmavá prišla na prah teplé siné
a byla plná svetel,
hviezdy ako dírek v okarině,
sníh vál a já s ním letel

v duchu kams nazpäť cestou rozzárenou
— a to jsou cesty klamné,
u dveří anděl, křídla na ramenou,
zazvonil za mne.

Na lůžku děcko. Vůní hyacintů
ta vzpomínka mne jímá,
a dítě drží paletu a flintu
v spánku si před očima.

Ó, šťastné svátky, plné světla, mrazu
a třpytivého jíni,
teď po stopách se vracím k předobrazu
pozoruje, co nyní

v rukou mi zbylo z čarovných těch chvíli,
bých mohl počít klásti,
života hvězdu mi snad přišpendlili
andělé nad propasti.

SLOVNÍK ŽIVOTA (142)

Niekedy sa vyskytujú fažkosti v správnom písaní slov zakončených príponou -ár. Prípona -ár sa nikdy neskracuje, takže v mnohých slovach často bývajú dve dlhé slabiky za sebou, napr.: frézár, bábkar, čiapkár, sviečkár, dráhár... Niekedy sa pred príponou -ár slabika v slovotvornom základe skracuje. Máme napríklad základ vino, ale odvodnené slovo vinár, písal, ale pisár, betón, ale betónár, vagón, ale vagónár, milión, ale milionár a pod. Pred príponou -ár sa pravidelne skracujú aj prípony -ík, -ník, -íček, -íčko, napr medovník — medovníkár, košík — košíkár, slovník — slovníkár, slovíčko — slovíčkár a pod. Ale aj novotvorené slová typu hliník — hliníkár, autíčko — autíčkár, vozík — vozíkár, voziček — vozičkár, turbína — turbinár.

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY				
marginalny	okrajový, druhoradý	okrajový, druhořadý	marka	značka, marka ; auto značky	značka	auto značky
margines	okraj, margo	okraj	Fiat	Fiat	auto Fiat	Fiat
marginesowy	marginálny	marginální	mieć dobrą markę	mať dobre meno	mít dobré jméno	mít dobré jméno
margabria	markgróf	markrabě	markiz	markýz	markýz	markýz
Maria	Mária	Marie	markocić się	trápiť sa	trápiť se	trápiť se
Mariacki kościół	Kostol P. Márie	kostel P. Marie (v Krakově)	markot-	stávať sa	stávať se	stávať se
mariański	mariánsky	mariánský	nieć	nepokojným	mrzutý	mrzutý
mariasz	mariáš	mariáš	markotny	predstierať niečo	predstírat	předstírat
mariaż	sňatok	sňatek	markować	zapamätať	zapamatovávať	zapamatovávať
marionetka	bábka	loutka	markować sobie	si	si	si
marionetkowa	bábkový	loutkový	w pamięci	marxista	marxista	marxista
marionetkowy	bábková	loutková	marksista	marxistický	marxistický	marxistický
rząd	vláda	vláda	marksizm	marxismus	marxismus	marxismus
marka	marka (peniaz);	značka	marmolada	marmeláda	marmeláda	marmeláda
			marmur	ovočné želé	ovočné želé	ovočné želé
			marmu-	mramor	mramor	mramor
			rek	kameň na brúsenie,	mramorový	brousek; mramorový
			marmur-	mramorový papier	ledový klid	vý papír
			kować	maľovať na mramorovo	špatný (charakter)	špatný (charakter)
			marmurowy	mramorový	hynut	hynut
			marmurowy spokój	radový pokoj	maličkost	maličkost
			marnawy	mizerný	pominuteľnosť	pomíjiteľnosť
			marnieć	hynút	úbohosť	úbohosť
			marnostka	marnota	márnootratník	márnootratník
			marności	marnota		
			marnotrawca	marnotrawca		

Pohľad na obec Durštín

ZABUDNUTÝ DURŠTÍN

O malebnom spišskom okolí a osade Durštín, ktorá leží na vršku a súčasne v kotline, sme už dosť dávno nepísali. Ludia tu kedysi žili biedne, ale dnes sa ich životná úroveň veľmi zvýšila. V podstate z dávnych čias zostal len názov obce, lebo podoba a život sa v nej veľmi zmenili — tak tvrdia sami občania.

Durštín z roka na rok rastie. Ako príklad uvediem pári údajov: v roku 1977 bolo 66 obytných domov a 372 obyvateľov; tento rok už má 83 obytných domov, v ktorých žije 472 obyvateľov. Naviac k Durštínu patrí ešte 20 rekreačných chat „riaditeľov a doktorov“, ako ich volajú Durštinčania. Chaty stojia na južnej strane Červenej skaly. Celý durštínsky chotár má 300 ha ornej pôdy, ale veľmi málo lesov a pastvin, ktoré vlastní väčšinou miestny urbár. Je tu 52 gazdovstiev. Predovšetkým sú to hospodárstva malé, trojhektárové, či stredné 5 — 6 ha. Len dva rolníci obrábjajú pôdu na 10 ha. Pôda je tu fažká, podhorská V. a VI. triedy. V posledných rokoch rolníci dospeli k tomu, že

je lepšie mať viac lúk. Neplati sa pestovať zemiaky, jačmeň či oves, pretože úroda pôdín je závislá od počasia, ktoré býva vrtkavé. Prevažuje tu chov jatočného dobytka. Málo je tu mliečneho dobytka, len preto, že rolníci majú fažkosti s dovozom mlieka do zberne v Lopusznej. Nikto nechce voziť ani koňom ani traktorom, lebo je to príliš daleko.

Určitý čas, keď bola zberňa mlieka v Krempachoch, dovážali mlieko a vždy mali dajaky ten groš, tak hovoria samé gazdinky. Taktiež veľmi málo je oviec, ktorých chov je veľmi drahy. Pre nedostatok vlastných pasienkov musia v letnom období odovzdávať ovce bačom a dopĺňať do každej pári tisíc zlých. Taký chov oviec nestojí za nič. V zimnom období tunajší rolníci odovzdávajú do výkupu gminného družstva v Krempachoch okolo desať býkov. Majú dostatok umelých hnojiv a nemajú problém s uhlím. Horšie je s prídelmi rotačných kosačiek a traktorov, pretože gmina prideluje najprv tam, kde majú väčšiu poľnohospodársku vý-

robu. S traktormi si už poradili, lebo si ich vyrábajú domáckym spôsobom. Veľmi drahé sú služby Družstva roľníckych krúžkov v Novej Belej. Skoro všetky stavebné materiály sú na prídel a najväčší problém je s cementom, tvárnicami a plechom. Áno, dá sa kúpiť súkromne, ale oveľa drahšie. Potrebná je oprava polných cest, ktorú chcú čiastočne urobiť svojpomocne. Rozpočet opravy je hotový a čakajú len na finančné prostriedky z gminy. Aj keď durštínske pole je na kopcoch, predsa si vyžaduje melioráciu. Len s tým majú problém, že keď chcú uskutočniť melioráciu, musí byť na to aspoň 150 ha, a oni toľko meliorovať nepotrebuju.

Problémom, ktorý nadáľe strpčuje život občanom tejto dedinky, je nedostatok vody, najmä pre protipožiarne zabezpečenie. Momentálne majú len tri protipožiarne vodojemy, ale to je stále málo. Roľníci čerpajú vodu zo svojich studní. Jediným východiskom z tejto situácie je pripojiť sa do nádrží v Krempachoch. Túto vec by mali riešiť nielen sami obyvatelia Durštína, ale aj patriené úrady v gmine.

V najbližšom päťročnom pláne mienia stavat hasičskú remízu. Stará remíza a konkrétna maličká miestnosť, v ktorej sú uschované 3 ručné striekačky a konský povoz, má už vyše päťdesiat rokov. Projekt stavby je už hotový. V remíze by mali byť priestrané garáže a na poschodi kultúrny dom. Svojpomocne už nazvávali kamene, štrk a piesok. Naviac pri stavbe každý odpracuje 30 dní.

V dedine majú jeden obchod, ktorý je v prevádzke od roku 1965. Obchod je dobre zásobený potravinami a priemyselným tovarom. Dovoz pečiva je pravidelný, aj keď gazdinky občas nariekajú na jeho kvalitu. Trochu horšie je s mäsem a údeninami a preto väčšie nákupy robia v Novom Targu. Otváracie hodiny ľudom vyhovujú.

S veľkou námahou v roku 1979 bola dokončená výstavba asfaltovej cesty do dediny. Odvtedy sa otvorila široká cesta do sveta. Niečožež predtým nikto nikam nechodil, ale teraz majú úplne pohodlie. Osemkrát denne je autobusové spojenie z mestom. Teraz dochádzka do práce alebo mládež do stredných škôl v Novom Targu je fahká a bez problémov. Okrem toho prichádza ešte jeden autobus, ktorý vozi pracovníkov do obuvníckych závodov v Novom Targu. Tak

LIDÉ • LÉTA • UDÁLOSTI

PROSINEC — DECEMBER

1.XII.1836. V Bratislav zemrel Jozef Ignác Bajza, slovenský osvícenský spisovateľ a prekladatel, autor prvého slovenského románu „René, mládenca príhody a zkúsenosti“ (nar. 15.III.1755 v Predmieri).

2.XII.1896. V osade Strelkovka jižne od Moskvy se narodil Georgij K. Zukov, vynikajici sovětský vojevúdee, maršál Sovětského svazu, hlavný velitel pozemnich ozbrojených sil; čtyřnásobný hrdina SSSR; autor vzpomínek o druhé svetové válce „Vzpomínky a úvahy“ (zemrel 18.VI.1974 v Moskvě).

2.XI.1956. Kubánská revoluce v čele s F. Castrém zakončena proklamováním Lidové republiky Kuby.

2.XII.1971. Proklamování nezávislosti státu Sjednocených arabských emirátu.

4.XII.1941. Na Kremlu v Moskve predsedala polské vlády gen. Władysław Sikorski a minister zahraničních vecí SSSR Vjačeslav Molotov v prítomnosti Josefa Stalina podepsali polsko-sovětskou deklaraci o prátelství a vzájemné spolupráci. Podepsaní deklarace predchádzela polsko-sovětská smlouva uzavřená v Londýně 30. července 1941 gen. Sikorským a Ivanem Majským, velvyslancem SSSR ve Velké Británii, v prítomnosti Winstona Churchilla a A.R. Edena. V prvním článku této smlouvy vláda SSSR uznala, že: „...sovětsko-německé smlouvy z roku 1939 týkající se územních změn v Polsku ztratily svou platnosť“. Ze své strany polská vláda prohlásila, že „...Polsko není spojeno z žád-

ným státem žádnou smlouvou namierenou proti SSSR.“ Druhý článok smlouvy se týkal obnovenia diplomatických styků mezi oběma vládami a výmény velvyslancov. Smlouva současně zavazovala obě vlády k vzájemnému poskytovaniu veškeré pomoci a podpory v probíhajici válce s III. říši. Sovětská vláda zároveň vyjádřila souhlas s vytvořením polské armády na území SSSR.

5.XII.1791. Ve Vídni se narodil Wolfgang Amadeus Mozart, rakouský skladateľ, predstaviteľ vrcholného klasicizmu. Záračné dítě, geniálni umělec; ve čtyřech letech složil první písničky, v šesti letech byl vynikajicím klavíristou. Jako osmiletý složil svou první symfonii, dvanásťiletý první operu a ve čtrnácti letech se stal koncertným mestrom. Koncertoval v Německu, Anglii, Holandsku, Belgii, Švýcarsku, Francii a Itálii. V Praze byl uznán za největšího skladatele své doby. Lidé ho oslavovali jako skladatele a virtuósa. Napsal přes 600 skladeb, symfonie, koncerty a operní díla; vyvolával úžas, získal velkou slávu, ale prožil i trpká léta a zemřel v bídě (nar. 27.II.1756 v Salzburgu).

5.XII.1836. V Žoludku (Vilensko) se narodil Antoni Wróblewski, revolučně demokratický činitel, jeden z vůdců lednového povstání v r. 1831 v Polsku a generál Pařížské komunity (zemrel 5.VIII.1908 v Ouarville — Francie).

5.XII.1941. Sovětská armáda zastavila německou ofenzívou u Moskvy a přešla do vteřné protiofenzívy.

6.XII.1917. Proklamování nezávislosti Finska.

7.XII.1941. Japonské seskupení válečných a letadlových lodí s 360 letadly neočekávaně zaútočilo na největší americkou vojenskou základnu Pearl Harbour na Havajích, kde kotvily hlavní sily tichomořské válečné flotily Spojených států. Útok na Pearl Harbour měl zajistit militaristickému Japonsku svobodu operací na Tichém oceánu a tzv. jižních mořích a rozšířit tak jeho panování na podrobených oblastech v jihovýchodní Asii, s bohatými zásobami strategických surovin. Zároveň s útokem na Pearl Harbour japonské ozbrojené sily překročily indicko-čínsko-siamskou hranici a zaútočily na Malajsko a jiné oblasti. Tak byla zahájena válka mezi Japonskem a USA, Velkou Británii, Austrálií, Kanadou a jejich spojenci — světová válka.

9.XII.1871. V Praze se narodil Josef Mánes, malíř a grafik, jeden z vynikajicích trojice českých malířů: syn Antonína a bratr Quida. Josef Mánes byl největším českým malířem své doby a hlavním představitelem národní školy českého malířství (nar. 12.V.1820 v Praze).

10.XII.1821. V Nemirově na Podolsku se narodil Nikolaj A. Nekrasov, vynikající ruský básnik. Většinu svých děl věnoval životu poddanské vesnice. Hluboce demokratická tendence jeho děl získala četné následovníky v mladší generaci, která v něm viděla

Cestou cez dedinu

isto sa cestuje autobusom do zdravotného strediska či na poštu v Novej Belej.

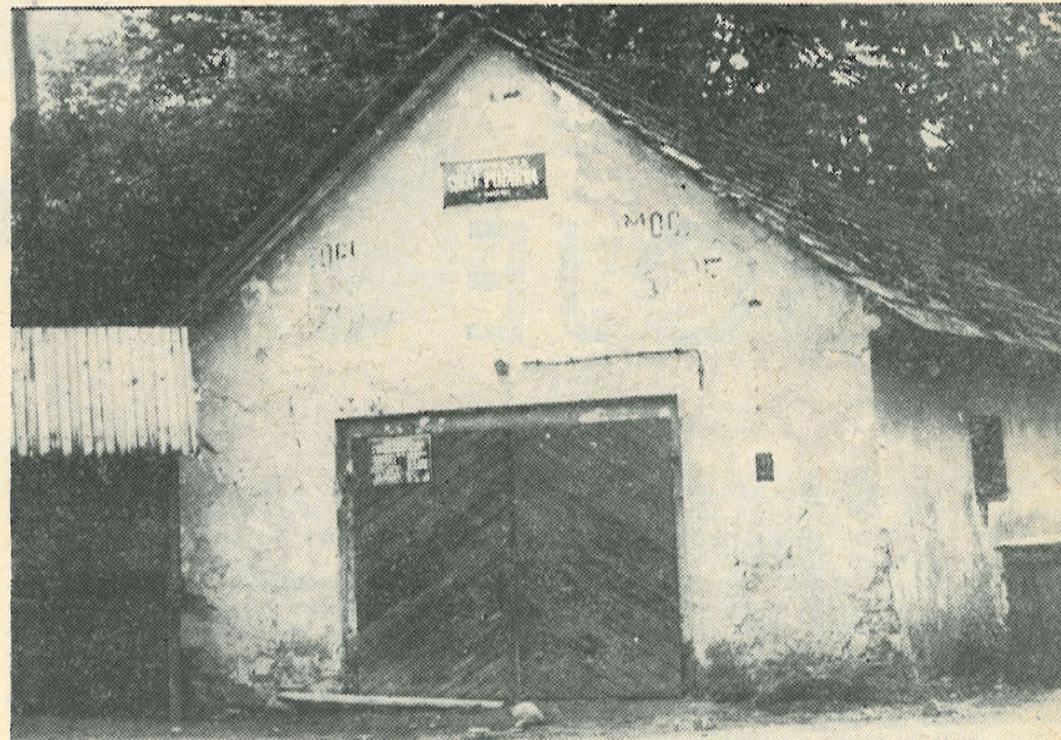
Durštín nemá vlastné telefónne spojenie. V súčasnosti je to vec nenahraditeľná. Pre-dovšetkým je to veľká úspora času, ale aj nevyhnutná pomoc. Momentálne je len jeden telefón, ktorý má spojenie z Nižnými Lapšami a na dôvažok, každú chvíľu nefunguje.

V obci najlepšie pracuje Krúžok vidieckych gazdiniek, ako aj základná stranička organizácia ZĽS a Ľudový športový zväz. V posledných rokoch sa susedské spolunažívanie oveľa zlepšilo a je badateľná súdržnosť občanov. Ziaľ, takzvaný kultúrny život tu nejestvuje. Nepôsobí tiež, tak ako by mala, miesta skupina Spoločnosti (pisali sme o MS v Živote č. 10/86).

Dedinkou prechádza turistická trasa. Pekný výhľad na Tatry, Gorce a malebnosť čarownej kotlinky láka turistov po celý rok.

Ludia hovoria, že si zvykli na všetko a žije sa im naozaj dobre. Kraľuje tu pokoj a naoko ich obklopuje panenská príroda.

Text a foto: ANNA KRIŠTOFEKOVÁ

Stará budova hasičskej remízy

O poriadok na ulici na starajú deti

svého mistra a vúdece (zemrel 8.I.1878 v Petrohradě).

11.XII.1876. Ve Wiśniewě se narodil Mieczysław Karłowicz, skladatel a horozelec. V hudbě vyznával ideologii Mladého Polska. Skládal sólové písne, hlavně na slova. K. Tettmajera, orchestrální skladby a symfonie. Byl autorem fejetonů o Tatrách a horolezectví, které vyšly po jeho smrti s názvem Karłowicz v Tatrách. Zahynul 8.II.1909 v Tatrách, zasypán lavinou pod Malým Koščicemem.

13.XII.1981. V noci z 12. na 13. prosince se ustanovila Vojenská rada národní záchrany (WRON). Státní rada PLR vyhlásila výjimečný stav, který platil na celém státním území do 31.X.1982.

15.XII.1911. Vynikající norský polární bádatel Roald Amundsen (1872–1928) jako první člověk došel na severní pól.

15.–21.XII.1948. Před 38 lety v obnovené aule Varšavské polytechniky Slučovací kongres Polské dělnické strany a Polské socialistické strany povolal Polskou sjednocenou dělnickou stranu. Po více než padesáti letech rozkol v polském dělnickém hnutí, 30 let po sjednocení Sociální demokracie Polského království a Litvy a Polské socialistické strany — levice byl konečně překonán rozkol a reformismus, oslabující polskou dělnickou třídu. Kongres schválil Ideovou deklaraci PSDS a stanovy a vytyčil program šestiletého plánu rozvoje národního hospodářství, který v dějinách lidového Pol-

ska získal název plán výstavby základů socialismu. Ústrední výbor PSDS na svém prvním zasedání zvolil predsedou ÚV Bolesława Bieruta.

15.XII.1981. Peruánsky diplomat Javier Pérez de Cuellar byl zvolen generálnym tajemníkom OSN (ujal se úradu 1.I.1982).

21.XII.1896. Ve Varšavě v rodině polského želeszníčáre pestrující tradice polských bojů za nezávislosť se narodil Konstanty Rokossowski, účastník Ríjnové revoluce, jeden z největších velitelů ve druhé světové válce, maršál Sovětského svazu a Polska, dvojnásobný hrdina SSSR. Od roku 1949 ministr národní obrany a náměstek předsedy vlády PLR, člen politického byra ÚV PSDS. Od roku 1956 opět v Sovětské armádě (zemrel 3.VIII.1968).

22.XII.1541. Proslulý humanista, profesor švýcarských univerzit Johannes Oporin otevřel v Bazileji tiskárnu, která byla první evropskou tiskárnou vydávající výhradně vědecké knihy. Jednou z publikací Oporinovy tiskárny bylo dílo Andrzeje Frycze Modrzewského *O naprawie republiki* (*O poprawie Rzeczypospolitej*), vydané v roce 1554.

22.XII.1941. Vytvoření Jugoslávské lidové armády.

24.XII.1901. Narodil se Alexandr A. Fadejev, ruský spisovateľ, vynikajúci predstaviteľ socialistického realismu. Učastník občanské války na Dálném východě, aktivný činiteľ literárneho a politického života (zemrel 13.V. 1956).

27.XII.1566. Ve Wroclawi se narodil Ján Jessenius-Jesenský, významný humanistický lekár a filosof. Jeho rodiče pochádzeli ze Slovenska. Od roku 1594 profesor anatomie, chirurgie a botanik na univerzite ve Wittenbergu, pak dvorní lekár cisára Matyáše ve Vídni, rektor Karlovy univerzity v Praze. Učastník protihabsburského povstání. Po prohrané bitvě na Bílé hoře byl s ostatními predstaviteľmi českého stavovského odboje uvzknut, odsouzen k smrti a 21.VI.1621 popraven na Staroměstském náměstí v Praze.

27.XII.1918. V Poznani vypuklo Velkopolské povstání, ktoré osvobodilo Velkopolsko a Pomorí z pruské nadvlády.

28.XII.1941. V okolí Więzowny na východ od Varšavy přistála na padácích Iniciativní skupina PDS z Moskvy v čele s Pawlem Fiderem a Marcelim Nowotkem; jejím úkolem bylo obnovit revoluční stranu v Polsku.

30.XII.1922. Na I. sjezdu sovětů v Moskvě byl vytvořen Svaz sovětských socialistických republik.

30.XII.1947. Byla vyhlásena Rumunská lidová republika.

31.XII.1861. V Harklové u Nowého Targu se narodil Włodzimierz Przerwa-Tetmajer, maliar, grafik, básnik, lidový činiteľ, predstaviteľ Mladého Polska. (Zemrel 26.XII.1923 v Krakově).

31.XII.1943. V noci na 1.I.1944 z iniciatívy PDS se konalo ve Varšavě první konspirační zasedání Zemského národního výboru (KRN).

DVA SÚBOJE

EMO BOHÚŇ

Niekoľko rokov pred prvou svetovou vojnou postrašila nás Haleyho planéta, ktorá priala z nesmiernych diaľok vesmírnych a bližila sa k našej planéte, aby ju zničila. Hvezdári nám vyrátali, že ak sa len nestane nejaký zázrak, tak o niekoľko týždňov bude po celom tomto našom svete.

Ten zázrak sa stal.

Celý svet sa vtedy spíjal a mravy silne povoľovaly, ale nás katastrofa minula, všetko išlo ďalej po starom.

Táto história vpádá do toho času.

Ako malého študenta poslali ma k tetke do Miškovec, aby ma tam spoločensky vycvičili.

Bola to popredná rodina mesta a bývala na hlavnej ulici v starom dome, na ktorom Široká brána bola stále zatvorená a na oblokoch rolety vždy spustené. Bránu dokončili len raz do roka, na sviatok Božieho Tela, keď pod bránou postavili zelený oltár.

Pod bráncu bola tma a len cez farebné sklička nakuklo niekedy slniečko a strakatými farbami spestrilo drenené kocky, ktorými bola brána vydláždená.

Dvor pokrývala žltá keramika a po jeho stranach stály oleandre, ružové kry a fikusy. Pod nimi zas črepy s muškátkami, pelargoniami, sŕdčkami a nezábudkami.

V tomto dome ma učili všetkému, čo spoločensky dobre vychovaný človek potrebuje vedieť, aby bol sebe a svojmu blízkemu okolia prijemný.

Keď som si prvý raz sadol k stolu a začal som srkať polievku, mojej tete prišlo zle, že museli ju uložiť na kanapé a vejárom ovievať.

— Schreklich! — vykrikla zdívená, a to po nemecky a nie preto, že by bola Nemčka, ved' sa narodila na Orave, ale preto, že svojho času, mestiacke rodiny rozprávaly trojčačne, čo bolo asi takéto:

— Vítaj, moja milá Amálka, hogy téged is már egyszer lát az ember, warum warst Du nicht so lange bei uns, prosím ta pekne!

Keď som si osvojil všetky spôsoby dobrého správania sa, potom ma vyviedli do spoločnosti, do divadla, na poľovky, ale najradšie sa rozpamäťavam na nádherné dni vo viničiach, keď bolo vinobranie. Naše vinohrady ležali na severných výbežkoch tokajského pohoria. V tie dni ozýval sa celý kopcovitý kraj veselým spevom, vo dne v noci veľké ohňostroje.

Aký je to divný pohľad na vinobranie v okolí Modry, kde navešajú na voz a na sudy s muštom niekoľko papierových stužiek a tým odavia celú slávnosť vinobrania. V Tokají a na východnom Slovensku sa v ten čas tri dni pije vo vinohradoch.

Vera Madarassy bola v tom čase najkrajšou ženou v Miškoveci. Mala tvár bielu ani z mramoru a také červené vlasy, ako by jej bola celá hlava horela. Oblickala sa trochu výstredne a bola pre celé mesto záhadou, keďže nepestovala spoločenské styky a jej dom bol pre každú návštěvu zavretý. Presláhovať sa do Miškoveca odnešiel z Debrecína, možno, že i zo Sedmohradská, nikto o nej nič bližšieho nevedel. Len toľko vedely o nej zvedavé slečinky a tetičky mesta, že musí byť veľmi bohatá, lebo taký náhrdelník, aký mala v divadle na predstavení premiéry operety „Malý gróf“ ešte nikto v Miškoveci nevidel.

Len pred dvoma pánnimi sa dvere jej bytu na Klarišskej ulici vo dne i v noci otvorili. Jeden sa volal Ďuri Cabaj a druhý Janči Komlovský. Boli to vysokoškoláci a práve boli prepustení z jednoročnej vojenskej služby, ktorú strávili v Rudolfových kasárnach. Obidva nerozluční priatelia a najkrajší

chlapiči v meste. Podľa mena boli to asi Slováci, lebo vede okolie Miškovec je slovenské. Vysokí, driečni chlapci ako jedle, majetní z domu a preto když div, že záujem všetkých rodín, kde mali dievča na vydaj, obracal sa k nim.

Ale mladých páнов, ako by bol od istého času niekto očaroval. Prestali chodiť do spoločnosti, prestali vyhľadávať serenády, prestali odpovedať na ružové lístočky, prestali si vziať zamilovaných pohľadov celého ženského sveta, ba, ach neslychaná vec, nedostavili sa ani na župný bál, na ktorý bola do spoločnosti prvý raz uvedená prekrásna dcérka najbohatšieho statkára, Klárika Dunderských, ktorá bola v akomsi príbuzenstve so srbskými nábožmi Dunderskovicami zo Srbobranou a Nového Sadu.

Bola to veľká spoločenská udalosť a nebolo možné, žeby nebola prilákala na ples i týchto dvoch zatúlaných gavalierov.

A prišli i oni. Síce len po polnoci, keď bolo už po francúzskej štvorilke a spoločnosť bola už viac-menej roztatárená, ale i tak prichod spôsobil všeobecne vzrušenie.

Zostali vo dverách dvorany ako dve antické sochy, oblečené do fraku. Lahko sa uklonili a potom popošli od stola k stolu, všeade bozkali ruky, pre každú ženu mali slovo poklony, milý úsmiev a tým vykonali všetko. Nepožiadali ani jednu dámku o tanec. Sadli si do kúta, objednali šampanské a pri Cigánových pesničkách pili do rána. Ráno, tak ako prišli, odišli. A märne viedla i Klárika svojich tančníkov blízko ich stola. Nevšimali si nikoho, len celú noc spievali piesne o červených vlasoch, o mramorových pleciach krásnej ženy.

Ako sa to stalo a prečo sa to stalo, to sa možno nikdy nikto nedozvie, len stalo sa o nejaký čas, že dva nerozluční kamaráti, ktorí vo dne a v noci navštěvovali byt nádhernej ženy na Klarišskej ulici, sa smrteľne rozhnevali a bol z toho súboj.

Jedným zo sekundantov bol starý pán Imrich Michna, potomok starého českého šľachtického rodu, ktorý bol živým spoločenským kódexom celej stolice a najmä v čestných aférah uznávanou autoritou. Hrdzo hovorieval o sebe:

— Ja, do českého tela zaštepená maďarská krv!

Chýr o súboji sa rozniesol ako blesk po celom meste.

Co sa stalo v tajomnom dome červenej panej? Kto je z tých dvoch favoritov a ktorý z nich to prehral? Ale na tieto otázky nebolo odpovede. Zatvorená brána a spustené záclony tajomného domu slepo sa dívaly do úzkej uličky a nedávaly vysvetlenia. Sám hlavný župan prejavil záujem o túto neoby-

Potomci koňa úsvitu

Väčšinou je to tak so všetkými miniatúrnymi zvieratami — akokoľvek ich voláme (trpasliči, detské hračky...), vždy sa správajú tak isto ako ich obdoby normálnej veľkosti. Miniatúrny bantamský kohút má také isté povahové vlastnosti ako hociktorý iný druh, trpasličie kozy budú do vás trkať rohami rovnako ako ich veľké príbuzné. Dokonca aj

mexický pes Chihuahua neohrozeno vyceri zuby na dotieravú dogu.

Ak by sme si pozerali fotografiu minikona bez toho, aby niečo naznačovalo jeho veľkosť, len ľahko by sa dalo rozpoznať, že nejde o koňa normálnej veľkosti. Minikone majú navyše zvláštny šarm a v súčasnosti sú na vrchole popularity.

O pôvode minikoni jestvuje množstvo dohadov a teórii. Jeden pribeh rozpráva o koňoch, ktoré uviazli v uzavretom kaňone, kde ich slabé zásoby potravín postupom času zredukovali na dnešnú veľkosť. Tento imaginárny kaňon sa podľa rôznych údajov nachádza raz v Argentíne, inokedy zasa v Austrálii či na juhozápade USA.

Najpresvedčivejšia je teória, že dnešný minikón je potomkom eohypa, koňa úsvitu z doby eocénu, ktorý bol vysoký len 25–50 cm. Podobne ako jeho príbuzní — praveký tapír a nosorožec — mal i eohippus štyri prsty na predných a tri na zadných nohách. Zuby mal prispôsobené mäkkej listnatnej lesnej potrave.

Neskôr sa jeho potomci presídliili z lesných zákutí na otvorené trávnaté pláne. Zu-

by sa museli prispôsobiť tvrdnej tráve vyrašajúcej z kremičitej zeme. Praveké kone už nemohli uniknúť pred nebezpečenstvom do hustých krovísk. Útek teraz vyžadoval rýchlosť a vytrvalosť. Nohy sa postupne predĺžovali, prsty zakrpateli a stali sa zvonku neviditeľné.

Podľa výskumov skamenelin sa tento prechod stal pred vyše 50 miliónmi rokmi. Hoci sa mustangy, ktoré dnes žijú divo v pohoriach a na planinách západnej časti USA, vyvinuli až z domácich koní španielskych dobyvatelov, je možné, že niektoré prehistorické kone žili v Severnej Amerike aj pred 11 tisíc rokmi. Prví obyvateľia snáď i lovili a jedli tieto kone, nikdy ich však neskrotili.

Zdomáčnené kone sa pravdepodobne objavili asi pred 5 tisíc rokmi. Dnes už len 7 druhov predstavuje pravekú čeľad Equidae, do ktorej patria kone, zebry, osly a onagery (divé osly žijúce v Strednej Ázii). Jediným súčasným skutočne divým koňom je Prezvalského kôň žijúci v Mongolsku a západnej Číne.

Kresba: Areta Fedaková

čajnú aféru a pozval Imre báčiho na pohárik vína do svojej pivnice na Avaši, ale Imre báči len kríľ plecom a nič nehovoril, nič nepovedal, a to asi preto, lebo sám nič nevedel.

A v kasíne zase starý Dunderský odvolał od taroka Imre báčiho a povedal mu:

— Amice, a potom dávaj pozor pri tom dueli, maj rozum, aby sa tí chlapci ne-postrielali.

— Kto mi to odkazuje?

Starý zahrmel:

— Kto odkazuje, ten odkazuje, ale nebudú sa zabijať pre jednu... ani nevieme, že kto je.

— Povedz slečne Klarike, aby pokojne spa-la, nejako to už urobíme, no!

*

Svetlo zimné, chladné ráno, hmla ešte ležala na meste, keď tri fiakre došly na mesto, kde sa mal odohrať súboj na pištole. Bolo to niekde za Népkertom, Ludovou záhradou na malej čistinke brezového hája. Dvaja bývalí dobrí priatelia si stali proti sebe na päťdesiat krokov a vystrelili tri razy.

Ani jeden z nich nebol zasiahnutý.

— A teraz, fíkom adta teremtette, — za-výskol Imre báči, — podajte si chlapci ruky, lebo sa ozaj nahnevám! Tak, čo Janko, tak čo Jurko! Ktorý z vás má viac rozumu, ktorý z vás je šachetnejší?

Obidvom chlapcom vyskočily slyzy, odhodili pištole a rozbehli sa odrazu proti sebe, ob-

jali sa a hanba sem, hanba tam, veru plakali ako malé deti.

Medzi obvázmi pána doktora Kučka našla sa fľaša terkelice, ktorá potom rozohriala všetkých.

— Pozrite, ako je tá zem zamrznutá, ani hrob by sme vám neboli vedeli vykopať! — povedal ešte Imre báči a buchol obidvom chlapcom do chrbta.

A týmto čestná aféra bola skončená. Alebo nie? Nie!

*

Keď o niekoľko dní v kasíne hovorilo sa o tomto súboji, po piatom litri rizlingu Imre báči huncútsky zažmukal a povedal:

— Od chleba ešte nikto neumrel.

— Od akého chleba? — pýtal sa ho.

Ale on sa len pod fúzami usmieval a usmieval, až potom tak nad ránom po desiatich fľašiach šampanského a po dvoch fľašiach koňaku sa priznal k hroznej veci.

Guľky do pištoli namiesil vraj z čerstvého chleba a začiernil ich. Tie mali chlapci v pištoliach.

No, bol z toho veľký škandál a nadovšetko smiech po celom meste. Pozrite len na tých dvoch smelých hrdinov, chlebom strieľali do seba!

Môžeme si myslieť, že netrvalo to ani niekoľko hodín, čo táto hanebná leš Imra báčiho dostala sa do uší našich dvoch priateľov. A bola z toho zase tragédia a bol z toho už zase nový súboj.

Ale tentoraz už krvavo vážny.

Musí jeden z nás druhého zabiť, aby sa nepovedalo, že sme v tom vinní a že my sme zahráli tú zbabelú komédiu. A budeme do seba strieľať do tých čias, dokiaľ jeden z nás, alebo obidvaja, neostaneme mŕtvii.

A znova vyšli do brezového lesíka.

Nemali sekundantov a bol s nimi len lekár. V ruke držali bubienkové revolvery a vrecká mali plné nábojov.

Z tridsiatich krokov, bez povetu začali páli do seba a keď vystrieľali, bubienok plnili znova a znova strieľali.

O niekoľko minút obidvaja, fažko zranení, padli. Krv tiekla z nich a mrzla na tvrdej zemi.

Starý pán lekár Kučka ich s pomocou kočíša ledva naložili na fiakre a zaviezli do nemocnice.

V nemocnici ležali niekoľko týždňov vedľa seba. Mesto sa už nesmialo. Známi a neznámi ľudia chodili ich navštěvovali a nosili im kvety a iné dary.

Len niekto nedošiel ich navštíviť. Tá, ktorú najviac čakali, krásna paní s červenými vlasmi a mramorovou tvárou.

*

Bol prvý teplý deň, keď opustili nemocnicu.

Prvá ich cesta viedla do kvetinárskeho obchodu a obaja kúpili po kytku červených ruží. Obaja namierili svoje króky do domu na Klarišskej ulici a zazvonili.

Prišla im otvoriť stará slúžka krásnej panej. Ani nečakala na ich otázky a neviele zahndrala:

— Milostivá paní pred týždňom odcestovala s Moškovitzom!

— Akým Moškovitzom?

— Akým, akým! S nejakým Moškovitzom, alebo Schwartzom, to je jedno!

— A odkaz? Odkaz nenechala?

— Nič, nenechala. S bohom! — A buchla dverami. Dvaja kamaráti sklopili oči, nepozreli sa na seba, len ruže im padly na schody a ostaty tam ležali ako na chladnom kamennom náhrobníku.

Potom sa pohli, išli do kaviarne Panónia. Objednali si šampanské a prisadila si k nim slečna Málči. To bola kasička.

Po štvrtej fľaške im povedala:

— Ale, páni, čo by ste smútili za takou ženou. Tu máte mňa a pre mňa sa nikdy nepobijete a odoženiete ma vtedy, keď ma zunujete! Rozlúcite sa s ňou peknou pesničkou. Pod Cigán, zahraj tu milosípánovi do ucha, že ty falosná falosnica a tomuto tu, že ako je menivé to srdce ženy...

Ráno šli z kaviarne traja do pivnic na Avaši. Lebo tam varili taký guláš, ako nikde na svete.

Kone nižie ako 150 cm v kohútniku (v úrovni plieč) sa odborne nazývajú poníky. Najmenší poník, shetlandský, je vysoký asi meter. Minikone sú najviac 80 cm vysoké.

Prvé plemená dnešných minikoní boli vyšľachtené pravdepodobne v polovici 19. storočia zo shetlandských poníkov. Vyskytujú sa vo všetkých farebných odtieňoch bežných koní. Všeobecne sú rozšírené dva hlavné druhy: robustný, ľahký minikón a elegantnejší, pekne stavany druh.

Ľudom, ktorí boli spočiatku fascinovaní iba ich veľkosťou, neskôr učarí priateľská a príťulná povaha, vďaka ktorej sú ľahko manipulovateľné. „Závisí to aj od toho, akom prostredí vyrastajú“, hovorí Wendy Halová, cvičiteľka z Asheville. „Ak sú vychovávané ako miláčikovia rodiny, čo pravdepodobne väčšina z nich je, sú veľmi vnímateľní a ľahko sa dajú vycvičiť.“

Minikone však nie sú len domácimi zvieratami. V minulosti využívali ich malé rozmery pri ťažbe uhlia — v nízkych šachtách tahali vozíky s uhlím. Dnes slúžia dokonca

i na vedecké účely. Dr. Ronald Martens, rektor vysokej školy veterinárnej medicíny na texaskej univerzite, pozoruje na nich vznik infekčných ochorení, ako napr. zápal plúc u žriebat. „Sú ľahko zvládnuteľné a ich chov je menej nákladný,“ hovorí.

Sú rodiny, v ktorých každý člen má inú príčinu, prečo chce chovať minikoňa. Syn ho chce cvičiť, deéra túži po domácom zvieratku, matka chce na ňom jazdiť a otec práve hľadal maskota pre svoju firmu.

V kalifornskom Oaklande minikone prinášajú radosť pacientom sanatória, čo prispieva k vynikajúcim liečebným výsledkom. Takisto sa zúčastňujú na všetkých mestských slávnostach. Pre Oakland sú minikone do slova mestským pokladom.

NATIONAL GEOGRAPHICAL,

Minikón v rukách trénera

Václav Pavel Borovička

Trik

proroka Daniela

Tvrdil o sobě, že je novým vtělením proroka Daniela. Také se biblické postavě nápadně podobal. Nosil rásnatý háv a dlouhý, vlající vous. Jeho obličeji zůstával za každých okolností vážný, nehybný, jak se na renomovaného světce sluší. Jeho řeč byla někdy nesrozumitelná, vždycky však moudrá. Neboť prostý člověk neporozumí snadno hlubokým myšlenkám vyvolených. A prorok Daniel, model 1943, byl podle jeho vlastního tvrzení jediným odpovědným činitelem za spásu veškerého lidstva všech barev, náboženského vyznání i politického přesvědčení.

— Neboť zjevil se mi ve snu On a měl po boku zvěř všelikou, zuby cenicí a vše kolem sebe drásající, a se zrakem planoucím takto ke mně promluvil: A aj, synu vyvolený, vybraný z vybraných! Dnové lidství se krátí a brzo nastane onen temný čas, kdy slunce zastíní prach a popel, kdy měsíce a hvězdy v jedno budou a nářek pekelný se ozve ze všech krajin světa. Pak vypluje z hustých mraků spásosná archa, kteráž zachrání tebe a učedníky tvé před ukrutnou záhubou...

Skončil. Založil si ruce na prsa, předsunul pravou nohu, obutou v jeruzálemský sandál, pozdvihl poněkud lem svého biblického roucha a dovolil věřícím, aby jeden po druhém přistupovali a libali mu palec jeho svaté nohy.

Udělali to do jednoho a nešlo o sehranou frašku, ani o pašijový příběh ze života svatých, šlo naopak o reálnou válečnou přítomnost, protože se psal rok 1943 a na dánském pobřeží stáli nacističtí dobyvatelé. Střežili moře Kattegattu, dalekohledy hľadali Nordjón, snažili se proniknout mlhou Skageracku. A právě odtud, z sedmodruhé hladiny moře, čekal prorok Daniel II. spásnou archu.

Daniel II. měl své žáky a zastavil-li se kdekoliv pod širým nebem a pozvedl ruce, aby využil přicházejícího vnuknutí k další věště, pak měl kolem sebe za chvíliku dav zvědavek, z nichž se hned po jeho prvních větách stávali pozorní posluchači. Uměl totíž mluvit. Horil proti neřestem tohoto světa a neúnavně dělal reklamu své sekty vyvolených, kteří zaručeně jedině přežijí tuto hroznou válku, jež je však pouhou zábavou proti strašnému konci světa. A ten je neodvratné za dveřmi.

Večerníky píší stále častěji o malebné postavě proroka, v kodaňském obrázkovém týdeníku se objeví jeho vousatá podobizna s titulkem: „přežitek biblických dob v ulicích velkoměsta“. Novináři píší: náboženský fanatic, blouznivec, který nikomu neuškodí, ale také neprospeje, chudák, který se pomátl.

Daniel II. si zřejmě uložil velký úkol. Snaží se rozmožit počet svých přívřenců také mezi sedoželenými uniformami okupantů. Je ochotný a neúnavný, s úsměvem nosí víru za nimi až do domu. Jen se neraťte obtěžovat, páni vojáci, zítra v šest jsem přímo před kasárenskou branou. I když je tam přesně jak slibil, zpočátku na něj nikdo nečeká. Jakmile se však zaposlouchá první vojáček, má prorok za chvíli své představení vyprodáno:

— Komm mal her, Fritz, dass ist ja eine tolle Geschichte...! kývne Heinz na kolegu ve zbrani, a Friedrich chce mít taky nějakou legraci a Sigi přece nesmí scházet u žádné události. Pak se přidá „slečinka“ Karlchen a Kurt a Gottfried a prorok má shromáždění jak zákon káze. A káze. O neřestech zhýralých mužů a žen, a aby to mělo pro osamělé mládence také trochu aktuální přitažlivosti, pouští se do podrobného vyjmenovávání jednotlivých druhů tělesných hřichů, zabývá se dokonce podrobnostmi, popisuje každý mravnostní poklesek zvlášť, aby pak celek náležitě svatým hněvem zatratil. Kluci se usmívají, ale také se trochu bojí. Kto by se nezalekl nepředstavitelných hrůz spojených se zánikem tohoto světa, když je přesvědčivě a poučeně líčí osvědčený prorok.

Mezi chápavými se ale najdou také nevěřící a ti si sem tam neodpustí zapochybňovat, tváří se sice smrtelně vážně, dělají si však zjevně legraci, když se ptají:

— Prosím vás, pane prorok, kdy bude ten hrozný konec světa?

Myslí si, že ho doběhlí. Mají dojem, že si udělali vtip na jeho účet. Prorok však stojí, vous mu vlaje ve větru, hledí někam do nenávratna. Pak ohláší pevným hlasem:

— Šestnáctého června v šest večer středoevropského času.

To je ovšem už trochu moc i pro otrlé bojovníky. Cožpak může ten chlap takhle bezrestně lhát? Bud' je to úplný blázen, nebo... Konečně vůdce má také vědecké poradce ve věci astrálních vlivů na události tohoto světa. Profesoři sestavují věštby i horoskopy pro stranu i pro její vedoucí příslušníky. Jen si vzpomeňte na velkého mága Hannusena, což nedovedl napřed vyvěštit požáruřského sněmu?

Někdo odešel, někdo uvažuje, snad nакonec i věří. Prorok odchází, aby šířil svoji pochybnou víru na pobřeží Bogense a Aarhusu a nahoře u Soeby a Frederikshavnu. Některé své stoupence vyznamenává zvláštní přízni, koná s nimi soukromá sezenu.

Prorok v soukromí méně káze a víc prokouje. Včera předpověděl panu obrstovi Kleinovi budoucnost a říká se, že ritterkreuzträger von Blidow k němu také chodí. A to je už přece nějaká šarže. Svatý a čestný muž je ten potomek Danielův, předpoví budoucnost a nevezme ani fenik honoráře, to si přece dá libit každý.

Každý přece jenom ne. Pan komendant Ströhlein například zrovna ne. Slyšel o záračném muži, a protože byl sám zapřísáhlý spirítista, řekl si o konkurentovi, že to musí být podvodník a syčák, přinejmenším šarlátán a hochšaplér. Zazvonil na službu a vydal tento rozkaz:

— Někde na pobřeží se potuluje podezřelé individuum. Vydává se za proroka a káže bludy. Kdoví, jestli má vůbec povolení k pobytu v pobřežní oblasti. Najít! Sebrat! Předvést!

Ani ne za dvě hodiny poté zahrají vousatý prorok a pan komendant Ströhlein tuto scénu:

(Kancelář velitele opevnění, odpoledne, venku vitr.) Komandant: (přísně) Jak se jmenujete?

Prorok: (navykle se staví do kazatelské pozý) Jsem John Mikkeisen, prorok vyvolený zachránit se s hrstkou věrných před záhubou, která co nevidět stihne tento svět.

Komandant: (s posměšným úsměvem) Myslel jsem, že se jmenujete Daniel.

Prorok: Někteří z mých žáků mne tak nazývají, vaše ctihonosti, v dobré víře, neboť jsem převtělením svatého mučedníka, který do jámy lvové vržen...

Komandant: (přeruší ho úředně) Máte povoleni pohybovat se v opevněném pásmu?

Prorok: (opět zvedá ruce k nebi) Mám příkaz svého Pána, neboť jedině On určuje co je dobré a co zlé, kdo je hodný a kdo nehodný spasení na arše, jež připluje po vodách široších s jeho rukou na kormidlo. Vaše ctihonosti, měl jsem vidění...

Komandant: (vztekle) Neříkejte mi pořád ctihonosti. Jsem oficir, nechodí se to k mé funkci. Doufám, že víte: všem Dánům je přístup do pobřežních oblastí přísně zakázán...

Prorok: (věštecky, s ukazovákem, namířeným na velitele) Měl jsem vidění. Z husté mlhy se vynořilo světlo a plálo na obzoru a měnilo se, vyvrhujíc ze sebe jiná světla, rovněž planoucí a všechna se blížila a proměnila v ověnčenou loď a z jejich útrob bylo slyšet rajskou hudbu flétnistek a harfenic a libecký zpěv chlapeckých hrdel. I poznal jsem, že jest to loď zaslíbená, která zachrání mne a moje učedníky od věčné zkázy. I vydal jsem se na pobřeží a hlasal vědomost o tomto zjevení a ptal se hříšných, jsou-li ochotni následovat proroka Daniela a neptal jsem se na povolení, protože rci sám, synu vysoce postavený, co s nějakým povolením, když jen na hodiny počítáme život svého pod našíma nohami...

Komandant proroka zpočátku podezíval. Po několika větách poznal, že by byla asi marná každá snaha přivést vousatého k rozumu. Je to chudák, neškodný pomatenec, je k smíchu a možná spíš k politování.

— Ven! zavlel se shovívavým úsměvem na rtech.

— Do vězení, herr komendant? zeptal se sloužící oberegefretter.

— Ven! Ať si chodí a káze.

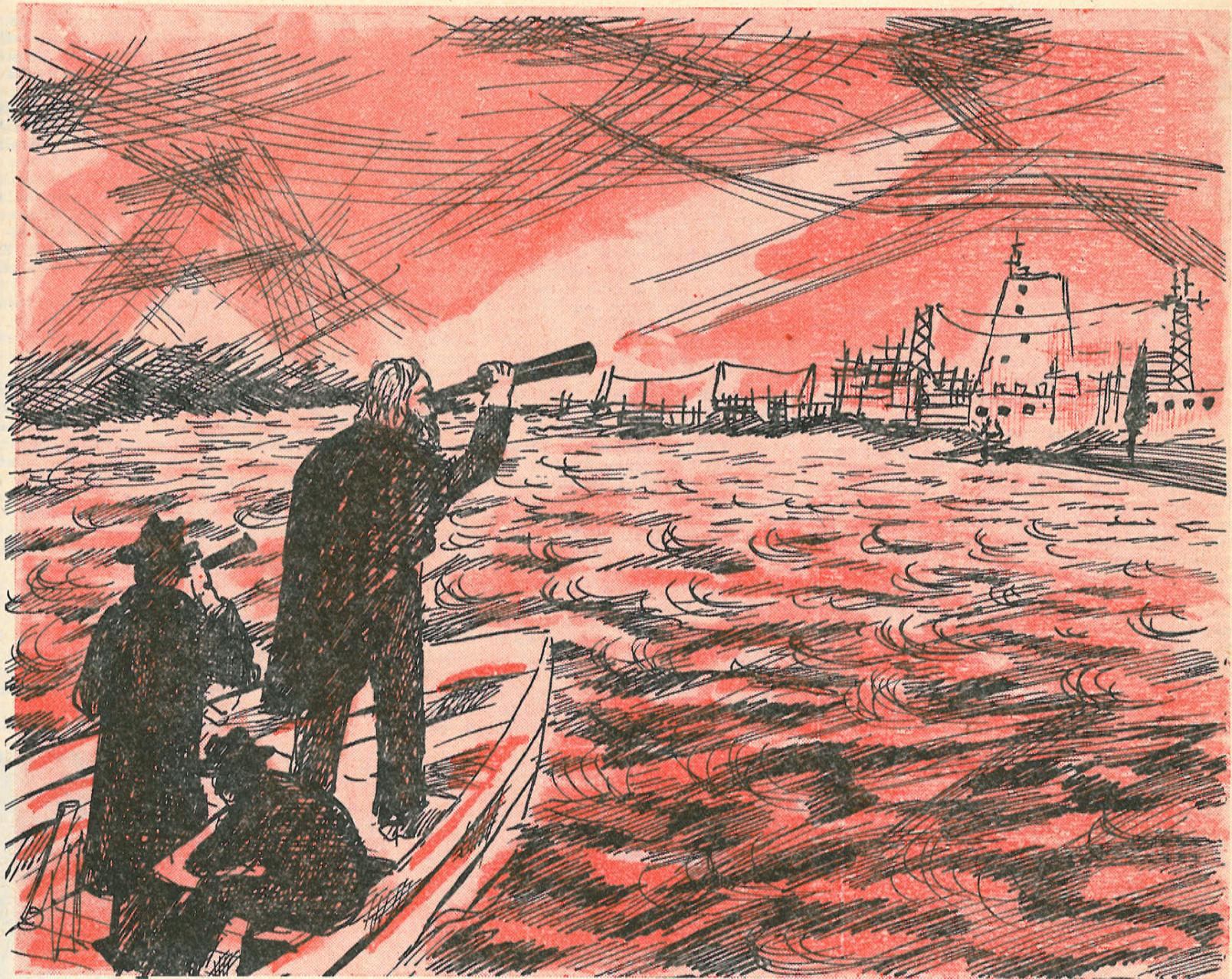
Prorok s vlajícím vousem vyšel, vzhlédl ke slunci a jakoby je vzýval, zhluboka si vydychl. Pak vytáhl kapesník a otřel si kapíčky potu s čela. Podíval se ještě vpravo vlevo a nakonec na modrý pás moře a odcházel a rásnatý háv mu vlál ve větru.

Podivný muž se později objevil v komandantově pracovně ještě několikrát, ale nikdy už ne jako předvolaný delikvent, po každé jako pozvaný host. Velitel pobřežního opevnění byl neurotik a mimo sklonu k hlubokým depresím, trpěl ještě dalším neduhem: liboval si v záhadách z onoho světa. John Mikkeisen, neškodný blázen, mu byl dobrým partnerem. A také šikovným. Nenápadně se vyptal ordonaců na komandantovy rodinné poměry, zjistil, čím byl před válkou a jak se jmenuje jeho paní, načež si zcela získal důvěru svého mocného přítele několika dobrě zamlženými věštobami. Co se týče minulosti, uhádl skoro všechno.

Sestnáctého června v poledne nikoho ani jen nenapadlo pomyslet na někdejší prorokovu věštbu. Proto se členové pobřežní hlídky velice podivili, když objevili nedaleko pobřeží na vodách Kattegattu malou rybářskou bárku s několika muži na palubě. Je přece přísný zákaz vyplouvat na vodu Kattegattu a tabule začínající slovem: Verbot! visí na každém molu.

Pobřežní hlídka volá megafonem na vodu. Muži na palubě bárky mávají kapesníky jako o průvod. Hlídka podává hlášení nahoru. Velitel pobřežního oddílu vydá rozkaz k vyslání dvou rychlých člunů. Vyplouvají během několika minut. Opisují kolem vratké lodi kruh a vracejí se k pobřeží. Kapitán jednoho z nich hlásí vysílačkou komandanovi:

— Rybářská bárka v zakázaném pásmu, jednu a půl míle od pobřeží. Obsazena čtyřmi muži, vydávajícími se za učedníky pro-

Kresba: Areta Fedaková

roka Daniela. Kapitán člunu: prorok Daniel osobně. Muži neodpovídají, zpívají nábožnou písni. Konec hlášení.

Prorok vylplul naproti spásonosné arše. Dnes má totiž nastat konec světa. Už od časného rána se u zapomenutého mola v malém rybářském přístavu konaly přípravy. Muži, odhodlaní zachránit se před zkázou tohoto světa, nedbalí na zákaz okupačních úřadů ani na rady okolostojících zevlonů, naskládali do člunu svá skrovná zavazadla a za zpěvu slavnostních chorálů se připravovali odrazit od břehu. Prorok sám neměl s sebou nic. Jakési pouzdro, víc rouru než kufřík.

Srdcervoucí je loučení s těmi, kdo musí zůstat na pobřeží a čekat na svoji záhubu. Prorokovi nevadí, že se mu někteří smějí, nezáleží mu ani na tom, že zlehčují jeho svaté nadějení. Je povyšen nad všechno pozemské.

Při vyplutí bárky vznikl takový chaos a muži na palubě tak dojemně naříkali, že nikoho už ani jen nenapadlo pomyslet na zakáz vyplovuvání na vody Kattegattu. Dánské pobřeží je však nejen opevněno, ale také obsazeno. Stovky očí pozorují nepřetržitě vodu. Posádky člunů identifikovaly bárku i její osazenstvo a čekaly na rozhodnutí komendanta.

— Prorok...? řekl s úsměvem na rtech a mávl rukou. — Vždyť je to náš prorok. Nechte ho, ať si jede naproti spásné arše. Blázen, za chvíli se vrátí...

Velitel rychlého člunu rozkázal otočit. Konečně, komandant má pravdu, pář blázňů na vodě nemůže přece ohrozit německé pozice.

Prorok stál zatím na přídi malé rybářské

bárky a kázal svým vzrušeným apoštoly. Ti veslovali rychle a pravidelnými tempy, jak jen jsou schopni muži, kteří si uvědomují, že utíkají od zaručené hrůzy do rajského spasení. Jejich šéf chvíli zpíval, chvíli tak hleděl k obloze. Pak vytáhl z kapsy své rásnaté sutaný kompas a kontroloval směr plavby. Přestal zpívat. Už také nezvedal ruce k nebi, a rovněž ti tři jeho nejvérnější, kteří ho doprovázeli, nenaříkali nad zkázou světa. Jeden z nich vytáhl z pytle, s nímž se stěhoval do ráje, silný vojenský dalekohled. Pozoroval dánské pobřeží. V pořádku. Opevnění je klidné a přístavní molo už jako čárka na prst pod obzorem. Také druhý apoštol vytáhl triédru a prohlížel Kattegatt směrem na volné moře. Další se skláňel nad mapou, na niž cosi proměroval. Prorok Daniel se podíval na hodinky. Zřejmě tušil, že hodina zkázy a zároveň spásy musí přijít už každou minutu.

Ozývá se povел, spíš vojenský než prorocký, také sám světec zasedá ke čtvrtému veslu. Muži pracují, jako by jezdili každoročně oxfordskou regatu. Rybářská bárka letí po hladině a pomalu ztrácí z dohledu pobřeží.

— Stop!

Prorok bere znova kompas a mapu, měří a pozoruje, pak vytáhne malou černou věc, podobající se ručnímu granátu a také ji odjistuje. Rozmáchnutí, oblouk, cíknutí, pod hladinou se ozval ne příliš hlučný výbuch. A několik minut poté se objevuje sotva pět set metrů od rybářské bárky mokrá věž.

— Heea boat! Heea boat...

Jeden po druhém se vyšplhal na ponorku. Prorok shodil rásnatou sutanu, objevil se

v úzkých kalhotech, které měl pod ní a podával kapitánovi svoje podivné zavazadlo, tak málo podobné kufříku či námořnickému vaku. Předal mu vodotěsnou schránku s plány německých opevnění.

— První co udělám, až přistaneme, — řekl pak s úsměvem, — nechám si oholit tuhle protivnou věc. Já vám řeknu, pánové, svatý Mikuláš měl skaramentsky těžké řemeslo. Ale přece o to lehčí, že nemusel chodit kázat po německém opevnění.

Objemné pozdro obsahovalo cenný materiál. John Mikkeisen plány zčásti fotografoval při svých návštěvách v městech, kde se opevnění teprve stavělo, zčásti zakreslil podle toho, co viděl. Hrál podivného proroka a kázal naučené nesmysly v pobřežních posádkách, debatoval o záhrobních záležitostech s německými oficiéry a zaznamenával přitom, nejdřív jen v paměti, doma pak na papír, detaily všeho, co viděl nebo slyšel. Jeho apoštоловé také vykonali svůj díl a tak misijní poslání Daniela II. skončilo úspěšně.

Jak je známo, šestnáctého července 1943 ne-nastal konec světa, ačkoliv ve velitelské kanceláři komandanta Ströhleina leccos tomu nasvědčovalo. Hlídkový člun našel totiž ještě téhož dne rybářskou bárku na vlnách Kattegattu prázdnou. Všichni čtyři muži z ní zmizeli.

Svatý muž Daniel II. se vrátil do rodného Dánska ihned poté, co nacisté zvedli ruce nad hlavu a nechali vyvěsit na opevnění bílé prápor. Už neměl onen mikulášský plnovous, ani rásnatý háv. Na jeho vojenské bluze se lesklo vysoké britské vyznamenání za statečnost v boji.

Severná Orava — kedy si zabudnúť kút pod Babou horou, zem vzdachu a vône, lesov a hôr. Krajina ospievaná a opakovaná, ktorá na ceste stáročiam prežila svoju ubiedenú minulosť. Zem kamenistá a skúpa, ktorá keď nevládala užívaj svoj lud, posielala svojich synov, podobne ako v iných oblastiach Slovenska, za chlebom do francúzskych či amerických baní, kanadských lesov bud' na juhoamerické plantáže a inde. Odchádzali Oravci do sveta stále, nielen v obdobiah veľkého výstavovalectva, ale aj neskôr... Dnes krátky príbeh o skupine výstavovalcov z Veľkej Lipnice.

Začiatok roku 1945. Na Orave dunia delá, dunia skoro deväť týždňov, kym nacisti neustúpia pod náporom Červenej armády. Frontové boje zanechávajú krvavé stopy, rumy a spáleniská. Vyhorela medziiným značná časť Veľkej Lipnice. V priebehu niekoľkých hodín ludia stratili všetko svoje imanie, výsledok práce celého života. Čakala ich nová drina a možolenie, ved' nezriedka bolo načim začínať priam od samého začiatku.

Keď začínať, tak na novom, hádam bude ľahšie — takto asi uvažovala skupina krajanov z horného konca Veľkej Lipnice, ktorá sa rozhodla výstavovať hned po vojne na Slovensko. Nemyseli na zámorie, chceli zostať v starej vlasti. Pobrali sa teda každý svoju stranou. Asi 40 rodín sa zatúlalo až za Bratislavu, kde sa usadili v nadnáujskej osade Tercs, ležiacej asi 20 km na juhovýchod od hlavného mesta Slovenska. Boli medzi nimi o.i. Alexander Kramár, Ignáč Kozák, Eduard Bandyk, Peter Golák, Ignáč Jendruš, Cyprián Jašura, Jozef Válek, Jozef a Ignáč Martiniakovci, Ignáč Bialoň, Ignáč Mlacak, Ignáč Válek, Emilia a Karol Martiniakovci, Vendelín Jurčák, Emilia Brenkusová, Ignáč Stašiňák, Eugen, Vendelín, Emil, František, Karol, Emilia a Elena Michalakovci, Angela Karvačková, Andrej Špryka,

Jozef Jurčašák z Chyžného, Klara Pavláková-Jurčašáková z Dolnej Zubrice a ďalší.

Tercs (spomína sa už v r. 1230, patrila hradu Bratislava, neskôr striedala zemepánov) bola neveľkou obcou, majúcou vtedy okolo tristo obyvateľov, väčšinou nemeckého pôvodu, ktorí boli stadiaľ po vojne vysídlení. Tu sa teda ocitli naši Lipničania, spočiatku bezradní, ako každý v cudzom svete. Nechceli zaháľať, práce sa nebáli, ved' si na ľu zvykli ešte na hornooravských roličkách. Naštastie nečakali dlho. Ujal sa ich osidlňovací úrad, ktorý im čoskoro predložil opustenie gazdovstvá — role, domy z hospodárskymi budovami, sem-tam kravíčku či koňa. Mali už teda istú základňu. A hoci im nebolo ľahko, ako ostatne v celej povojnovej republike, s dôverou sa pustili do práce a začali hospodáriť. Spočiatku im chýbalo veľa — ved' bolo treba zariadiť domy, prikúpiť kravu či chybajúceho koňa alebo poľnohospodárske náradie. Na to všetko bolo treba peniaze. Preto viačerí chodili pracovať do Bratislavu bud' okolitých závodov. Vzájomne si pomáhali a postupne si zvykali na nové miesto...

Dôležitým medzníkom v živote obce a žijúcich v nej Lipničanov bol rok 1948, kedy Tercs a iné okolité dediny zmenili svoj názov. Rokovali o tom na obecnej schôdzi, zvolanej miestnym národnym výborom, ktorého podpredsedom bol vtedy Ignáč Bialoň a členmi ďalší Lipničania. Dnes už nevedno, ktorý z nich navrhol Novú Lipnicu, aby im pripomínila rodisko spod Babej hory. S názvom však súhlasili aj ostatní obyvatelia. Poznamenajme, že susednú obec Schildern, ktorú osídlili kolonisti z Terchovej, premenovali vtedy na Jánosíkovú a ďalšiu — Mischdorf, obývanú kolonistami z okolia Brezovej pod Bradlom, nazvali Nové Košariská.

Dalším medzníkom v živote Novej Lipnice bol rok 1950, kedy v obci vzniklo jednotné rolnicke družstvo. K jeho zakladateľom patrili i

naši Lipničania. Začali hospodáriť po novom — socialisticky. Napriek počiatočným ťažkostiam sa JDR pomaly rozvíjalo, hospodáriло stále lepšie a v r. 1960 sa spojilo s družstvami v susedných susedných obciach.

Uplývali roky. V Novej Lipnici vyrástla nová generácia. Obec sa rozširovala, pribúdali nové, pekné domy, ktoré si postupne stavali dávni pristáhovalci spod Babej hory. A tak sa pomaly, nepozorované, všetky tri dediny — Nová Lipnica, Jánosíková a Nové Košariská — spojili a vytvorili prakticky jeden veľký organizmus. Toto zlúčenie malo za následok premenovanie obcí, k čomu došlo v r. 1973. Tak sme dospeli k tretiemu medzníku v dejinách Novej Lipnice.

Zmena názvu obce je v podstate jednoduchá záležitosť, ale v situácii Novej Lipnice, Jánosíkovej a Nových Košarísk taká jednoduchá nebola. Mnohí tamojší obyvatelia si sice uvedomovali, že spojená obec s kompaktnou zástavbou, tvoriacou jeden celok, mala by mať aj jeden názov. Lenže aký? Totiž všetci — Lipničania, Jánosíkovčania a Košarišťania — chceli mať v premenovanej obci svoje predošlé názvy. Tento spor sa napokon skončil schválením neutrálneho názvu Dunajská Lužná, ktorý má iste historické opodstatnenie a zodpovedá i naddunajskej polohe dediny na Žitnom ostrove. Ostane, zostalo niečo až z predošlých názvov. Totiž Dunajská Lužná I sa volá Jánosíková, II — Nová Lipnica a III — Nové Košariská.

Od príchodu prvých Oravcov do Novej Lipnice prešlo vyše 40 rokov. Je pekné nedeleňe popoludnie. Zo zastávky Nová Lipnica-Zvonica uberám sa hore a zvedavo si obzeračom obec plnú zelene, úhladné domy stojace v záhradkách pozdĺž ulice. Rozmýšľam, ktorý z nich patrí na

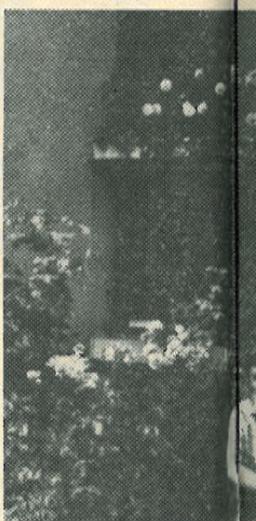
Rodina Jendrušovcov na vŕandomi

Z Veľkej Lipnice do Novej Lipnice

Ignáč Bialoň (zľava) a
Emil Michalak

Nova Lipnica dnes

ším Oravcom, kde ich hľadať, pozná ich niekto? Vojdém, reku, do hostince a opýtam sa. No nestihol som, lebo zrazu som pri jednom stole začul peknú oravčinu, akoby rovno z Privarovky či Skočíkov.

Netrvalo dlho a ocitol som sa medzi nimi, v ich pohostinných domoch. Poznal som ich životné osudy, nezriedka dramatické, smutné i veselé, ale veľmi zaujímavé, zoznámil som sa s ich rodinami, počúval o príčinách ich odchodu z Veľkej Lipnice, ktoré boli rôzne. Radi spominali a mali čo spomínať. Držia sa naďalej pospolu a často sa stretávajú. Oravčinu nezabudli, rozumejú jej i ich deti a niekedy aj vnuci. Spociatku si udržiaval aj niektoré oravské zvyky, napr. vianočné či svadobné, no dnes im zostali len piesne. Žijú si dobre a na Novú Lipnicu si už úplne zvykli. Na rodnu Oravu však nezabúdajú. Majú tam predsa príbuzných a zavše ich prídu navštíviť. Pár slov o niekoľkých z nich:

IGNÁC JENDRUŠ prišiel do Novej Lipnice rovno z vojeniny. Tam sa oženil s Angelou Karvačkovou a začali spolu hospodáriť. Spociatku sa im neveľmi darilo. Aby si mohli zriaditi dom a kúpiť koňa, musel ísť mladý Ignáč pracovať dva roky do jedného z bratislavských závodov. Potom opäť gazdovali. Keď vzniklo družstvo, vstúpili doň. Medzitým prišli na svet deti: Vlado, Emil, Zdena a Mariena — dnes už dospelé, ktoré majú vlastné rodiny. Dočkali sa ôsmich vnukov. Bývajú v peknom dome s najmladšou dcérou a začom. Sú už na zaslúženom dôchodku. „Radi sa vraciame na Oravu, kde sme vyrástli“ — hovorí Ignáč Jedruš. „Oravčinu sme nezabudli a rozumejú jej aj deti. A keď sa niekedy pohádame, — dodáva a žmurkne na manželku, — tak len oravsky. Ale našim domovom je už Nová Lipnica“.

Vari najpočetnejšou rodinou, ktorá prišla do Novej Lipnice, boli **MICHALAKOVCI**. Rodičia

a šesť detí: Eugen, Emil, František, Karol, Emilia a Elena. Siedmy Vendelín zostal na Orave gazdovať na otcovskom grunte. Aj oni spočiatku pracovali v Bratislave, potom už v N. Lipnici — František bol cestárom, Emil skladníkom, ďalší robili v JRD. Postupne sa udomáčnivali, zakladali rodiny, stavali domy. Dnes patria k najrozvetvenejšej rodine v obci.

Zložitú cestu má za sebou **IGNÁC BIALON** z Kičor. V r. 1942 musel narukovať do armády a zákratko sa ocitol na fronte, kde spolu s celou rotou prebehol na sovietsku stranu. Prešiel výcvikom v Jefremove a ako príslušník II. čs. paradesantnej brigády v ZSRR sa zúčastnil bojov pri Dukle, Krosne, Jasle a Krościenku, potom po let. presunie na Tri Duby — v Slovenskom národnom povstani, o.i. pri Badine, Vlkavnej a Hronskej Dúbrave. Pri Prašivej bol ľahko ranený a dlho sa liečil, medziiným v Sl. Eupči, potom v kubínskej nemocnici. Odial sa vrátiť do Kičor, kde ho zastihol koniec vojny. Z tohto obdobia si pamäta ďalších krajských spolubojovníkov — Alojza Skočíka, Viktora Kucka, Jozefa Reščáka, Simona Živčáka, Gustáva Čureja Grobarčíka a ďalších. Potom, keď sa Lipničania stáhovali, pobral sa za nimi s otcem a súrodencami do Novej Lipnice, kde sa v r. 1946 oženil s krajanou Baratošovou z Privarovky. Začali spolu hospodáriť a vychovávať deti, začas viedli hostinec, potom obchod a trafiku. V r. 1950 sa I. Bialoň zamestnal v geologickom ústave, potom na Zväze posvereníkov (dnes SNR), kde pracuje podnes ako šofér.

Medzi lipnickými kolonistami sa v r. 1945 ocitla i mladučká **EMÍLIA MARTINIAKOVÁ** z Murovance, rodená Váleková. Začas bývala u manželových rodíčov. Tam sa v r. 1947 vydala za Karola Martinika, odbojára, príslušníka II. čs. paradesantnej brigády v ZSRR a účastníka Slovenského národného povstania. K jeho spo-

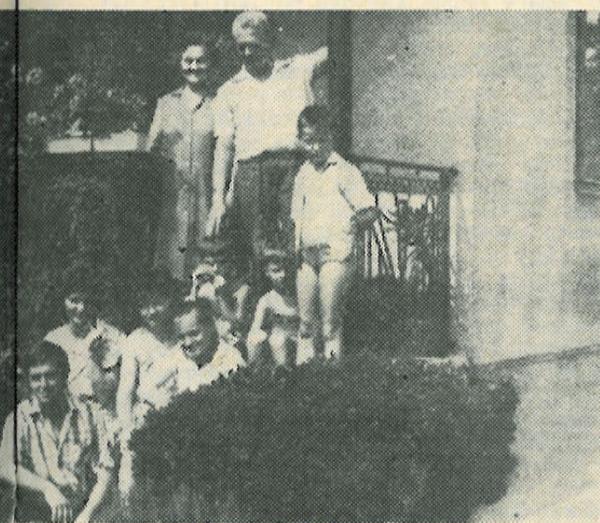
lubojevníkom z Oravy patrili o.i. Karol Svetlák, Viktor Kucek, Karol Jurčák a ďalší. Po svadbe žili dlhší čas v Čechách — v Jihlave, Kolíne a Tábore — a do Novej Lipnice sa vrátili až v r. 1964. Emilia pracovala v pohostinstve a dnes je už dôchodkou. V r. 1975 jej umrel manžel, E. Martiniaková, vychýrená speváčka, pozná dodnes mnoho oravských pesničiek. Nie div, že nielen syn Karol, ale aj nevesta, hoci narodená na Slovensku, vedia taktiež oravsky.

Celkom odlišná bola cesta na Slovensko **LEOPOLD VARECHU**. Po vojne zostal s rodičmi vo Veľkej Lipnici. V päťdesiatych rokoch pôsobil na okresnom zväze mládeže v Novom Targu a zúčastnil sa na svetovom festivale mládeže a študentstva v Berline. V rokoch 1958—59 bol tajomníkom Obvodného výboru KSČS na Orave. V krajanskom hnutí pôsobil do r. 1961, keď sa vystahoval do Ostravy, odkiaľ sa po piatich rokoch prestahoval so synom a manželkou Vilmiou, rodenou Brenkušákovou do Novej Lipnice. Spociatku pracoval v pridruženej výrobe a dnes je vedúcim reštaurácie v nedalekej Rovinke, kde pracuje aj jeho manželka.

Hodno tuná poznamenať, že ich syn, po otcovi taktiež Leopold, bol znamenitým hokejistom a hral v rokoch 1971—78 za Slovan Bratislavu: v žiackom, dorasteneckom a napokon v prvoligovom A-mužstve. Pripomeňme, že v r. 1977 ho Slovan prepožičal do poľského národného mužstva, s ktorým hral na majstrovstvách sveta v Tokiu, kde obsadili druhé miesto. Potom hral ďačko sezón v Nitre, Skalici a Žiline a vzdal sa aktívnej športovej činnosti.

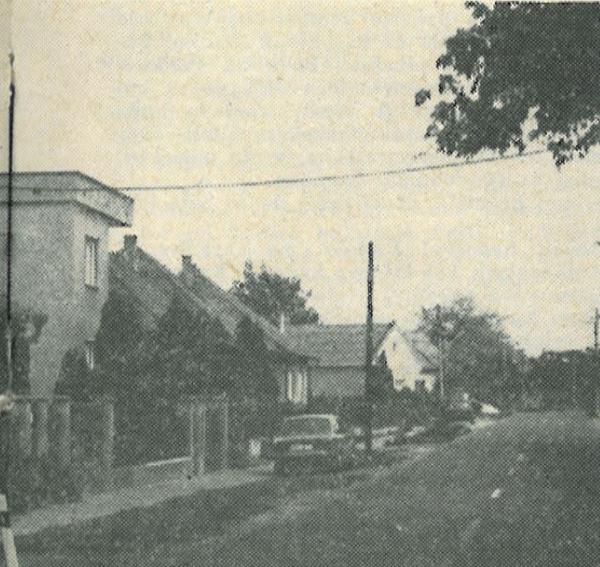
Každý rok v období fašiangov sa Novolipnická stretnávajú v bratislavskom PKO, kam prichádzajú Oravci z celej republiky. Prídu sa zabaviť, zaspievať, pospomínať...

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

Rodáci spod Babej hory. Sprava: Emilia Martiniaková, Ignáč Jendruš, Leopold Varecha a Angela Jendrušová

Na tomto cinotoríne spočívajú viacerí Lipničania: Ingáč Kozák, Jozef Válek, Ignáč Miacák, Alexander Kramár, Cyprián Jašura a ďalší

JÁN JONÁŠ

JEDENÁSTE PRIKÁZANIE

(II)

POKRAČOVANIE Z PREDOŠLÉHO ČÍSLA

Okolo Hromnic bývala takmer každý rok najtuhšia zima. (...) V tom čudnom týždni stali sa v Drienkovciach tri významné veci.

Danielovi Gubanovi zomrela druhá žena. Nezomrela v nemocnici. Väčšmi mŕtvu než živú priviezol ju Guban do Hrašného mlyna. Za dva dni neprišla k vedomiu. Skonala tiško, tak ako tiško prezila svoj krátke život. Jej smrť neoznámil v Drienkovciach umieráčik. Nepripomenuť ľuďom smrteľnosť tenkým, trhavým hláskom; Kristíne Gubanej znel umieráčik až v tretej dedine, kde bol evanjelický kostol. V Drienkovciach ho nebolo počut a skutočnosť, že v Hrašnom mlyne opäť niesla gázdinej, rozniesli po drienkovských domoch len ľudské jazyky.

K Beňákovcom priniesol smutnú zvest Vendelin Črevo, ktorý tam v tom čase býval denným hostom. U Beňákovcov sa chystala druhá drienkovská udalosť. Ignác Beňák vydával druhorodenú dcéru Amáliu. Bolo to aj dosť veľké prekvapenie pre Drienkovce; Beňák ju nevyskával ani do Drienkoviec, ani cez pole. Vydaval ju za „svetára“, ako hovorili Drienkovčania každému, kto neboli z ich chotára alebo aspoň obce, z ktorej by bolo počut zvony do Drienkoviec.

Mladoženich Jarolím Senka, obvodný montér v elektrárne, neboli z tých najmladších. Plavé vlasov a belasé oči boli klamlivé. Jarolím prekročil už tridsať. Bol tichej povahy a kto ho videl prvý raz, mohol si o ňom pomyslieť, že sa hanbi. Tažko povedať, či to bol pre Beňáka zat po vôle, alebo nebol, hlavná vec, že sa páčil budúcej svokre Meláni. Beňák mlčal. V duchu sa uspokojoval, že aspoň jednu dcéru dostane pod čepie. Štyri dcéry v dome, to je tovar, ktorý sa rieko môže aj preležať. Pravda, občas mu pretiahol niekto okolo uší, či by sa nebol našiel ženich až v Drienkovciach. Beňák si také púšťal jedným uchom dnu a druhým von. Svadbu pripravoval veľkú, aká sa patrila na prvého gázdu v Drienkovciach. Príbuzenstvo pozýval zo široka-daleka, susedov zhora i zdola. (...)

Svadba sa u Beňákovcov začínala v sobotu hned po obede. (...)

Na Podkose panovalo od skorého rána skryté napätie. Stará gázdiná sa vôbec neučakovala. Starý Adamicavojtech niekoľko ráz vyšiel na dvor obzrieť si, či sa už chystá povoz. Na dvore sa dlho nič nedialo.

— Vari len nepôjdeme peši, nepôjdeme... Od nej by to aj vystalo, od nej... — Prešlapoval starý pri okne výmenkárskej izby.

Stará gázdiná húževnatá mlčala, a to stáreho Adamicu dožieraťo najväčšmi. Nemal odvahu Helenu posúriť. Hermína vyčkávala, ktorý z paholkov bude svadobným furmanom; bolo totiž nad všetky pochybnosti, že na voze z Podkosa sa povezú mladomanželia na sobáš i od sobáša. Keby žil mladý gázda, tak by bol on svadobným furmanom. Ak určí Helena, že furmanom bude Šimon, veci sú jasné. Ak určí Cypriána, tak to bude iba zásterka. Dozaista sú tak dohovorení, hútalá

Do Drienkoviec ktosi priniesol zvest, že v niektorých obciach na Slovensku idú gázdovia spoločne obrábať pôdu. Čoskoro sa táto skutočnosť dotkla aj drienkovského chotára. Bývalý Zvalilov statok rozparcelovali medzi deputátnikov, gázdov z vojnovou úplne zničených oblastí a presídlencom. Drienkovčania si z nich robili posmech, lebo bývalé majerské polia pustli a ležali úhorom. Noví majitelia ich však nemali čím obrábať, nemali totiž dobytok ani poťahy. Rozhodli sa preto založiť spoločné družstvo. Pred Vianocami Daniel Guban odviezel svoju chorú ženu do nemocnice. Vedel, že mu zomrie. Prvá žena zomrela po pôrode syna Benjamína, keď mal už desať rokov. Oženil sa druhýkrát so šestnásťročnou Kristinou, ktorá bola dobrou, tichou a trpežlivou ženou. Syn Samuel sa väčšimi ponášal na otca. Bol málrovavý, ale otcovi povoľný. Guban nevyhnal syna z domova, keď ho vzali do vyšetrovacej väzby. Samuel z domu odišiel sám po návrate z vyšetrovania. V Drienkovciach sa roznieslo, že Samuel pracuje v baniach v Čechách a dobre zarába. Domov posielal iba krátke pozdravy. Po viac ako štyroch rokoch sa Samuel vrátil domov. Zatrpknutý otec ho uvítal iba vďaka presvedčaniu svojej ženy, ktorá akoby cítila, že musí odísť.

stará gázdiná. Ľuďom však tým oči nevyrú!

Hermínu Adamicovú najväčšmi zlostilo, že sa jej doteraz nepodarilo prilápiť Helenu alebo Simona pri voľajakom, čo aj najnepatrnejšom prejave priazne či náklonnosti. Od kedy jej zavadili o uši reči o Helene a Šimonovi, ani na chvíľku nepochybovala o ich príčine.

— Tu v dome si dávajú pozor, sú tu deti. Ale vonku v poli, tam je príležitosť... Chodieš s nimi do pola, nič si nezmerkoval? — spovedala neraz starého.

— Nezmerkoval, veru nič nezmerkoval... — ošíval sa Adamicavojtech zakaždým. — Hľadá si roboty, hľadá... Ja tiež, robím si svoje, ja tiež...

— Ty si starý túlpas! Ale ja raz...

Obaja paholci Šimon i Cyprián chystali zatiaľ v stodole sečku pre kone i pre kravy na koniec starého a na začiatok nového týždňa. Simona nenapadlo, že by on nemal vieť gázdinu a starých na svadbu a potom, samozrejme, aj mladomanželov. Už týždeň blýskal sidolom kovanie na chomútach, krémoval kantáre a ostatné postebole. Ráno vymýval obom kobylám chvosty a hrivy v teplej mydlovej vode, aby mohol do nich pekne zapliest farebné stuhy. Preto ostal stáť ako obarený, keď Helena skrikla cez vráta do stodoly:

— Cyprián, obriad sa! Povezieš nás na svadbu na Šimonových koňoch!

Aj Cyprián zímal ako žaba z prachu. Niekolkokrát za sebou potriásol hlavou, akoby mu zaťahlo v ušiach.

— No choď, počul si, — rieko mu Šimou a naoko pokojne hádzal drevenou lopatou porazanú d'atelinu na sečku zo slamy a chystal sa oboje premiešať.

V hľave mal však veľký zmätkok, ktorý sa menil najsamprv na trpkosť a postupne na zlosť.

— Chod, a nestoj tu ako svätý za dedinu! — rozkazoval tvrdzo Cypriánovi.

— Ja neviem poriadne zapliest koňom hrievy, — úbožil sa Cyprián.

— Vypýtaj od gázdinej stuhy, prídem ti ich zapliest... — Šimon začal rezko miešať sečku, celé kosiere mu vyletovali až vyše hlavy. Cyprián sa bojazlivu vytratil zo stodoly.

Šmonovi na um neprišla príčina, pre ktorú sa Helena rozhodla, že svadobným furmanom, a teda aj hostom na svadbe bude Cyprián, a nie on. Začal to pocíťovať ako veľkú krvidu. Od smrti mladého gázdu prešlo pomaly šest rokov. Za ten čas nemala gázdiná ani najmenšej príčiny prejaviť mu svoju nespokojnosť. Robil ďaleko viac, ako sa od čľadníka požadovalo. Nebolo ho treba ráno budievať, býval prvý na nohách, a kým prišiel odriemaný Cyprián do maštale, neraz napojil aj jeho kone. Nezriedka sám opatril aj kravy. Kým prišla gázdiná po dojí, bolo v kravskej maštale čisto. V robove na poli sa staral, aby sa neoneskorovali za inými gázdami, neľutoval ani ruky ani nohy. I v zime, kedy si ostatní čľadníci pri gázdoch občas povolkali, našiel si Ši-

mon robotu a našiel ju vždy aj pre Cypriána, ktorý vrácal:

— Ženieš sa do roboty, akoby si robil na svojom...

Šimon mu neodpoveal. Nikdy ho nenapadol, že robí na cudzom. Nikdy si také myšlienky ani nepúšťal do hlavy. Keď mali dobrú úrodu, bol spokojný aj on. Keď mali o čosi lepšiu ako ostatní gázdovia, a to sa stávalo, lebo k dvoru na Podkose patrili tie najlepšie rôle v chotári, bol hrdý takmer ako starý Adamica.

Sklamanie, pocit nevysvetliteľnej nevďačnosti, trpkosť a neistota, ktoré sa naňho zvalili po tom, čo gázdiná určila Cypriána za svadobného furmana, chcel ponoriť do západnutia v robe. Čez deň nakákal takú kopu polienok, že ho za ňou vôbec niebolo vidieť. Štipľavá vôňa naštiepaného bukového dreva ho uspokojovala. Ani nespozoroval, keď spadol slnko za hory.

V Drienkovciach sa uchoval pradávny zvyk, že sa nevesta a ženích ukážu celej obci po sobáši na zábave. Cestou z kostola zastavujú sa všetci svadobčania najsamprv v krême. Hudba vyhráva, svadobná hostia sa veselia, tancujú. Nepozvaní sa môžu prizerať, svadobčianky počastujú zvedavé ženy koláčmi a svadobčania chlapov pálenou alebo vínom. V krême Šama Birku bola hlava na hlave. Miesili sa všetci dovedna, svadobčania s nesvadobčanmi, a pretože odmäk trval aj večer, mladší chlapci obsadili tehlové schody, ktoré viedli do krémky z cesty. Bol medzi nimi aj Šimon. Nevielka ho ta veľká zvedavosť vidieť ženicha alebo nevestu, nebažil po kalíšku pálenky či po pohári vína. Ist sa pozrieť na svadbu, to bola v Drienkovciach takmer spoločenská povinnosť. Tým väčšimi preňho, lebo jeho gázdovia boli na svadbe. Ani s Cypriánom nebola reč. Nie on priviedol kone domov, ale kone jeho. Šimon ich vypriahol, obriadil a nakrmil. Cyprián sa zvalil na slamu a dlho nevedel nič o svete. Šimon by podojal aj kravy, lenže to nevedel. Čakal, keď sa gázdiná pobežie domov, aby narýchlo podojila a pobrala sa naspäť na svadbu. Poza humná ju predbehne, bude na Podkose skôr než ona, ani nebude vedieť, že sa bol pozrieť na svadbu. A pred Ľudmi to bude vyzerat tak, že Adamicovci nemohli dvor nechať len tak naverímboha, preto nešiel on, Šimon, za svadobného furmana.

Šimon bezmála už aj veril, že to bolo tak. (...)

Beňák nepozval Ľudoša na svadbu. V Drienkovciach bol takmer každý s každým v príbuzenstve aspoň v treťom či v desiatom kolene. Kolená však nerozhodovali. Príbuzenské vzťahy sa pestovali viac z priateľstva. Pravda, okrem tých najbližších, ako sú bratia a sestry. Beňákoví však na Ľudošovi nie veľmi záležalo. Nezavadzalo mu píjanstvo, ktorému Ľudoš prepadal čoraz hlbšie. Beňák nemožol strpieť, keď gázda zanedbávala role a vôbec celé hospodárstvo. Ďuríkov dvor, ešte nie tak dávno jeden z popredných v Drienkovciach, návidomci pustol a Ľudošove role rodili ohnicu a zarastali pýrom. Márne bolo takmer neludské úsilie Ľudošovej ženy Ge-

novévy. Nepoznala dňa ani noci, jednostaj bola v robe, no nikde nebolo vídať nápravu, keď Ludošove sivky stáli častejšie pred krémou než v brázde. Ludoš ani napriek tomu, že sa mohol cítiť ohodený, keď ho Beňák nepozval, nenechal si dať ujsť priležitosť, aby ho svadobčania počastovali. Sedel v krémke dávno pred ich prichodom. Netrvalo veľmi dlho, a bol už riadne podnapity. Sedel ako vždy pri stole a stade zadrapoval raz do toho, raz do iného. Gazdovia sa roobili, že nepočúvajú jeho zádrapčivé reči. Občas mu daktori aj pritakali, len aby mal od neho pokoj. Inokedy nejedného udívalo, skade má Ludoš peniaze na ustavičnú pijatiku. Podajedeni hútali, že Armin Birkman dobre zaplatil Ludošovi, keď tento nechal na seba prepísat hony po Šamovi Birkovi, a lámal si hlavy nad Arminovou špekuláciou. Väčšina však ľutovala Genévy. Mladí gazdovia sa až priochotne rozstúpili na schodoch, keď sa Ludoš vytackal z trmy-vrmy v krémke len-len že nie po štyroch. Zakolísal sa na hornom stupni schodov a odhadoval, ako sa dostane dolu.

— Priestor pre štyroch triezvych, ide jeden podpity! — posúril chlapov na schodoch ktorí z mladších, stojac nedaleko Šimona.

Ludoš akoby z volakadiaľ zachytíl smiešok. Rozkročil sa, aby ho hlava neprevážila na niektorú stranu, smrkol zo zvuku ovisnutým nosom a zastrájal sa:

— Aby som nechytíl volfaktorého smiechotkára pod hrdlo! — rozhliadal sa mútnym poľadom. Cez dvere krémky, po oboch stranach do polovičky zasklených farebnými štvorčekmi, padalo na schody jasné svetlo. Ludošovi padli oči na Šimona. Zlý úšklabok mu skrivil tenké pery. Od detstva nemohol vystať Šimona, lebo Šimon hoci „trhan“, ako sa hovorievalo tým najbiednejším v Drienkovciach, vynikal nad „gazdovského“ Ludoša v každej hre. So Šimonom sa všetci drienkovskí chlapí radi hrali, a pred Ludošom sa schovávali.

Šimon dobre vedel o tejto nenávisti. Kde mohol, tam sa Ludošovi vyhol.

— Ty, čo tu osmrdkávaš? Nestačilo ti po nose, keď fa gazzdiná nevzala na svadbu? Natiskaš sa, čo...? Bol si ty na ňu slabý v páse i poniže pásu... He...he...he... Odstavila ta ako teliatko... A ty si sa už videl hospodárom na Podkose... Trhan! Teraz ta pošle s kolácom... Mladšieho si chytila... — Ludoš urobil opľzly posunok.

Na schodoch do krémky razom ostalo tiečo. Možno, že nejeden z chlapov, ktorí tu stáli, dovtedy ani nepremýšľal nad tým, prečo Helena nevzala Šimona za svadobného furmana. A ak daktorm to bolo aj čudné, netrápili si tým hlavy. Pokým sa Helena nešla za Šimona vydávať, muži naozaj prenechávali dohadu ženám. Medzi mužmi v Drienkovciach bývalo vždy viac znášanlivosti ako medzi ženami. V ich očiach patril Šimon na Podkose tak, ako patrí strecha na chalupu, koruna na strom a záplata na dievu vo vreci. Šimon vyrástol na Podkose, teda akoby medzi nimi.

Tváre všetkých sa zamračili pri Ludošových nechutných zádrapkách. Keby ho teraz Šimon začal mlátiť, odvrátili by sa a stratili v tme. Dožičili by Ludošovi, aby ho Šimon poriadne vyzauskoval.

Pred Šimonom sa po Ludošových slovách rozliala krvavá žiara, akoby sa naraz vyvalili všetky podzemné plamene.

V tridsiatom šiestom roku života bol Šimonov citový svet ešte detský. Plný iba čarov ako pôda, ktorú raz lúbil, inokedy sa na ňu potajomky, bojazlivu zlostil, keď bola skúpa či nežičlivá, pretože žil na nej i z nej. Bol to však celkom iný citový svet, aký už od narodenia mali gazdovskí synovia. Šimon nemohol dúfať, že raz bude od zeme čosi aj žiadať, že jej bude niekedy aj čosi prikazovať. Zrodil sa ako človek poslušný jedenástemu prikázaniu: zemi slúžiť budeš! Celý svoj doterajší život prežil v jedinej bázní pred týmto prikázaním, nepísanym a nevysloveným, no pre dedinského bezzemka, prikovaného k hrudi cudzieho poľa, tažším a hrozivejším než kamenná tabuľa s nápisom: „Slúžiť budeš tejto pôde až do skonania! Budeš si ju za to cítiť, budeš jej vdáčiť

za každý kraječ chleba, ktorý ti dožičí za to, že na nej pracuješ!“ Šimonovi sa to prikázanie vrezalo tak hlboko do vedomia, že naň narazil zakaždým pri voľnejšom poryve myšle. Priviedlo ho k takej poslušnosti, že službu pôde pocítoval ako dobrodenie, za ktoré musí byť ešte aj vďačný. Nesme ani pomyslieť, a nie to ešte trúfnut si na niečo, čo stálo mimo službu... Svet by ho zatratil. A keďže jeho svetom boli Drienkovce, ich diabol v podobe opitého Ludoša Ďuríka mu pochodzi. Tehlové schody, vedúce do krémky, pallí ho pod nohami. (...)

Za pár predjarných dní chodník oschol, bol mäkký a pružný.

Simon kráčal po ňom potichu. Až keď bol tak ďaleko od krémky, že k nemu nedoliehal výskot svadobčanov, vrátil sa mu pokoj. Cítil, ako mu horia líca. Zastal a nastavil tvár teplému vetriku v nádeji, že mu vánok pozáhána dokopy rozutekané myšlienky. Nesporoval, koľký čas prestál na mieste. Prud myšlienok sa valil cez neho. Myšlienok takých, ktorým by sa bol sám vysmial, keby mu prišla na um predtým, ako počul Ludošovo bľabotanie: — ...Natiskaš sa, čo...? Bol si ty na ňu slabý v páse i poniže pásu... Odstavila ta ako teliatko... A ty si sa už videl hospodárom na Podkose... Trhan...! (...)

Doteraz bol spokojný so svojím životom. Nereptal, nestáčal sa nikomu, a keď plánoval, tak azda len nejaký deň dopred. Vári prvý raz sa zamyslel nad sebou až vtedy, keď mu gazzdiná z ničoho nič podvýšila plácu. Vtedy sa mu akýmsi čudným hnútím myšle naraz vynoril obraz starého Leonarda od Beňákovcev a zanovito sa mu vraca. Na chodníku ponad záhumenice rozsvietilo sa mu zrazu, prečo bola gazzdiná taká štědrá. Strach ho pohol z miesta. Nevedomky sa ohnal rukou. V trasúcom sa starcov, ktorý sotva lyžicu udrží v znečisťovaných prstoch, uvidel seba. Zakryl si oči oboma dlaňami. Spomalil beh, do ktorého ho nútila údesná predstava a vôle zutekať pred ňou. V hlate mu virila prvá myšlienka, ktorá ho napadla:

— Nechá ma dožiť na Podkose tak ako Beňák Leonarda... Ani svoj ani cudzí pri stole!

Leonardov obraz si vliekol za ním. Šimonovi sa zdalo, že počuje starcov praskavý dych.

— Preto teda... — rieko si polohlasne. Niekoľkokrát opakoval: — Preto teda...!

Stislo mu hrdlo. Horké sliny mu zaplavili ústa.

„Preto teda mi pridala na pláci! Aby som im nebola na oštaru, keď sa načisto zoderiem v robote!“

Trpkosť sa mu liala do duše. Zopäli svoje mozočnaté ruky. Hory roboty už urobil pre ľudí na Podkose. Prečo už dávno nevystúpil zo služby u Adamicov? Mohol tak urobiť už dávno, hned, ako sa vrátil z vojenčiny. Čím im bol zaviazaný? Nič, ničomné nič mu nedali darom. Všetko si musel dobre zaslúžiť. Nemusel sa trápiť strachom, že bude musieť volfakde odísť na majer za bireša; mal predsa materinu chalúpku vedľa Beňákovho dvora a v nej strechu nad hlavou.

„Mohol som sa dávno oženiť...“ letelo mu myšľou.

Pravda, musel by si nevestu pohľadať. Nie hociktorá aj jemu roveň išla by k hlučnemu svokre. Bol presvedčený, že ešte teraz, keď je už blízko štyridsiatky, našla by sa ochotná nevesta. Je urastený, hoci na pohľad nie mocný, no pevný, žilovitý, ako hovoria v Drienkovciach. Ibaže roky, vietor, mrazy a dažde vyrýpalí mu do tváre vrásky od úst až po čeluste.

„Našla by sa vdovica...“ pohútal a strhol sa. „Saliem... Prečo vdovica...?“ Prečakol sa pomyslenia na to, čo mu Ludoš hodil medzi oči.

— To nie je pravda! To nemožu hovoriť! — stonal. Vôbec nie preto sa tak pripútal k ľudom na Podkose! Ku komu inému...?

Mať, hlučoném Sidónia, sama nikdy nikomu nebola na obťaž. Uplná sirota vyrásela v službách u drienkovských gazdov. Bývala veľmi plachá, ako väčšina ľudí s takým osudem. Šimona porodila na Tri krále v druhom vojnovom roku. Do Vianoc, ako bývalo zvykom, slúžila ešte na Podkose. Pri

svojej hlučote a nemote bola nielen nezvyčajne zručná a robotná, ale aj mimoriadne pekná. Šimon mal po nej trocha úzkú tvár, pokožku červenkastej farby, tenký, rovný nos sivozelenkavé oči a pravidelné plné ústa. Bol plavovlasý. Iba vzastom sa od matere líšil.

S chlapcom však sa jej život zamotal. Najmä v rokoch vojny, ktoré nasledovali. Starý ríchtár, otec Adamicuvuječka, mal aj v tých časoch najmenej starostí a pritulil biednu stvoru aj s dieťaťom. Pretože sa chlapča do bodky tvárou podobalo materi, i preto, že všetci mladí chlapí a mládenci z Drienkovca boli na frontoch, vypadlo otcovstvo z reči. Časy nadeliili ľudom iné starosti ako sa zaoberať tým, kto je otcom dieťaťa hlučnemej Sidónie. A tak sa Šimonova pamäť vždy motkala iba po dvore, po maštaliach, po kuchyni i po roliach, ktoré patrili k Podkose. Nemohlo to byť inak ani potom, čo sa stala tá hrozná vec s mladým gazdom.

POKRAČOVANIE NASLEDUJE

Kresba: Areta Fedaková

PRACOVNÍ SETKÁNÍ KRAJANŮ

Stalo se pravidlem, že Československý ústav zahraniční jedná každý rok se zástupci krajanských spolků o plánech nejbližších let, upřesňuje spolupráci dalšího roku a bilancuje s nimi, co se spolkům podařilo a čeho ještě by chtěly dosáhnout.

V říjnu se toto setkání uskutečnilo na Šumavě, ve Zdíkově. Při této příležitosti byly také dlouholetým spolupracovníkům časopisu Československý svět předány pamětní medaile Tiskové agentury Orbis. Stalo se tak v jubilejném 40. roce jeho vydávání.

Na přátelské pracovní setkání přijeli pozvaní funkcionáři pokrových krajanských spolků z Francie, Belgie, Rakouska i Maďarské lidové republiky, Bulharska a Jugoslávie.

Předseda Spolku rodáků z Francie Michal Gregor hovořil o poválečné historii krajanského hnutí v Paříži. „V posledních letech,“ řekl, „navštěvuje naše zábavy a obedy, odebírá nás bulle-

tin tři tisíce krajanských rodin po celé Francii.“

Tříčlenná delegace krajanských spolků z Rakouska, předseda Sdružení Čechů a Slováků Miroslav Brožák, inspektor českých škol ve Vídni profesor Oskar Blažek a předseda Vlastenecké Omladiny Josef Boček hodnotili práci svých spolků i České školy J.A. Komenského ve Vídni a přednesli cenné náměty pro další spolupráci s Československým ústavem zahraničním.

S radostnou zprávou přijela z Belgie předsedkyně spolku Beseda — Brusel Jindra Šimáčková-Bourgauová. Tento nepočetný krajanský spolek se v současné době rozrůstá o nové členy, kteří mají zájem i o práci ve výboru. „A tak je pomalu zapracováváme a jsme rádi, že sledují i dění v naší staré vlasti a to se pak promítá i do naší činnosti,“ usoudila s uspokojením předsedkyně.

O vydatné pomoci a podpoře státních orgánů Socialistické federativní republiky Jugoslávie

hovořil předseda Svazu Čechů a Slováků v Chorvatsku Václav Tomek. Vysoko hodnotil spolupráci spolku s Československým ústavem zahraničním a doporučil lepší informovanost československé veřejnosti o životě Čechů a Slováků v Jugoslávii.

Ethel Rybová z Demokratického svazu Slováků v Maďarsku vysvětlila, jak specifická je práce jejich organizace. Vyčislila bohatou činnost aktivistů spolku jak na poli folklóru, tak i při rozšiřování slovenského jazyka. „Bez spolupráce s Československem, to je Maticí slovenskou a Československým ústavem zahraničním, bychom nemohli existovat.“

O činnosti Československého klubu v Bulharsku hovořil jeho předseda Miroslav Přibyl. Velmi činorodé kulturní činnosti tohoto spolku napomáhá spolupráce s Československým ústavem zahraničním, ale i dobrá organizace akcí jak v sofijském ústředí, kde má Československý klub své sídlo, ale i v obořkách ve Varně a Plovdivu. Věhlas mezi bulharskou veřejností získala dobrá česká kuchyně restaurace v budově klubu i podávání plzeňského piva a dalších typických českých a slovenských nápojů.

Bohaté plány Československého ústavu zahraničního i vazbu světové krajanské veřejnosti na

současnou mezinárodní situaci, její účast na zachování světového míru, nastínil zástupce ředitele Československého ústavu zahraničního ing. Ladislav Opatrný. Specifikoval připravované akce pro krajany v příštím roce i dlouhodobé úkoly, jako je otázka poválečné krajanské generace, příprava krajanského muzea v místnostech ústavu a další. Ředitel ústavu ing. Antonín Pešek, stejně jako i vedoucí Odbooru pro zahraniční Slováky Matice slovenské ing. Ondrej Karakuš doplnili vše svými poznánkami. Přátelské zasedání řídil místopředseda Výboru Československého ústavu zahraničního profesor Univerzity Karlovy Antonín Robek, který shrnul jednání slovy: „Paměť národa, paměť krajanského hnutí, dávají vám, milí krajané, i nám sílu, která nás vede ke společným zájmům a cíli.“

HANA VONDRAČKOVÁ

Od Života:
Na této poradě se nepodepisoval žádný dokument a podepisovat se nebude. Představitelé spolků zašli přímo ČÚZ žádat s návrhem spolupráce a ČÚZ písemně odpoví, v jaké míře může žádostem vyhovet. Připomínáme obvodním a místním skupinám, aby si dobře promyslely a připravily takové návrhy a žádosti.

HLAS Z PORADY ŽIVOTA

K JUBILEU

KSSČaS

Chcel by som, aby sa tieto moje slová stali podnetom pre celokrajanskú diskusiu na tému našej činnosti. Táto diskusia by mala byť otvorená, vecná, hodnotná a živá a mala by čerpať zo skúseností z doterajšej činnosti našej Spoločnosti. Predsa krajania v teréne najlepšie vidia naše úspechy, ale aj nedostatky a slabiny v našej činnosti.

Slováci na Spiši a Orave žijú od nepamäti, od pradedov, o čom svedcia naše zvyky, obyčeje a vobec kultúra. Často sa však v poslednom čase v poľskej tlači píše niečo úplne iné, čo nemá nič spoločné s pravdou. Zataju-

jú sa základné fakty o nás a dokonca veľmi často sa „zabúda“, že na Spiši a Orave vobec žijú Slováci. Spomínam to preto, lebo sa to týka každého z nás už z tej príčiny, že ako národnostná menšina máme právo na sebarealizáciu, máme právo hlásiť sa k svojmu rodu. A to, že sa môžeme organizovať, pôsobiť a kultúrne rozvíjať naše národné tradície, vďačíme PZRS, ktorá realizuje leninskú politiku voči národnostným menšinám. Dobre si pamäťame na začiatky našej činnosti, na prvé kroky krajanských spolkov. Vtedy sa naši krajania museli skrývať so svojím národným presvedčením, a oddali aj život za svoje slovenské povedomie. Ale ešte aj dnes, po toľkých rokoch našej pôsobnosti sa nájdú v teréne ľudia, úradníci, ktorí nemôžu, a najmä nechcú pochopiť, že na Spiši, Orave a v českých strediskách žije a pracuje česká a slovenská národnostná menšina, ktorá má poľským štátom zaradené právo na sebarealizáciu. A takýto ľud je veľa, ktorí na miesto spolupráce, znechucujú našich krajanov a škodia dobrému spolunažívaniu.

Vráťme sa k obdobiu zrodu Života. Boli to časy, aké si dnešná krajanská generácia nevie predstaviť, hoci začiatky bývaly vždy fažké. Krajania, ktorí vtedy viedli agitačnú prácu, nemali ľahkú úlohu, často museli prekonávať peši desiatky kilometrov, ale krajanská obetavosť nepoznala hranice. Dnes by sme mali viac pozornosti venovať našej práci, práci medzi krajanmi a čo najlepšie propagovať nás Život, aby sa počet predplatiteľov stále zvyšoval. Pripomienem tu slová z 8. čísla minuloročného Života: „Povzbudť iných a zabezpeč si pravidelný odber Života“. Kedy si, pred desiatimi rokmi, ked sa

bližilo obdobie predplácania časopisu, sme v našej miestnej skupine v Kacvíne organizovali schôdzku, ktorá bola venovaná práve tejto otázke. A vždy nám to dobre vyšlo, v nás prospech, úspešne sme realizovali naplánovaný počet predplatiteľov a často sme ho aj prekročili. Dobre by bolo, aby sa takéto schôdzky konali v miestnych skupinách aj v súčasnosti, vďačí napokon takéto schôdzke svedčia o sile a aktívite MS.

Zivot vychádza už dvadsať päť rokov. Dnes je časopisom na vysokej úrovni, tak po obsahovej ako aj grafickej stránke. Každý čitateľ si v ním nájde niečo pre seba, hoci najviac sa Život venuje krajanskej problematike a treba sa tu pochvalne vyjadriť o celom redakčnom kolektíve.

Názov našej Kultúrno-sociálnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku ju oprávňuje k tomu, aby sa zaoberala spoločenskými otázkami a chránila záujmy našich krajanov. Všetci dobre vieme, v akom prostredí žijeme. Obrábamete naše malo úrodné polička pod Babou horou a Tatrami, ktoré však nie sú v stave nám plne zabezpečiť živobytie. Preto veľa našich krajanov pracuje miesto poľnohospodárstva, privyrába si. Veľa krajanov, najmä z Oravy, pracovalo v Československu. Niektorí z nich sa tam dopracovali aj dôchodkového zabezpečenia. No v poslednom čase Vojvodský úrad pre otázky zamestnanosti v Nowom Sączu zaviedol našich krajanov možnosti práce v Československu, jednoducho dal im výpoved. Pýtam sa však, prečo práve naši krajania sú pozbavení možnosti pracovať v Československu, prečo práve ľudia zo Spiša a Oravy majú byť ukrivení. Je nevyhnutné, aby sa touto otázkou zaoberala naša Spoločnosť — a redakcia Života — a mala v tejto veci svoje slovo, hoci len z tej príčiny, že má v názve aj pomenovanie „sociálna“.

V súčasnosti sa veľa deje na našom kultúrnom poli, dosahuje pozoruhodné úspěchy. Moja priponienka sa však týka organizačného života. Viac aktivity očakávame od našho ústredného výboru a obvodních výborov. Castejšie by sa mali ukazovať u nás, mali by sa zúčastňovať pracovných schôdzí, aby naši členovia vedeli, čo sa v Spoločnosti robi. Túto informačnú úlohu v nemalej miere plní Život, ktorý každý mesiac piše o kultúrnych podujatiach a organizačnom živote Spoločnosti.

Na vlaňajšej porade Života som hovoril, ako niektoré gminné družstvá „Roľnícka svojpomoc“ nerešpektujú a nerealizujú nariadenia týkajúce sa vyvesovania dvojjazyčných nápisov na obchodoch. Podobná situácia bola aj u nás, v Kacvíne, kde GD v Nižných Lapšoch nemohlo, pretože nechcelo realizovať nariadenie ústrednej rady družstiev týkajúcej sa tejto veci, ktoré je dnes v archívoch. Avšak naša MS sa systematicky dožadovala vyvesenia tabúľ a nakoniec sme sa toho predsa dočkali. Dvojjazyčné tabule visia na našich obchodoch a pre našu MS je to úspech. Ukázala, že je schopná vystupovať s požiadavkou o realizáciu práv našej národnostnej menšiny. A takto by malo byť vo všetkých obciach, kde žijú Česi a Slováci. Žiaľ, stáva sa, že niektoré dvojjazyčné tabule visia s pravopisnými chybami a to nesvedčí dobре o našich miestnych skupinách.

Základnou otázkou pre naše krajanské hnutie je otázka vyučovania slovenského jazyka na základných školách. Z histórie poznáme zápas slovenských národnodovcov za národný jazyk. Boli prenasledovaní a nezriedka odovzdali aj svoje životy za tento ušľachtily cieľ. Dnes stačí, že sa na vyučovanie slovenčiny prihlásia 4 žiaci a škola je povinná zabezpečiť vyučovanie. Možnosti teda sú, treba ich len využiť. Slovenčina by sa mala vyučovať všade tam, kde žijú Slováci. Je to hlavnou úlohou nás, aktivistov. Lebo kde niet jazyka, niet národa. Vyučovanie slovenčiny je zárukou ďalšej, perspektívnej existencie našej národnostnej menšiny. Poslúžim si tu slovami piesne, v ktorej je pekné vyjadrený vzťah k slovenčine: Slovenčina moja, krásne ty zvuky máš, Slovensko vzbudzuješ a život mu dávaš, a kto ju miluje, nech žije, nech žije, kto sa jej odrieka, sám seba zabije...

Ešte jednu pripomienku by som chcel venovať pedagogickým kádrom, ktoré vyučujú slovenčinu. Nie vo všetkých školách vyučujú učitelia s dobrou znalosťou slovenčiny a to aj napriek tomu, že sa každý rok zúčastňujú prázdninových jazykových kurzov na Slovensku.

Dnes, skoro po štyridsaťročnom období existencie Spoločnosti, môžeme povedať, že styky a spolupráca s Maticou slovenskou a jej Odborom pre zahraničných Slovákov, ako aj Československým ústavom zahraničného napomáhajú rozvoju našho krajančího hnutia. Veľkej pomoci sa nám dostáva v podobe knižných zásielok, učebných pomôcok, ale aj prostredníctvom choreografických kurzov, rekreácií, výletov a pod. V mene našej miestnej skupiny by som chcel podakovať za túto pomoc a vyslovíť nádej, že sa tato spolupráca ešte viac prehľbi a upevnia sa styky s našou Spoločnosťou a redakciou Života.

Veľa sa na našich schôdzach hovorí o potrebe organizovania výletov pre krajančí deti na Slovensko. A skutočne je taká potreba, hoci aj z tej príčiny, že výlety napomáhajú rastu počtu žiakov na vyučovanie slovenčiny.

Na záver by som chcel venovať párr slov otázke, ktorá sice nepatrí do činnosti Spoločnosti, ale je pre nás a najmä starších krajanov veľmi dôležitá. Ide o používanie materinského jazyka v kostoloch na Spiši a Orave. Dobre vieme, že cirkev je oddelená od štátu, lúdia si to musia vybavovať sami. Príklady Novej Belej a Krempeľovci dokazujú, že je to možné. Nemôžeme dopustiť, aby slovenčina zmizla z kostolov, ako sa to už stalo na Orave. Tak isto sa treba zaujímať o slovenských farárov, našich rodákov zo Spiša a Oravy, ktorí sú roztrúsení po iných oblastiach krajinu a nešíria materinskú reč medzi nami. Viem, že zatiaľ ani jeden z nich nie je u nás.

ANTON PIVOVARČÍK

STRETNUTIE

Dňa 15. októbra t.r. sa traja členovia výboru Miestnej skupiny KSSCaS na Slezsku stretli v Katowiciach s novým generál-

nym konzulom ČSSR dr. Rudolfom Remišom.

Predstavitelia našej Spoločnosti na Slezsku gratulovali dr. R. Remišovi k vymenovaniu do tejto funkcie a zažali mu a všetkým jeho spolupracovníkom veľa úspechov a súl v práci a v osobnom živote, ako aj dobrej spolupráce v bratskom ovzduší v stykoch s našimi krajanmi.

Predstavitelia našej slesknej MS oboznámili nového generálneho konzula s doterajšou organizačnou a kultúrnou pracou našich krajanov na Slezsku. Hovorili nielen o úspechoch, ale aj o problémoch a potrebách našej krajanskej organizácie. Dobré ovzdušie, v akom prebiehal rozhovor, a postoj dr. R. Remiša nás presvedčili, že spolupráca so Spoločnosťou bude nadalej pokračovať vo viacerých smerech, za čo v mene sleských krajanov podakoval Bronislav Knapčík a Mária i Štefan Adamčíkovci.

BRONISLAV KNAPČÍK

NA OBRANU PRÍRODNÉHO PROSTREDIA

Aktuálnou a závažnou problematikou sa na svojom októbrovom zasadnutí zaobral Mestsko-gminný výbor Zjednotenej ľudovej strany v Novom Targu, ktorého členmi sú aj viaceri naši krajania z Krempeľovci a Novej Belej.

Účastníci zasadania sa oboznámili s rozhodnutiami posledného pléna hlavného výboru ZES, ako aj s úlohami, ktoré z toho vyplývajú pre gminné a obecné organizácie ZES. Veľa miest venovali problematike mládeže a vobeč výchovy mladého pokolenia a v tomto kontexte aj školstvu. Mladých treba vychovávať na dobrých vzoroch, robí všetko, aby nepodliehali zlým vplyvom. Najviac môžu v tomto smere urobiť rodičia a škola, ale aj mládežnícke organizácie. Je na nich všetkých, ako pomôcť mladým ľuďom v organizovaní voľného času, aby ho mohli stráviť nie len milo, ale aj užitočne. Môžem tuná poznámenať, že sa o to už oddávna usiluje na naša Spoločnosť zapájaním mládeže napr. do krajančího ochotníckeho hnutia.

Veľa pozornosti venovali účastníci rokovania otázke ochrany prírodného prostredia, ktorá je veľmi aktuálna. Poukazovalo sa na nedávny drastický príklad zo Zakopaného, kde v jednom z tamojších podnikov vypustili do rieky značné množstvo mazutu, ktorý znečistil vody Dunajca. Výsledok bol taký, že Nový Targ bol niekoľko dní pozbavený vody, nehovoriač už o takých škodách, ako otravené ryby a pod. Takéto prípady malo by sa prísne trestať, aby sa viac neopakovali.

Podhalie, v tom aj Spiš a Orava, je jednou z neveľa oblastí, kde sú rieky ešte pomerne čisté a vzduch nie je skazený dyhom z továrenskej komínov. O ich čistotu musíme dbať všetci.

Vždy treba mať na zreteli, že keď niečo vypadá, že vylejeme do rieky, môže to iným spôsobiť škodu. A predsa nejde len o rieky (aby do nich napr. netiekla močovka), ale aj o lesy, polia, naše dvory a obydlia, skrátku o celom prostredí, v ktorom ľudia žijú a pracujú. Sami musíme chrániť svoje životné prostredie.

JOZEF MIRGA

DOLNÁ ZUBRICA

U nás — v Dolnej Zubrici na Orave — krajania predplatili 208 exemplárov Života. Myslím, že naša obec bude mať prvé miesto na Orave v predplácaní Života. Je to iste vysoký počet, keď dodám, že u nás je spolu 280 gádzovstiev. Je to dôkaz, aký je Život oblúbený medzi našimi krajanmi. Viacerí z nich predplatili ešte časopis svojim príbuzným z cudziny.

Tak veľký počet predplatiteľov sme dosiahli aj preto, že máme veľmi dobrú a usilovnú doručovateľku Genovévu Grobarčíkovú, ktorá po celý rok riadne roznáša poštu, nielen Život, ale aj ostatné časopisy. Všetko doručuje včas. Je to skutočne pozoruhodné, lebo má aj gazdovstvo a malé deti, ktoré musí opatrít, poslat do školy a urobiť všetku prácu v domácnosti. Lúdia v obci ju majú veľmi radi. Roznáša každý mesiac aj peniaze za mlieko, čo je pre roľníkov veľkou výhodou. Nemusia trátiť čas a chodiť, aby dostali peniaze. Našej doručovateľke patrí veľká vďaka za jej usilovnú prácu. Oravskí doručovatelia by si mali z nej bráť príklad.

Lúdia radi čítajú Život lebo je obsahly, interesantný. Piše o rôznych zaujímavých veciach, sú v ním rady zverolekára, právnika a iné vyhľadávané materiály.

Ale je tu aj jeden problém, čitatelia sa sťažujú, že Život prichádza s oneskorením, nielen do zahraničia, ale aj k nám. Vieme, že tlačiarne majú problémy nie len so strojovým parkom, ale aj s nedostatom pracovníkov, čo je príčinou oneskorenia. Ale aj napriek tomu Život by mal vychádzať načas. Veď je to nás jediný krajančí časopis v Polsku.

EUGEN KOTT

PÍSALI O NÁS

DUNAJEC

Č.43/86

Jablonka, ktorá leží na úpätí Babej hory, nás očarúva krásou okolia, folklórnym bohatstvom a pracovitosťou ľudu. Gmina pozostáva z 9 obcí a obýva ju skoro 18 tis. osôb, v tom početná slovenská národnostná menšina. ...

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 15. augusta 1986 v Krempachoch umrel na následok neštastnej nehody vo veku 76 rokov krajan

ANDREJ SURMA

Zosnulý bol členom Spoločnosti od jej založenia. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a dedo.

Cest jeho pamiatke!

Dňa 22. augusta 1986 umrela v Krempachoch vo veku 81 rokov krajanka

MARIA PETRAŠKOVÁ
rod. Surmová

Zosnulá bola dlhorocennou aktívou členkou našej Spoločnosti. Odišla od nás vzorná krajančí, starostlivá manželka a dobrá matka a babička.

Cest jeho pamiatke!

MS KSSCaS v Krempachoch

Dňa 15. septembra 1986 zomrel v Tribši vo veku 67 rokov krajan

PAVOL HUŠI

Zosnulý bol členom našej Spoločnosti od jej založenia. Po celý život patril k aktívnym a obetavým členom Miestnej skupiny KSSCaS v Tribši a nezistným propagátorom našho časopisu. Odišiel od nás vzorný krajan a dobrý človek.

Na poslednej ceste ho sprevádzali mestní krajania a dychovka z Novej Belej. V meňe našej Spoločnosti sa s ním rozlúčil predseda OV KSSCaS na Spiši.

Cest jeho pamiatke!

MS KSSCaS v Tribši

Krajanovi

FRANTIŠKOVI PLEVOMI

úprimnú sústrásť v súvislosti s úmrťou šestnásťročnej dcéry Heleny vyjadruje

UV KSSCaS a redakcia Života

NOVÉ ODRODY – VYŠIA ÚRODA

S uspokojením možno konštatovať, že na našich poliach máme do činenia so stálym a systematickým zavádzaním biologického pokroku, ktorý tkvie v nových a čoraz dokonalejších odrodách. Nesporne zásluhy na tom má docent dr. Tadeusz Wolski, hlavný pestovateľ poznánskej pestovateľskej stanice. Vypestoval totiž vyše 20 druhov obilia. A čo je najdôležitejšie – druhov všeobecne pestovaných.

Pripomene, že 90 perc. areálu zasiateho žita zaberajú práve druhy doc. Wolského. Je mu a jeho spolupracovníkom vďačime za polovicu pestovanej pšenice, a vôbec za pestovanie pšenžita, ktoré dnes už poznajú na rôznych zemepisných šírkach.

Nie je to náhoda, že naše pšenžito Lasko robí vo svete kariéru. Výborne sa pestuje na kyslých pôdach, s ktorých vytáča pšeniciu. V niektorých krajinách západnej Európy pšenžito prináša rekordnú úrodu, vyšiu ako pšenica. Poľské pšenžito Lasko pestujú v NSR, Francúzsku, Anglicku, Dánsku, Belgicku, Holandsku, Švajčiarsku, Rakúsku a na Novom Zélande. A je považované za vzorný druh. A predsa sa to nekončí na tom jednom druhu. Iné si tiež razia cestu na tieto náročné a veľmi konkurenčné trhy.

Na naše polia docent Wolski a jeho kolektív navrhujú Grado a Dargo, ako aj najnovšie druhy – zavedené na pestovanie počas tohoročnej jesene: Balero a Largo. Grado a Dargo si nevyžadujú reklamu. Sú totiž známe vysokou a istou úrodou, veľkou krmovinou hodnotou a dobrou toleranciou na kyslosť pôdy. Zas Bolero má tie isté prednosti a ešte dodatočne menšie požiadavky na pôdu. Largo sa vyznamenáva najlepšie odolnosťou proti zime. Je veľmi odolné voči septorioze a poľahnutiu. Jeho zrno je málo poddajné na porastanie. Preto ani neprekvapuje, že sú veľké požiadavky na osevné zrno tohto druhu. Pšenžito má všade veľký úspech a to je dobré. Dospojať sme totiž siali žito na okolo 3 mil. ha. Ak sa na jednej treťine tohto areálu podari pestovať pšenžito, bude to istotne už úspech. Prináša vyšiu úrodu ako žito a má pritom väčšiu krmovinovú hodnotu, obsahuje oveľa viacelkovín.

Docent Wolskému prináša slávu aj žito Daňkowske Nowe; okrem vyspelých európskych krajín, ktoré ho začali pestovať na základe licencného exportu – je už v Spojených štátach a Kanade. Nový druh Motto dáva ešte vyšiu úrodu. Je odolnejší proti

poľahnutiu a chorobám. Preto by mal obstat v konkurencii na zahraničných trhoch.

Cenné sú aj druhy pšenice, ako Begra či Lanea zo Stanice pre pestovanie rastlín Choryń; Panda zo stanice Dańsków či Weneda zo stanice Dębina. Sú výborné na pečivo a je pre ne charakteristická vysoká úroda a odolnosť proti chorobám a nízkym teplotám.

V posledných rokoch obrovské zmeny zaznamenali aj v pestovaní ovsu. Do roku 1979 sme pestovali skoro výlučne zahraničné druhy, lebo domáce neobstávali v konkurencii. Dnes máme vlastné. A je to možné vďaka výsledkom, aké dosiahla Stanica pre pestovanie rastlín Choryń, v predchádzajúcich rokoch dosiahli nové hodnotné odmeny Markus (1979), Rumak (1981), Dragon (1982) a Ulan i Komes (1985). Vyznačujú sa vysokými prednosťami, zaručujú stabilnú a vysokú úrodu; skôr dozrievajú a majú veľkú odolnosť proti chorobám.

Práca docenta dr. Tadeusza Wolského a jeho kolektívu prináša pekné výsledky, čoho výrazom môže byť udelená už druhýkrát štátnej cena pre neho a jeho kolektív: dr. Edwarda Dąbrowského, mgr. Janusza Gurného, mgr. Bogusława Jarząbka, dr. Lidu Mączyńsku, mgr. Moniku Mądraovú, mgr. Aleksandru Szolkowskú, mgr. Andrzeja Szolkowského, mgr. Ewu Tymieneckú a mgr. Barbaru Weissovú.

OBRÁBANIE PÔDY BEZ PLUHA

Po Spojených štátach, Kanade a Sovietskom zväze sa aj inde stále viac rozširuje obrábanie pôdy bez používania pluhu. Jednou z takýchto oblastí v Sovietskom zväze je Poltavský obvod...

Z hospodárskeho hľadiska patrí tento obvod k priemyselnopoľnohospodárskym. Nachádza sa tu

282 priemyselných závodov. Okolo 1 milióna ľudí žije a pracuje na vidieku, v 408 kolchozoch a 77 sovchozoch. Pôda v tomto obvode je dobrá – stepná černozem. Pestujú tu predovšetkým ozimnú pšeniciu, kukuricu a zrno, slnečnicu, cukrovú repu, ako aj zemiaky, ovocie a zeleninu.

V tomto obvode už 92 perc. ornej pôdy obrábajú bez použitia pluhu. Namiesto neho používajú tzv. plochorez. Nemá odhrnovačku a konštrukčne sa podobá radlici – má tri lemeše vo forme rovnoramenných trojuholníkov. Plochorez iba naruša pôdu.

Obrábanie zeme plochorezom, pôdnou frézou a tanierovými bránami spôsobuje, že sa vrchnú vrstvu pôdy neobracia, ale iba skypruje do hĺbky 20 centimetrov. Týmto spôsobom sa zabrániuje vyparovaniu vody z pôdy, ničí sa burina, urýchľuje rozklad hnojiv a požatevnych pozostatkov. Je potvrdené, že vrchná

vrstva pôdy žije biologicky intenzívnejšie. Rýchlejšie sa rozkladajú organické časti. Okrem toho tento spôsob obrábania pôdy spôsobuje zváčšovanie množstva prstí v pôde.

Čo to znamená v praxi? Metóda bez pluhu prispela značnému rastu úrody. Napríklad za posledných desať rokov tu zvýšili produkciu obilia o 2,3 mil. ton, cukrovej repy o 1,5 mil. ton, krmovín o 5,7 mil. ton. Okrem toho ročne ušetria 520 000 pracovných dní a 78 000 ton tekutých palív. Celkovo ušetria ročne 415 mil. rublov.

OBCHODNÝ POTENTÁT

Podnik zahraničného obchodu Rolimpex oslavil jubileum 35. výročia svojej obchodnej činnosti. Obrazom toho, čím tento podnik obchoduje, je napríklad len prehľadka odborných oddelení: oddelenie pre obilie, semená, tuky a bielkovinové krmivá, cukrovarské a zemiakové výrobky a oddelenie pre zemiaky. Ročná hodnota vývozu je 250 mil. dolárov a dovozu 600–650 mil. dolárov. Deficit medzi vývozem a dovozom dosahuje 406 mil. dolárov ročne. Pred piatimi rokmi bol až 1,5 mld. dol. Hlavnou položkou v tomto obrovskom deficite bol dovoz obilia a bielkovinových krmív. Dnes je podiel týchto tovarov nadálej najväčší, ale množstvo ich nákupe je neporovnatelné nižšie.

Prednedávnom sme ročne kupovali až 8. mil. ton obilia, teraz kupujeme 2 až 2,5 mil. ton obilia, hľavne konzumného. Okrem toho 1 až 1,2 mil. bielkovinových krmív. Touto poslednou položkou je predovšetkým sójový šrot. O tom, že nákup, najmä krmív a bielkovinových koncentrátov, je príliš nízky v pomere k požiadavkám, nás presvedčajú stavosti so zásobovaním domáceho trhu jaderými miešankami pre zvieratá. Naša platonálna situácia nedovoľuje podstatné zvýšenie dovozu týchto tovarov. A preto Rolimpex hľadá

možnosti dovozu väčšieho množstva bielkovinových koncentrátov. Takoto možnosťou sa stal o.i. tzv. kompenzačný dovoz, realizovaný za spoluúčasti Animexu. V rámci tohto dovozu Rolimpex dováža hotové krmivá a koncentrát s určením pre štátne majetky. Tie-to nákupy sú splácané vývozom výrobkov a mäsa zo zvierat chovaných práve v št. majetkoch. A túto časť transakcie prevzal na seba Animex.

Vo vývoze realizovanom Rolimpexom najväčšou položkou je repka a jej výrobky – olej a šrot. Kupujú ich od nás predovšetkým západoeurópske štaty.

Tento rok vyvezieme okolo 400 000 ton semien repky, čiže tolko, koľko tvorí nadbytok produkcie v pomere k možnostiam jej spracovania v Poľsku. Mohli by sme predať aj viac, ale obmedzuje nás areál pestovania tejto rastliny. Nemožno neobmedzené zváčšovať vývoz, keďže by sa to konalo na úkor pšenice a cukrovej repy, ktorých tiež nemáme príliš veľa.

Skutočným vývozným šlágrom Rolimpexu sa naposledy stala melasa. V šesťdesiatych rokoch sme jej predávali do 100 000 ton ročne, v posledných dvoch rokoch vývoz dosahuje vyše 300 tisíc ton. Naša melasa putuje do západoeurópskych štátov a je to dnes najrentabilnejší vývoz spomedzi masových tovarov.

V obhospodarovaní melasy máme v Poľsku veľkého konkurenta. Je ním liehovarský priemysel. Dochádza k zdanlivu paradoxným situáciám, že dovážame cukor preto, aby sme ho dali cukrovarníkom a dostali zaň melasu. Avšak takáto výmena je rentabilná. Takáto zdanlivu krkolomná transakcia nie je v zahraničnom obchode zriedkavostou. Treba využívať súčasnú situáciu, zmenu konjunktúry, zmeny často krátkodobé, ide tiež o cenu. Rolimpex sa o to stará, o.i. preto sa zapojil do hry na svetových burzách poľnohospodársko-potravinárskych článkov. Vďaka tomu sa darí získať tzv. mimoriadne zisky, zromažďované na účtoch devízových odpisov v centrále. Prostriedky z tohto účtu môžu podnik určiť na vybavenie svojich subdodávateľov zariadeniami z dovozu nevyhnutnými pre proexportnú výrobu.

Rolimpex má potenciálne možnosti zvýšenia vývozu. Medzi inými napr. spomenutej repky. A ešte lepšie by bolo, keby sme mohli spracovať väčšie množstvá týchto semien doma a predávať hotové výrobky.

Nie plne využitou vývoznou príležitosťou sú zemiaky. Ale prekážkou je veľké množstvo výrobcov a druhov, čo veľmi komplikuje patričnú selekciu.

Stránku pripravil:
ZBIGNIEW RUTA

Štadión FC Barcelona Camp Nou s najväčším hľadiskom v Európe, pre 120 000 divákov

OLYMPIJSKÉ HRY '92

Približne v polovici medziolymského obdobia členovia Medzinárodného olympijského výboru (MOV) volia na svojom zasadení miesto nasledujúcich, letných a zimných olympijských hier. Práve nedávno MOV rozhodol, že letné OH v r. 1992 sa budú konať v Barcelone (Španielsko) a zimné hry v Albertville (Francúzsko). Chceme stručne predstaviť dejiská oboch hier.

BARCELONA, katalánska metropola, ležiaca v severovýchodnej časti Španielska na pobreží Stredozemného mora, má dnes spolu s predmiestiami skoro 2 mil. obyvateľov. Mesto, jestvujúce už v staroveku, uchádza sa o usporiadanie olympiády už vyše 60 rokov. Po prvýkrát podalo prihlášku na VIII. hry v r. 1924, no domáca politická kríza zmarila tieto plány. Rovnaký osud postihol zámery mesta na organizo-

vanie hier v r. 1936 a 1972. Podarilo sa to až teraz, aj to až v treom hlasovaní, kedy získalo rozhodnú prevahu nad druhým uchádzajacom Parížom.

Podľa slov čestného predsedu organizačného výboru, kráľa Juana Carlosa I., chce usporiadať hry prosté, humánné, charakterizujúce životný štýl a kultúru španielskeho ľudu. Mesto už viackrát úspešne organizovalo rôzne veľké medzinárodné športové podujatia, medzi nimi kvalifikačné stretnutia futbalových majstrovstiev sveta vo futbale, preto vzbudzuje dôveru. Má už pripravených 27 objektov pre jednotlivé športové súťaže, päť je rozostavaných a na posledných päť sú hotové projekty. Všetky športoviská majú byť sústredené v troch tzv. olympijských zónach — Montjuic, Diagonal a Valle de Hebron a vo štvrti, Parc de Mar, bude olympijská dedina. Už terajší stav naznačuje, že za šesť rokov — kolko zostalo do začiatia hier — Barcelona je v stave pripraviť znamenité podmienky pre všetkých účastníkov tohto veľkého festivalu športu a priateľstva medzi národmi.

ALBERTVILLE, nevelké mestie v Savojských Alpách, je na rozdiel od Barcelony skoro neznáme širšej verejnosti. Len lyžiari, najmä zjazdári, poznajú tamojšiu oblasť, plnú zimných športových stredísk, z ktorých sú najznámejšie Val d'Isere, Tignes a Courchevel. Mestečko leží zhruba v strede medzi dejiskom prvých ZOH Chamonix a desiatych ZOH Grenoble.

Cím sa dnes môže prezentovať organizátor XVI. ZOH? Zatiaľ len vhodnými podmienkami na lyžiarske zjazdové a bežecké disciplíny a termálnym kúpeľným strediskom Brides-les-Bains, ktoré sa premení na olympijskú dedinu. Podľa predstavených plánov športovci tam budú bývať v

ozajstnej dedine s hostincami, hotelikmi a obchodíkmi, v ktorej súčasný počet 2000 lôžok majú zvýšiť na 3800. V celej oblasti je pre účastníkov pripravených už 220 000 lôžok. Samozrejme, okrem ubytovacej kapacity sú najdôležitejšie vhodné športové objekty, ktoré treba ešte postaviť. V pláne majú teda štadión s rýchlokorúliarskou dráhou a s hľadiskom pre 30 000 divákov, ďalšie tri haly, bobovú a sánkársku dráhu, veľký lyžiarsky mostík a moderné zariadenia pre potreby masových médií. Majú sice na to šesť rokov, ale čaká ich veľa práce, aby všetko zvládli. Kiež by sa im to podarilo.

Poznamenajme, že MOV prijal tento rok niekoľko dôležitých rozhodnutí, týkajúcich sa budúci olympijských hier. Najvýznamnejším a priam historickým rozhodnutím je zmena olympijského cyklu. Totiž doteraz, ako je známe, sa zimné a letné hry konali v tom istom roku. Po r. 1992 sa budú konať zvlášť a nasledujúce ZOH sa uskutočnia už v r. 1994. Teda každé dva roky sa hry budú striedať — zimné, letné, zimné atď. Neustále sa tiež obhajuje program hier. Už na OH v Soule v 1988 sa o medaily bude bojať v 237 súťažiach, teda o 16 viac ako počas predošlých hier. K novým disciplínam patria medzinárodný tenis, beh žien na 10 km, stolný tenis, plávanie mužov a žien na 50 m voľný sp., preteky družstiev mužov a žien v lúkostreľbe. V r. 1992 prijedú baseball a ďalšie disciplíny. Uvažuje sa tiež o zaradení do zimných hier viacerých halových športových disciplín, čo by zmenilo charakter „bielej“ olympiády. Pozoruhodné je aj prinávratenie — po 40 rokoch — olympijských súťaží v oblasti umenia už na najbližších OH v Soule.

JÁN KACVINSKÝ

Hviezdy
svetovej
estrády

JENNIFER
RUSHOVÁ

V prvých mesiacoch t.r. anglický časopis Melody Maker uviedol tabuľku najpopulárnejších spevákov roku 1985, v ktorej prvé miesto obsadila práve Jennifer Rushová.

Spevácky štart mladej, 26-ročnej Jennifer neboli náhodný. Jej otcom je známy tenorista a matkou pianistka, preto rozhodnutie venovať sa hudbe bolo iste výsledkom rodičovského vplyvu. Ich povolenie však vyžadovalo časť zmenu pôsobiska a tak Jennifer ako dieťa žila tri roky v NSR a zvyšok detstva v New Yorku. Tu získala dobré hudobné vzdelanie: študovala spev, klavír a husle a súčasne absolvovala aj hereckú a tanecnú výuku.

Jej prvé vystúpenia neboli najúspešnejšie. Napriek nepochybnejmu nadaniu dosialo dlho zostávala trochu v úzadi. Aby sa vyhľa vystupovaniu v nočných kluboch, v r. 1983 odišla s rodičmi do Mnichova, kde pôsobi sesterská pobočka najstaršej americkej platňovej výrobne CBS-Germany. Tu si všimli jej vitálny, klasický hlas a súčasne atraktívny a kultivovaný výzor.

Čoskoro začala pracovať na prvej, debutovej LP-platni, ktorá dosiahla obrovský úspech. Od r. 1984 ju predali vo vyše miliónovom náklade a stala sa hudobným bestsellerom. Zároveň s piesňou 25 Lovers urobila J. Rushová prelom v európskych rebríčkoch. Zanedlho sa k najväčším hitom zaradili aj ďalšie dve piesne: Ring Of Ice ako aj The Power Of Love, ktorá sa napr. v Anglicku dostala do čela hitparád.

Vlani vyšla druhá LP-platňa tejto znamenej pop-hviezdy pod názvom Movin, ktorá podobne ako prvá — napriek vysokému nákladu — rýchlo zmizla z predajní. Pri počúvaní jej platní, ktoré vynikajú vysokou kvalitou nahrávok a prinášajú pestré, inteligentné a muzikálne piesne a aranžmán, sa stretávame s veľkou precíznosťou a životaschopnosťou. To všetko v spojení s frázovacím umením, istou sentimentalitou, ovplyvnenou dramatickými schopnosťami spôsobuje, že Jennifer Rushová dokáže uviesť do nadšenia dokonca skeptikov. Preto nie div, že ju uznali za speváčku roka. (js)

MÔJ STROMČEK

TEOFIL MACEJKA

Môj stromček je v lese
a tiež krásu nesie:
v zime striebro, v lete zlato,
nechám si ho v hore za to.

DEDKO MRÁZ

Ktože to na bielych saniach
prišiel pred náš dom?
Komuže to zvonky zvonia
cinglingi bom?
Bradu má až niže pása
uhádnuť tak ľahko dá sa,
že to opäť navštívil nás on.

Odpocíň si na chvíľku a
vstúp do našich vrát!
Čakáme ťa, milý dedko,
dneska akurát.

Tempo di beat polka

ALOJZ ČOBEJ

BIELE VIANOCE

Ked' si zima mäkkým šálom
hrdlo omoce,
do okien nám pozerajú
biele Vianoce.

A ked' sa po mrazivom dni
náhle zvečeri,
uzímený mesiac zaspí
v bielom páperí.

Biele vločky, biele zvonce,
biela, chladná noc,
pravá zima začína sa
iba od Vianoc.

VÁCLAV ČTVRTEK

VESELÁ SANICE

Hej, vy kmotre, pújčte saně,
pojedeme do mesta
pro mouku a pro kvasnice,
pro kva, pro kva, pro kvasnice,
pro rozinky do těsta.

Jede kmotr, jede k městu,
nevýhnul se pařezu.
Koník ztratil podkovičku,
podko, podko, podkovičku,
vyklopil nás u bezu.

Buchlo to a sníh se práší.
Místo sladkých roziniek
prinesl jsem naši mámě,
naši, naši, naši mámě,
kapsu suchých bezinek.

O víle a pasáčkovi

Kdysi dávno žila krásná víla. Byla mocná a bohatá, ale opuštěná. Jednoho dne potkala pasáčka se stádem ovcí. Byl švarný a překrásně pískal na pišťalu.

„Jsi šťastný, pasáčku?“ zeptala se ho víla.

„Jsem,“ odpověděl pasáček, „ale jsem sám, chybí mi žena.“

„A já bych se ti líbila?“ ptala se víla dál.

„I líbila, a jak!“

Tu mu víla navlékla zlatý prsten a rázem zde stál krásný princ. „Běž domů, rozluč se s matkou a zitra se vrať. Odvezu tě do svého zámku.“ Pak víla zmizela a pasáček šel. Cestou ho dohonil kočár královny té země. Pasáček v princovských šatech se jí hned zalíbil. Pozvala ho k sobě a než ujeli páru mil, nabídla mu svou ruku a k tomu královský trůn. Pasáček se nedal moc přemlouvat, na vílu zapomněl. Tu kouzlo pominulo a z prince se stal opět pasáček v rozedrané haleně. Královna se rozhněvala a její sluhy ho zahnali. A tak nevěrnému pasáčkovi zůstala jen pišťala. Chodil po vesnicích a pískal na ni lidem za kousek chleba. Svou krásnou vílu už nikdy nenašel.

PAVEL ČERNÝ

ČO JE TO?

Čo sú to za smelé kvety,
zotriem ich a kvitnú zas.
Popros piecku, pošepte ti!
Kto ich kreslí, piecka?...!

(zárm)

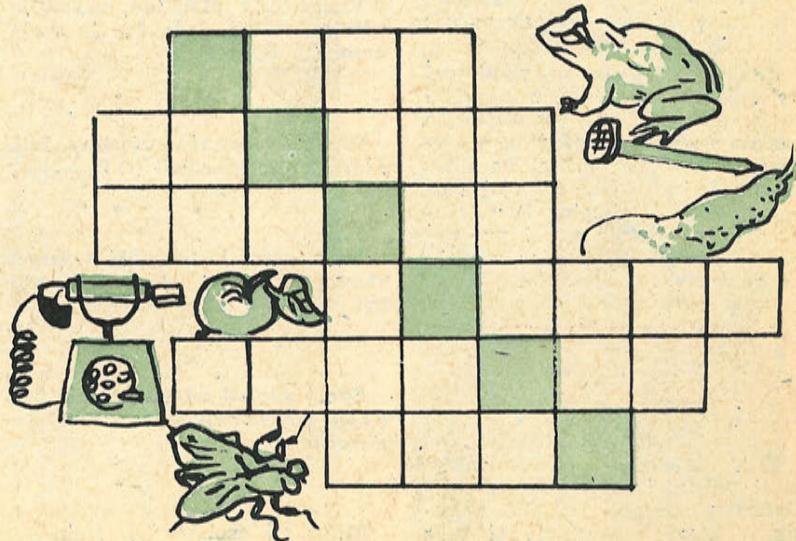
Zmenil stráne, zmenil polia,
cesty, briežky dookola.

Kde je, počuť ruch a smiech
Čo na ten smiech padá...!
(hens)

Kto vie na nich stáť,
zjazdí stráň i sad.
Kto nie, posmech zliže.
Kto sa smeje?...!
(ežyl)

Rastie hravo dolu hlavou,
boji sa len tvrdých gúl.
Je to voda premenená,
kto vie, na čo? Na...!
(dal)

KRÍŽOVKA. Do prázdných poličok našej križovky vpište názvy zvierat a vecí a objavíte tajničku, ktorá tentoraz skrýva názov exotického, afrického zvieraťa. Rozlúštenú križovku pošlite na adresu našej redakcie. Medzi autorov správnych tajničiek rozlosujeme slovenské knihy. Nezabudnite však uviesť svoj vek.

KÝM DIEŤA DOSPEJE

PRIČINY KONFLIKTU. Dieťa sa v druhom roku života stáva nespoločenské. Všetky pokusy smerujúce k spoločnej hre s rovesníkmi sa končia plácom, hoci prvé minuty zblížovania prebiehajú v priateľskom ovzduší. Najčastejšie sú pričinou konfliktu hračky, ktoré si deti usilujú vziať jedno druhému. Nezriedka dieťa považuje svojho rovesníka za predmet, s ktorým sa chce oboznámiť. Dotýka sa ho, tahá za vlasy, strká mu prst do ucha alebo do oka, tahá za ruky alebo šaty, postrkáva, chce ho prevrátiť. Krik, pláč, hádka. Rodičia pribehnú, rozdeľujú, ale nie vždy sa chovajú ako sa patrí.

Nútenie dieťaťa k spoločnej zábave nemá význam. Umenie ovládania aspoločenských reflexov sa rovinie oveľa neskôr. Zatiaľ dovolme, aby sa deti hrali vedľa seba a nie so sebou. Keď kontakty medzi deťmi budú mať viacero tematickejší a menej predmetný charakter, začnú sa aj prvé spoločné zábavy.

TAKOVÝ JE ŽIVOT

● Mildred Oldrievevová z Anglie zapsala v poslední vúli všechny úspory hlasatelum televizní novin BBC ako odmienu „za způsob, jak čtou zprávy“. Hlasatel byly šťastní, když stará paní byla bohatší, ale její „majetek“ činil pouze 65 liber, o ktere se rozdělili.

● Jedním z největších problémů vysoko zmotorizovaných zemí jsou tragické následky dopravních nehod. Nedávno v USA vznikl nápad postavit pomník s nápisem: „Pamatce 1 700 000 Američanů, kteří zemřeli zbytečně.“

● Jednomu Jugoslávcovi implantovali ve vídeňské nemocnici srdeční stimulátor. Nepomohly protesty nemocného, ktorý mluvil pouze svou mateřtinou. Teprve po operaci pozvaný tlumočník vysvetlil, že pacient má revmatismus a zlomenou nohu, ale srdce má zdravé. Nevíme, jak lekár došli k chybnej diagnóze, ale jeden záver je nesporný: učme se cizím řečem.

● Istý Svajčiar sa zamiloval do pekného dievča a poprosil ju o ruku. Dievča poprosilo o čas na rozváženie návrhu. V tom čase zamilovaný odišiel na dlhú cestu, ale každý deň posielal svojej vyvolenej milostnej listy. Koniec tejto história neboli pre neho priaznivý, dievča sa vydalo za poštára.

VIEŠ, ŽE...?

● V priebehu štyroch rokov opití pohoniči sobich záprahov v Grónsku spôsobili mnohé nehody, v ktorých zahynulo 41 osôb

— parlament ratifikoval zákon, ktorý stanovuje vysoké tresty za riadenie sobich záprahov v opatom stave.

● Po 5 letech, 4 mesiacoch a 12 dňoch nemecké okupace na Krakovsku z témier 56 tisíc židovského obyvateľstva v roce 1939 zůstala v Krakově jen hrstka. Utrpení této skupiny obyvateľstva vyličil dr. Aleksander Bieberstein v knize „Genocida Židů v Krakově“ (Zaglada Żydów w Krakowie), kterou v sérii Lidé a udalosti vydalo Wydawnictwo Literackie.

LEDVINA OD NOVOROZENÉTE. Byla to první taková opera v dějinách lékařství. V jedné mexické nemocnici byla provedena zdařilá transplantace ledvin, jejímž dárcom bylo třídení novorozené. Narodilo se s vrozenou vadou mozku a po třech dnech zemřelo. Matka souhlasila s transplantací. Ledvinu dostala jedenáctiletá holčička s chronickým selháním ledvin. Operace se podařila. Za měsíc malá ledvina vyrostla; její délka se zvětšila z 1,8 na 5,4 cm. Lékaři soudí, že za několik měsíců dosáhne normální velikosti pro věk 11 let.

BOJ S MALOMOCENSTVÍM. V Norsku byly zahájeny první zkoušky očkování proti malomocenství na lidech. Je to první fáze nejrozsáhlejšího programu, jehož cílem je úplné odstranění této nemoci. Očkovací látky, obsahující mrtvé bacyly malomocenství, má u lidí vyvolat odolnost proti této nemoci. V zemích třetího světa, kde se malomocenství vyskytuje, mnoho lidí získá odolnost stykem s nemocnými. Jinde je pravděpodobnost styku s nemocnými mizivá. Odolnost by bylo možné vytvořit výhradně očkováním.

MYŠLIENKY

Sízy žien sú ako perly, asi preto, že nikdy nevedno či sú pravdivé. (východná)

Ludia sa prestávajú hrať nie preto, že starnú, ale starnú preto, že sa prestávajú hrať. (Mark Twain)

Vlády jsou plachtou, národ je větrem, stát je lodí, čas je oceánem. (L. Börne)

Zivot vyrovnaná všechny lidi. Smrt jen vynikající. (G.B. Shaw)

Puritánství je neustálá trýznici obava, že někdo někde by mohl být šťastný. (H.L. Mencken)

Sport odvádí od vodky, ale buhužl jen závodníky (Antoni Słonimski)

Miluji ji osobne. (H. Heine)

ZO ŠÍREHO SVETA

KVET-CHAMELEÓN. V Mexiku rastie jediná rastlina na svete, ktorá mení farbu svojich kvetov niekoľkokrát za deň. Na svitaní kvety sú biele, ráno ružové, okolo obeda tmavočervené, pred večerom fialové a v noci opäť biele. Kvety vonajú iba vtedy, keď sú biele.

* * *

HROBKA DŽINGISCHÁNA. Hrobka legendárneho zakladateľa svetovej mongolskej ríše Džingischána (žil v rokoch 1162—1227) bola renovovaná a je sprístupnená návštevníkom. Hrobka sa nachádza na púšti Ordos vo vnútornom Mongolsku, ktoré je dnes autonómnu oblasťou Číny. Vybudovali tu tri monumentálne budovy a päťmetrový pomník veľkého chána vo vojnevej zbroji. Obdalec rekonštruovali mongolskú dedinu z 13. storočia. Celý komplex sa rozprestiera na ploche 5 hektárov.

MĚSTO NA DNĚ JEZERA. Ve starých římských kronikách jsou zmínky o městě Polignum, později stopy po něm zmizely. Našlo se nedávno. Pátrání italských, francouzských a španělských archeologů skončilo úspěchem. Počátky tohoto města sahají do 3. tisíciletí p.n.l., jeho úpadek na 4. století n.l. Polignum bylo nalezeno na dně jezera v jižní Francii. Již delší dobu rybáři z dna jezera vytahovali rozbité amfory, kousky mozaiky a kamenné předměty. Archeologové začali zkoumat jezero a vylovili asi 700 různých předmětů; většina pochází z doby bronzové.

VODCA VLČEJ SVORKY. Keď mal Werner Freud 17 rokov, staral sa o levy v zoologickej záhrade a začal sa zaujímať o spôsoby chovania sa zvierat. Po cestách do Ázie, Afriky a Ameriky, pred niekoľkými rokmi kúpil od obchodníka vlka a vykŕmil flášou prvý šteňa. Potom sa stal vodcom vlčej svorky, v ktorej bolo 18 dospelých a mladých vlků. Po rokoch a mnohých vystúpeniach so svojou svorkou v americkej televizii, už ho nepovažujú za šialencu, ale nadálej za čudáka.

Zatiaľ má iba same jazvy na čele, hlave a ramenach, ktoré pripomínajú o pravidlach spolužívania medzi vlkmi. Raz ho pohryzol vlk spiaci na jeho bruchu, čo malo znamenať, že práva svorky zakazujú budíť. Druhýkrát neveľmi krotký vlk sa chcel zblížiť s dvojnohým vodcom svorky. Dostal za to kopanec a začal hráčiť, keďže nepochopil jeho priateľské zámery. Počas vystúpenia v televízii Freuda pohryzol vlk, ale iní členovia svorky mu lízali rany, ako svojmu.

Dnes Freud má už pevné miesto vodecu svorky, ktorému vlky nosia najlepšie kúsky surového mäsa podávané počas kŕmenia. Vedci naďalej nevedia, čo si majú myslieť o amatérovi zaobrájúcom sa psychikou vlkov, ktorý s nimi žije a spoznáva svet skutočných a pre ľudí neznámych „vlčích práv“.

DĚTI Z LEDNICKÝ. Narození prvního „dítěte ze zkumavky“, Luisy Brownové, ktorá prišla na svět v Anglii, bylo obrovskou senzací. Dnes už jsou takových dětí stovky a možná že tisice. V australském Melbournu byla zdokonalena technika tak, že se dnes už rodí děti ... z ledničky.

Zeny, ktorým se implantuje zárodek, procházejí nejprve hormonální léčbou, takže od nich lze využít větší počet vajíček. Po oplodnění spermiami manžela se jeden zárodek umístí v děloze matky a ostatní se zmrazí v teplotě —196 stupňů. Nepřijme-li se první zárodek, implantuje se po určité době vajíčko z ledničky. Dokonce i po roku je takový zárodek schopen normálně se rozvíjet. První „dítě z ledničky“ se narodilo v nemocnici Queen Victoria v Melbournu v březnu 1984. Je to dnes zdravá dvojčata holčička; jmenuje se Zoe Leylandová.

„Děti z ledničky“ se už rodí nejen v Melbournu, ale i v klinice v Rotterdamu, v Bourn Hall v Anglii, kde se narodilo první dítě ze zkumavky, a první úspěchy mají v Erlangenu v NSR.

PAMIATKY DÁVNÝCH STOROČÍ. Čína je nevyčerpateľnou pokladnicou pre vedcov, ktorí skúmajú najstaršie dejiny. V provincii Henan nedaleko Žltej rieky archeológovia našli pozostatky starodávneho hlavného mesta Centrálného štátu. Na ploche 1,6 km sa nachádza mesto obklopené múrom hrubým 18 metrov so 7 bránami. V jeho centre sa nachádzajú budovy cisárskeho paláca. Toto mesto pochádza z obdobia 1700—1066 rokov pred našim letopočtom. Vzácné vázy z obdobia dynastie Song našli v Chongqing v juhozápadnej časti Číny. Boli vyrobené v rokoch 960 — 1260 našho letopočtu. Sú pokryté lakom zvášneho druhu, ktorý spôsobuje, že po naplnení vodou menia farbu z bielej na čiernu.

RADÍME

● Stopy po špinavých prstoch na dverách či lakovanom nábytku možno odstrániť, keď ich potrieme polovičkou čerstvo prekrojeného zemiaka.

● Olej alebo olivový olej, na ktorom vyprážame placky či rezne, bude čistý a svetlý, keď počas vyprážania vhodíme doň niekoľko dôkladne umytych a vyšušených zemiakových šupiek.

● Dlane, zničené po upratovaní domácnosti či práci v záhradke, odporúčame natrieť čerstvo uvareným a rozmliaženým teplym zemiakom.

● Zničené dlane budú hladké a zregenerované, keď ich na 5 minút ponoríme do teplej vody s 2—3 lyžičkami soli. Po vysušení, ruky narámujeme výživným krémom.

● Otlaky na prstoch na nohách treba obaliť tenkým plátkom surového zemiaka a lanovou hanadičkou a ponechať tak cez noc. Ráno bude otlak celkom mäkký a bude ho môcť ľahko odstrániť.

Milé čitateľky, už teraz by ste mali pomyslieť na svoj karnevalový šatník. Na karnevalové plesy budú módnne sukne a blúzky z čipkovanej látky. K čipkovanej sukni sa hodí atlasová blúzka.

Sukňa a blúzka by mali byť tej istej farby od bielej až po čiernu. Blúzku ozdobenú na ramenách čipkou využijete k úzkej sukni z tmavých látok. Čipka vám poslúži ako ozdoba na šaty.

Nakarneval

Veľmi pekné a slávnostné budú šaty s čipkovaným výstrihom. Pre odvážne dievčatá navrhujeme sveter s výstrihom a šálom goliere. Sveter si môžete upliest zo strieborných alebo zlatých nití. Nosí sa k atlasovým moderným nohaviciam. Ku všetkým modelom sú vhodné jemné doplnky: retiazky, náramky, náušnice, korálky a opasky zladené so základnou farbou odevu.

Zdolność robocza konia zależy w znacznej mierze od racjonalnego żywienia, użytkowania i pielęgnowania. Koń jest zwierzęciem wrażliwym na jakość pasz. Wszelkie pasze nadpsute, stęchłe i zapiaszczone łatwo powodują schorzenie przewodu pokarmowego (kolki, choroby żołądka i jelit). Żołądek konia ma niewielką pojemność, dlatego nie może on zjadąć dużej ilości paszy od razu. Dlatego też konia żywimy często, a obrok zasadniczy, owies lub inne pasze treściwe dajemy trzy albo cztery razy na dobę. Prócz tego wykorzystując przerwy w pracy, powinniśmy dawać niewielkie ilości siana lub zielonki. W naszych warunkach owies jest najczęściej stosowaną paszą treściową, szczególnie potrzebną dla żrebiąt i rosnących młodzieży oraz kłaczy żrebskich. Owies świeżo zebrany jest szkodliwy dla koni (ochwat) i powinien odleżeć się przynajmniej 6–8 tygodni. Dobrze jest mieszać owies „młody” z zeszłorocznym. Dawkę przeciętną wynosi 3–6 kg dziennie. Skarmią się do 10 kg. Jęczmien najlepiej jest skarmić w mieszance z owsem i to śrutowym.

(1/4 jęczmienia). Żyto jest trudniej strawne od owsa. Należy je skarmiać ześrutowane, na godzinę przed skarmieniem powinno być dobrze zmoczone wodą i zmieszane z sieczką. Można również skarmiać żyto całe, lecz namoczane przez 24 godziny w wodzie. Po odlaniu wody mieszamy żyto z sieczką. Skarmiamy do 3 kg dziennie. Skarmianie żyta suchego w całości może spowodować ciężkie kolki. Ziarna motylkowych zawierają dużo białka i stanowią cenny dodatek do pasztetów. Ziarna te daje się w ilości około 10–15 dkg na 1 kg owsa. Koniom przyzwyczajonym można stopniowo zwiększać dawki do 2–3 kg dziennie otrębów pszennych, jęczmiennych i żytnich. Przy ich skarmianiu trzeba zwrócić uwagę na jakość. Skarmiąć można tylko otręby czyste i grube. Skarmią się po wymieszaniu z sieczką i dobrym zwilżeniem wodą. Przy niedokładnym wymieszaniu tworzą się kruski, które zwykle powodują kolki. Dawkę dzienną do 2 kg, koniom zaś przyzwyczajonym dajemy do 4 kg. Wszystkie wymienione ziarna zbóż i motylkowych, oprócz owsa, skarmią się w postaci śruty. Pasze treściowe daje się wszysko wymieszać z sieczką (długość 3–5 cm). Przeciętna ilość sieczki wynosi 1/3 ciężaru ziarna (3 kg ziarna na 1 kg sieczki).

PASZE OBJĘTOŚCIOWE — Poważną rolę w żywieniu koni odgrywa dobre siano ląkowe oraz siano z lucerny, koniczyny, i saradeli. Gdy brak dostatecznej ilości siana, które przede wszystkim przeznaczone powinno być dla rosnącej młodzieży i krów dojnych, zastępuje się częściej siana (najwyżej połowę) słoma z motylkowych. Ze słomy rośliny zbożowej najlepsza jest owsianka.

PASZE SOCZYSTE — Zaliczamy tu zielonki: lucernę, koniczynę czerwoną, wykę jarą i ozimą oraz saradę. Stosuje się je przede wszystkim w żywieniu młodzieży i sztuk hodowlanych. Nie należy dawać dużej ilości zielonek koniom roboczym w okresie dużego nasilenia robót, gdyż przy wytrąconej pracy powodują one rozwojenie i silne pocenie się konia.

OKOPOWE — Marchew jest najczęściej stosowana z okopowymi w żywieniu koni. Jest bardzo dobrą paszą zwłaszcza dla młodzieży ze względu na dużą zawartość witamin. Przeciętnie daje się żebrom 2–4 kg marchwi dziennie, koniom dorosłym 4–6 kg. Ziemniaki daje się parowane. Są one paszą silnie tuczącą. Do skarmiania ziemniaków należą konia przyzwyczajone stopniowo. Daje się ich 4–6 kg dziennie na sztukę, konie zaś przyzwyczajane mogą dostawać 10 kg. Buraki dla koni są najodpowiedniejsze półukrowe i cukrowe. Podaje się ich 6–10

dziennie. Kiszonki — można dać tylko dobrze sporządzoną. Kolor takiej kiszonki zbliżony jest do koloru naturalnego, zapach przyjemny, podobny do zapachu winnego (kiszonej kapusty). Nie wolno podawać kiszonek ścinialnych, bursztynowych, mazistych ani przyjemnym zapachem. Kłaczom żrebskim nie wolno podawać kiszonek, gdyż może to spowodować poronienie, koniom roboczym po stopniowym przyzwyczajeniu daje się kiszonki w ilości 10–12 kg dziennie z dodatkiem 30–50 g kredy szlamowanej, aby zapobiec rozwojeniu.

Pojenie — Konie poi się 3–4 razy dziennie (wypija ona do 40–60 l wody). Poi się przed karmieniem. Ogólnie, przy żywieniu koni należy przestrzegać takich zasad:

- 1) Pasze muszą być świeże i wolne od zanieczyszczeń.
- 2) Wszystkie ziarna, prócz owsa, należy skarmiać śrutowaną.
- 3) Okopowe muszą być dokładnie płukane.
- 4) Nie należy równocześnie skarmiać pasz treściowych, zielonek lub okopowych. Pasze treściowe najlepiej dawać ranio i w południe a wieczorem zielonkę lub okopowe i siano na zakładkę.
- 5) Konie poi się przed dawaniem obroku. Nie wolno koni poić bezpośrednio po pracy, kiedy są zgrzane.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA VARÍ

PEČIEME A VARÍME
NA VIANOCE

PEČENÝ KAPR S KŘENOVOU MAJONÉZOU. Rozpočet: 4 porce kapra (asi 1000 g), 120 g másla, 2 lžice citrónové šávy, 3 lžice strouhaného křenu, 1 dl majonézy, sůl.

Porce kapra osušíme, pokapeme citrónovou šávou, necháme odležet, potom je osolíme, vložíme na část rozechráteného másla a v troubě pečeme po obou stranách dočervena. Postupně přidáváme zbývající máslo. Opečené porce dáme na talíře, pokapeme šávou z výpeku a doplníme majonézou smíchanou se strouhaným křenem. Pokrm podáváme s vařenými brambory a zeleninovým salátem.

PSTRUZI NA ČESENKU. Rozpočet: 4 pstruzi, 150 g másla, 2–3 stroužky česneku, citrón, citrónová šáva, 2–3 lžice hladké mouky, sůl, lžička drceného kmínku, 2 lžice nadrobové posekané petržalky.

Pstruhy opláchneme, osušíme, posypeme drceným kmínem, obalíme v mouce. Opékáme je po každé stroně 4 minuty w polovičné dálce rozechráteného másla, do něhož před koncem pečení přidáme prolisovaný česnek. Upečené pstruhy vložíme na nahřáté talíře, do tuku po opékání přidáme druhou polovinu másla, citrónovou šávu a prohrékeme.

Touto směsi pstruhy poléváme a zdobíme petržalkou a plátky citrónu. Podáváme s vařenými brambory.

OPEČENÁ RYBÍ SMĚS. Rozpočet: 400 g očištěného kapra, 400 g rybího filé, 4 lžice oleje, 2 lžice másla, 2 lžice kečupu, lžice worcesteru, 2 lžice hladké mouky, lžice mleté papriky, sůl, citrón.

Rybí maso nakrájíme na díly, osolíme, obalíme v mouce smíchané s paprikou a po obou stranách opečeme na rozechráteném oleji. Pak je vyjmeme, do oleje od opékání přidáme máslo, trochu vody, kečup a worcester. Šávu necháme na mírném plámenu za stálého míchání zhoustnout. Opečené porce ryb urovňáme na ohřáté talíře, polijeme šávou a obložíme díly citrónu. Podáváme se smaženými bramborovými hranolky.

MAKOVÝ ZÁVIN. Rozpočet: 500 g polohrubé mýky, 150 g margarínu, 50 g práškového cukru, 2 žltky, soľ, 20 g droždie, 1 dl mlieka, 1 žltok na potretie. Plinka: 250 g maku, 200 g cukru, 1 dl vody, citrónová kôra, 2 klinčeky, 50 g hrozienok.

Do preosiatej mýky rozdrobíme margarín. V mlieku rozmiešame cukor, žltky, droždie, soľ a vlejeme do mýky. Vymiesime cesto a odložíme na chladné miesto asi na 3 hodiny. Odpočinuté cesto rozdelíme na tri díely a vylevkáme do obdĺžnikov. Potrieme makovou plinkou, stočíme a položíme na vymostený plech. Záviny necháme na teplostom mieste asi pol hodiny nakysnúť. Po-

tom ich potrieme rozšľahaným žltkom a upečieme.

Plinka: Vodu s cukrom dáme varit. Pridáme pomletý mak a chvíľu povarime. Potom primiešame postrúhanú citrónovú kôru, potlčené klinčeky a umyté hrozienska.

VIANOČNÉ PEČIVO. Rozpočet: 500 g hladkej mýky, 150 g práškového cukru, 250 g masla alebo margarínu, 2 žltky, citrónová kôra.

Do mýky pridáme cukor, postrúhanú citrónovú kôru, žltky a rozsekané maslo alebo margarín. Cesto vypracujeme najprv okrúhlym nožom a potom rukami dohladka. Čím dlhšie necháme cesto v chlade odležať, tým lepšie sa spracúva a peče. Použitím rozličných prísladiek, ako hrozienska, mandle, orechy, oriešky ap. môžeme pripraviť niekoľko druhov pečiva. Vychladnuté pečivo zdobíme rozličnými polevami, posypávame posekanými mandľami, orechami a pod.

Vianočné pečivo, ktoré je trocha náročné na prípravu, si pričítame už pred Vianocami. V plechových škatuliach, uložených na chladnom a suchom mieste, vydrží ako čerstvé aj niekoľko týždňov.

Citrónová poleva: 100 g práškového cukru, 1 lyžica vody, 3 lyžičky citrónovej šávy.

Cukor, vodu a citrónovú šávu vymiešame dohľadka. Ak je poleva hustá, rozriedime ju citrónovou šávou, ak je riedka, pridáme cukor. Polevu musíme hned použiť, aby nestuhla. Čokoládová poleva:

Zmäkčíme do vencovitej formy vymastenej maslom a vysypanej mýky a vo vyhriatej rúre pomaly pečieme asi 45 minút. Musíme dát pozor, aby rúra nebola prívelmi rozpálená, lebo inak by sa na povrchu vencia spravila kôra a cesto by zvadnalo, prípadne aj zrazilo sa. Trocha vychladnuté venie vyklopíme na misu, povrch polejeme citrónovou alebo rumovou polevou a ozdobíme mandľami, orechami, orieškami, hrozienskami a pod.

ODPOVEĎ:
POČTOVÁ HÁDANKA — 2–7,
3–6, 4–5.

muž? žena? žena? muž?

Zeny, vyznáte se v mužích? Muži, vyznáte se v ženách? Lze podle reakcí člověka na vědní situace poznat, zda to byl muž nebo žena? Dobrý psycholog to pozná. Ale co vy? Zkuste posoudit následující případy a odpovědi správné!

1. Dva lidé rozbali bonbón. Jeden z nich si vstří do úst celý bonbón, druhý si ukousne, aby zjistil druh náplně. Kdo z těch dvou si ukousne? Muž nebo žena?

2. Ve společnosti někdo tvrdí, že většina lidí by nechtěla letět na Měsíc. Jeden z přítomných s tím souhlasí a uvádí výsledky průzkumu veřejného mínění. Jiný nesouhlasí a říká: „Nemyslím, že to je pravda. Já tam chci!“ Kdo usuzuje timto způsobem? Muž nebo žena?

3. Manžel a manželka si večer v obývacím pokoji čtou, zatím co jejich nemocné dítě spí ve své ložnici. Jeden z nich vzhledne od knihy a řekne: „Máš starost, vid? Ale doktor přece říkal, že to bude brzy v pořádku.“ Kdo si povídali starostí partnera?

Muž nebo žena?

4. Manžel a manželka obědvají v restauraci. Jeden z nich si vybere velmi neobvyklé jídlo, druhý spíše něco běžného, obvyklého. Kdo z nich je ten zvídavý labužník?

Muž nebo žena?

5. Manželé vejdou do obchodu s průmyslovým zbožím. Na jedné straně jsou vystaveny nejmodernější výrobky, na druhé jsou věci už zaběhnuté, známé. Kdo z těch dvou je upoután především novinkami? Muž nebo žena?

6. Náš známý manželský pár si jde koupit něco nového na sebe. Jeden z nich žádá prodavače o přesný druh oděvu, uvádí jeho fazónu a barvu. Druhý řekne, že by si chtěl něco vybrat. Kdo z nich ještě vahá, co si vlastně koupí?

Muž nebo žena?

7. Automobil už jede na benzínovou rezervu a paliva stále ubývá. Jeden z manželů by rád zastavil a doplnil nádrž u nejbližšího čerpadla. Ten druhý by raději dojel až k dalšímu čerpadlu, kde je benzín levnější a obsluha sympatičtější. Kdo z nich takto rizkuje?

Muž nebo žena?

8. Cestou náš manželský pár zabloudí. Jeden navrhoje se zeptat někoho na správný směr. Druhý chce tu pravou cestu najít sám. Kdo se chce ptát na cestu?

Muž nebo žena?

9. Pracovník u benzínového čerpadla se ptá: „Nemám vám zkontovalovat stav vody a oleje?“ Řidič řekne: „Děkuji, ne, pospíchám.“ Avšak jeho manželský partner by to rád nechal zkontovalovat. Kdo se nechce zdržovat?

Muž nebo žena?

10. Na červené světlo na křižovatce zastaví ve třech jízdních proudech tři automobily. Když naskočí zelená, jeden z řidičů se snaží vyrazit co nejrychleji a předjet ostatní dva. Kdo je to?

Muž nebo žena?

A jedna otázka navrch: V kině dávají mimořádně smutný film, tzv. sladák. Kdo je více dojat slzávými scénami?

Muž nebo žena?

ODPOVĚDI

1. **ŽENA.** Psycholožka a profesorka Brooklynské univerzity dr. Helena Jenningsová k tomu říká: „Muži nevývají pedantní a nedbaži příliš o detaily, pokud na nich nezáleží. Zeny to však dělají.“

2. **ŽENA.** Je totiž přesvědčena, že každý má týž názor jako ona, protože to je názor jedině správný. V takovémto případě ženy reagují subjektivně, zatímco muži zastávají objektivnější pohled.

3. **MUŽ.** Psycholog Richard Cowden testoval velkou skupinu manželských párů a dospěl k závěru, jímž byl sám překvapen, že muži se dovedou lépe večít do duše ženy.

4. **ŽENA.** Jak ukazuje průzkum, ženy jsou vždy dychtivější okusit něco nového.

5. **MUŽ.** Dr. Ernest Dichter, ředitel Ústavu pro výzkum motivací, k tomu říká: „Muž je zvídavější, spíše koupí technickou novinku a více na něj působí nové výnálezy.“

6. **ŽENA.** Průzkum ukazuje, že muži se rozehodnou, co chtějí koupit, před vstupem do obchodu, zatímco ženy se rozhodují až přímo na místě.

7. **MUŽ.** Podle zkušenosti pracovníků benzínových stanic je muž schopen hnát svůj au-

tomobil až do poslední kapky paliva; žena na to nemá nervy.

8. **MUŽ.** K tomu říká dr. Jenningsová: „O muži se předpokládá, že správnou cestu zná, a sám by sotva připustil, že tomu tak není. Zeně je takové falešné sebevědomí cizí.“

9. **ŽENA.** Psychologové svorně tvrdí, že ženy se zajímají spíše o lidi, muži spíše o věci. Zeny přenechávají starost o provoz automobilu svým mužům.

10. **MUŽ.** Pro muže je automobil symbolem moci, jak tvrdí vědci. Žena zná jiné způsoby, jak uspokojit svou ještěnost.

A odpověď na jednu otázku navrch: oba. Je to s podivem, avšak psychologové zjistili, že muži i ženy mívají velmi podobné, ba i shodné emoce. Rozdíl je jen v tom, jak je dávají najevo.

* * *

„Jak jste dopadli, aha? Znáte se na vzájem?“

Za každou správnou odpověď si započítejte jeden bod a za správnou odpověď na tu jedenáctou otázku navrch dva body. Sečtěte svůj výsledek, a vyšlo-li vám 3 nebo méně, je pro vás druhé pohlaví španělskou vesnicí a vyznáte se v něm jako Hurvínek v kybernetice. Máte-li od 4 do 7, jste na nejlepší cestě se v myšlení těch druhých poněkud orientovat. A jestli vám vyšlo 8 nebo více, pak už sotva oblaflou kdykoli.

MENU V DĚJNÁCH

Mnoho problémů se rozplyne na jazyce při dobrém jidle. To odjakživa dobré věděli a využívali diplomati, i když oficiální komunikace obyčejně nepraví, na čem si kdy státníci při svých setkáních pochutnali. Zato existují — jako dobový materiál — jídelní listky; sbírá je wuppertalský klenotník Jürgen Abeler.

Kolekce, kterou za dvacet sedm let shromáždil, obsahuje přes čtyři tisíce kuriózních, kýchovitých, vybraně vkusných, rázovitých — prostě nejrůznějších dokladů z historie chuti a kuchařského umění. Na jídelním lístku k hostině na počest osmdesátých narozenin knížete Bismarcka, která se konala 1. dubna 1895 v hannoverském hotelu Continental, věvodí portrét Jeho Jasnosti Císař Viléma II. a choť Augusta Viktoria oslavili 27. února 1906 svou stříbrnou svatbu polévou Princeesse, nákysem a la

Richelieu, jehněčím hřbetem po maďarsku a sicilskou mraženou bombou.

Jürgen Abeler ovšem nesbírá jen suvenýry z panovnických nebo politicky významných hodů; shání po aukcích a výměnných burzách, v archívech i u přátel také jídelní lístky měšťanského ražení. Historicky zajímavá je třeba rukou psaná nabídka snidaně v hotelu Kaiserhof v Braunschweigu: válečného roku 1916 se tam podávala vařená řípa, zatímco císař Vilém v téže době pojidal na zámku Bellevue husí játra s lanýži. Stylové menu se předkládalo roku 1878 na setkání vegetariánů v Hannoveru; pivní polévka, červené zeli s pečenými jablkami, makaróny a chléb z pšeničného šrotu. Jako motto stálo v záhlaví lístku přikázání „Nezabiješ“.

Jürgen Abeler má ve své sbírce dřevěné tabulky s jídelními

chody z Nové Guineje, hedvábné menu z hongkongského hotelu Mandarin a uměštený jídelní lístek z Ushuai, nejjižnejšího města Jižní Ameriky poblíž Hornského mysu. Leckterá zaznamenaná jídla také sběratel sám okusil: kachní nožky na Tchajwanu, dušeného jesetera v Moskvě a pečené mravence v Düsseldorfu.

Vynálezcem jídelního lístku bude pravděpodobně vévoda Jindřich z Braunschweigu, který u příležitosti zasedání Rišského sněmu roku 1489 dal opsat a na stoly rozdat „cedulí“ svého ministra kuchaře, na níž „byla všechna jídla v pořadí za sebou sepisána“, aby si každý hodovník „mohl uchovat apetit na to nejlepší“.

Později se stolování à la carte rychle rozšířilo. Porýnská železniční společnost otevřela svou trať Kolín n.R. — Mohuč banitem, jehož jídelní lístek sloužil zároveň jako jízdenka. British Airways pozdravily své pasažéry při prvním letu Concordu tištěným příslibem, že se budou podávat tournedos Rossini při

dvojnásobně rychlosti zvuku. A kuchař jachty Oceania vyděsil cestující při plavbě Severní mořem 15. července 1909 listkem, na němž se mluvilo o vejčích vrány popelavé, slimácím želé, kajíčích játrech a polévce z mořských řas. Není známo, jaký úspěch sklidily tyto speciality. Zato znaci mezi sběrateli vědci určitě, že omelete au ris de veau, kterou připravil kuchař bavorského krále k večeři 13. června 1886, určitě vychladla. Král Ludvík II., jemuž byla omeleta především určena, totiž toho večera utonul ve Stranberském jezeře.

Každý číšník vědce, že originální lístek má pro fanatického sběratele větší cenu než nejvybranější lahůdky na něm uvedené. „Pékání listky se hned zase odnáší, mrzi se Abeler. Navázel už s mnoha číšníky a kuchaři obchodní konexe. „Někdy mne to stojí jen tučnější zpropitné, jindy víc.“ Maloždo je tak velkorysý jako restauratér Pinkus Müller z Münsteru, na jehož jídelních lístcích stojí: „Jestli se ti líbí, vezmi si ho. Pinkus.“

ŠTASTIE V NEŠTASTÍ. 27-ročný Martin Moser z NSR je otcom päťorčiat, o ktoré sa stára sám. Jeho manželka, Anna Marie 24. marca tr. porodila šestorčiatú a niekoľko dní po pôrode umrela na následok komplikácií. Po 26 dňoch umrela najslabšia zo šiestich detí, chlapček Stefan. Mladý otec bol celkom zrútený. Ale vedel, že musí nájsť silu, aby vychovával svojich päť detí — tri dievčatá a dve chlapcov a bol im otcom aj matkou. Keď sa po vyššej ťažkej mesačnej pobete v klinike celá päťka vrátila domov, Moser stačne začať vykonávať všetky materinské povinnosti. Šikovne každých niekoľko hodín pripravuje päť fľaš mlieka, kŕmi deti, dáva im štavy, prebaľuje a prezlieka. Toto všetko sa naučil od ošetrovateľiek, keď päťorčiatá boli ešte v nemocnici. „Samotný otec“ býva so svojimi rodičmi v ich dome, ktorý trochu zväčší. Okrem dvoch izieb pre nemluvňatá má rozsiahly sklad, kde sa nachádzajú dary, ktoré mu posielali rôzne firmy, ale aj celkom cudzí ľudia. Moser má teda celé hromadu detskej bielizne, 28 000 hygienických plienok, celé krabice pudru, detskej výživy atď. Najnáhernejší dar mu poslala japonská firma Mazda — auto kombi so zvláštnymi sedadlami pre deti. Ale mladý otec nemôže zabudnúť na matku svojich detí — takmer každý deň kladie na jej hrob kvety.

NOVÁ BARDOTKA? Ve francouzském tisku se občas objevují zprávy o objevení nové Brigitte Bardotové. Nová kandidátka na

Bardotku se jmenuje Beatrice Dalleová, je ji 23 let a pochází z malého města Le Mans. Když ji bylo šestnáct, opustila rodné město a vydala se do Paříže. Nevedlo se jí tam dobré a sama říká, že na začátku natropila mnoho hluoustí. Pak se provdala za mladého malíře. Když ji na ulici zastavil neznámý fotograf a navrhl jí, aby mu půzovala, souhlasila. Její manžel i on potřebovali peníze. Beatriciny fotografie se náhodou dostaly do rukou režisérovi Jean-Jacquesovi Beineixovi, který právě hľadal novou tvář do svého filmu „Betty Blue — 37,2 horečky ráno“. „To je moje Betty Blue“, řekl a svěřil nikomu neznámé paní Dalleové hlavní úlohu ve svém milostném příběhu. Debutantka se stala senzací. Není sice příliš podobná BB, ale má prý její ústa,

temperament a všechny vlastnosti sexbomby. Udělá kariéru? Nabídek na nové role má už spoustu...

Na snímku: Beatrice Dalleová

FRANK SINATRA sa môže počítovať za skutočné „dianta štastny“. Tento syn talianskych emigrantov urobil nebezpečnú kariéru ako spevák a ako herec. Sláva, peniaze, krásne ženy — tie mu nikdy nechýbali, hoci prežíval tiež ťažké obdobia, ako vtedy, keď hovorili a písali o jeho zväzkoch s mafiu. Dnes je už Frank Sinatra starší pán, na budúci rok bude mať 70 rokov a stále viacej si cení rodinný život. Má dve pekné dcéry, Nancy a Tina a jediného syna, Franka juniora. Napriek tomu, že Sinatra je Američan, v jeho žilách plynne talianska krv a je verný talianskym tradíciam. A k nim patrí aj to, že chce predĺžiť svoj rod a zachovať v budúciach pokoleniach svoje prezvisko. Preto sníva o vnukovi — ďalšom Sinatrovi.

A práve s tým sú starosti. Frank Junior má veľmi rád dievčatá. Nestráni sa ťubostných dobrodružstiev, ale stále sa nechce ženiti. „Kolkokrát sa s ním rozprávam na túto tému, odpovedá, že je to jeho súkromná vec“ — sťaže sa Sinatra otec. Napokon nie je vylúčené, že tento vysnený Sinatrov vnuk je už na svete, a to od ôsmich rokov. Nazýva sa tiež Frank, je pekným dieťaťom a jeho matka Mary Flemingová tvrdí, že chlapcovým otcom je Sinatra junior. Ale ten sa tvrdzo odmietla priznať k otcovstvu, hoci krvné skúšky nevylúčili túto možnosť. Na snímke: Sinatra a jeho domnely vnuk s matkou.

KIM NOVAKOVÁ, hviezda, na ktorú sa už mladší diváci nepamatájú, keďže obdobie jej najväčšej slávy prišlo na päťdesiat a šesťdesiat roky — vracia sa na filmové plátno. Prijala úlohu v televíznom seriáli Falcon

Crest, ktorý konkuруje so známym dlhým seriálov Dallas a Denver Clan. Kim, ktorá sa vlastným menom volá Marilyn Pauline Novaková a je dcérou českého emigranta, železníčiara z Chicago, začínala ako štatistka a

modelka. Ale v roku 1953 si ju vymali „bossovia“ z filmových ateliérov Columbia a rozhodli sa urobiť z dvadsaťročného dievčaťa následkyňu Rity Hayworthovej! Dva roky po debute bola Kim Novaková hviezdom prvej veľkosti. Vtiahol ju divoký život Hollywoodu, prežila niekoľko známych ťubostných dobrodružstiev. Potom bola séria neúspechov: nevydarené, krátke manželstvo, nebezpečná nehoda pri filmovaní a nakoniec autonehoda. Kim Novaková pocitila, že už má dosť života hviezdy. Presťahovala sa na osamelú farmu nedaleko Carmelu v Kalifornii, malovala obrazy a chovala zvieratá — v tom lamy. Už 10 rokov je šťastnou manželkou zverolekára, Boba Malleya — ktorý nikdy nevidel žiadnu jej film a ani ich nechce vidieť, dokonca ani v televízii. Ako prijme návrat k filmu manželky, ktorá boľa doposiaľ jeho vernou asistentkou?

PO STOPÁCH Amundsena. Nórka Monica Kristensenová chce byť 14. decembra 1986, ako prvá žena na svete, na južnom póle. 14. december bude totiž 75. výročím dobytie južného pólu rodačom slečny Kristensenovej, Roaldom Amundsenom. 35-ročná slečna Kristensenová, pekná, dlhovlasá blondína chce vyráziť na dobyvanie pólu v novembri. Expedícia, ktorou je vedúcou, príde k brehom Antarktídy ľadou Aurora, potom Kristensenová a jej tria sprievodcovia: Dán, Nór a anglický vedec, sa vyberú smerom na južný pól na sanach, ktorou bude ľahat 24 psov.

Monica Kristensenová ukončila matematiku a fyziku na univerzite v Oslo. Potom bola dva roky asistentkou vo výskumnej stanici na Spitzbergoch. V roku 1979 začala pracovať v Ústave polárnych výskumov Cambridgejkej univerzity a tam získala titul doktorky. Zúčastnila sa už niekoľkých polárnych expedícií, považovala to za prípravu pred dobytiejužného pólu. Treba poznamenať, že kandidátka na dobytie južného pólu má snubencu, námorníka, ale stále nemá čas, aby sa... vydala. Nórka predpokladá, že trasu 2 600 km zdolá za 100 dní. Viacero dôverejú psom, ako motorom. Expedícia je pripravovaná mimoriadne starostlivovo, vied 100 až 120 dní v krajinu večného ľadu nie je maličkosť. Ale Monica a jej sprievodcovia sú plní optimizmu. Expedícia je financovaná čiastočne samotnými účastníkmi, čiastočne z darov, ktoré statočná Nórka doštáva z celého sveta. Na sním-

ke: doktorka Monica Kristensenová.

MARLON BRANDO, prosilý dva desaťtisíce filmový herc, ničim nepripomína seba samého z dávnych let a dávnych filmov. Zmenil sa v horu sádla, váži 150 kg, zestárl a zplešatil. Už v roku 1981 odesel z filmu, žije na vlastnom ostrove nedaleko Tahiti. Zajímá ho hlavné jídlo a whisky, ktorou zapíja neuvieriteľne porce pokrmu. Druhým predmetom jeho zájmu sú mladá dievčata z exotického ostrova.

Francis Coppola nabídl Marlonovi Brando vysokú gázi — tri milióny dolárov — za rolu v ďalšej časti filmu Kmotr s titulom Sicilan. Herec by však musel zhoubiť o 40 kg. Prý sa o to dokonca pokušel, ale brzy mávl rukou a vzdal se hubnutia, role i tři milióny dolárov...

CAROLINE CASIRAGHIOVÁ, rozená Karolina z Monaka, očekává druhé dítě. Je to oficiálna zpráva tiskového mluvčího dvora, paní Lacosteové. Druhé dítě Karoliny se má narodiť v srpnu. Starší syn Andrea už skončil dva roky.

Karolinu trápi jen jedna věc. Její tragicky zemrelá matka kněžna Gracia Patricia si přála, a dokonce to zapsala v poslední vůli, aby první nezařízené manželství Karoliny s Phillipem Junotem Vatikán uznal za neplatné. Karolina by pak mohla uzavřít cirkevní sňatek se svým druhým mužem. Karolinina prosba, složená před čtyřmi lety v Sacra Romana Rota, nejvyšším církevním soudem, nebyla ještě projednána. Jsou s tím prý velké potíže...

RALF BAUER, letošní matuřant ze známých lázní Baden-Baden v NSR, toužil po tom, aby byl zapsán do Guinnessovy knihy rekordů. Když oznámil přátele, že chce překonat rekord Angličana Johna McPertha, který za osm hodin polibil 4444 dívky, všichni si významně klepalí na čelo. Devatenáctiletý Ralf totiž chodil do internátní školy, kterou vedli řeholníci, takže neměl mnoho příležitosti k libání dívčat.

Ralf, ačkoliv byl v tomto směru nováčkem, si dobře poradil. Jel do Freiburgu, kde se konala velká zahraniční výstava a koncerty pod širým nebem; shromáždily se tam tisíce diváků. Dal se ruče do díla a protože je hezký a milý chlapec, představil si slabého pohlaví neprotestovaly. Rekord byl překonán! Ralf Bauer za 8 hodin polibil 4499 dívek a vdaných žen. Na snímku: „světový rekordman“

Stretnú sa dva mladoženáci a jeden sa závistivo pýta druhého:

— Ako si prišiel k takej krásnej žene?

— Priateľ, ku krásnej žene sa neprichádza, ale jazdí autom!

* * *

— Vaše dni sú zrátané, — hovorí lekár pacientovi.

— Zajtra pôjdete do práce!

* * *

Zaoceánska loď, vypravená známu cestovnou kanceláriou sa potápa. Cestujúci sa bijú o miesto v záchrannom člne.

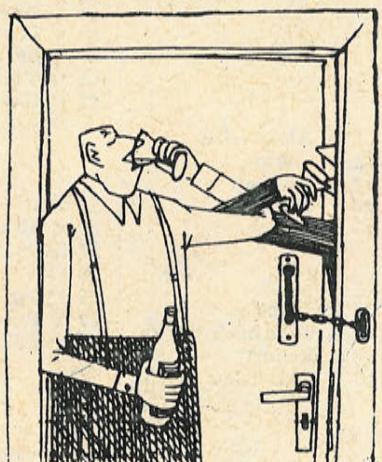
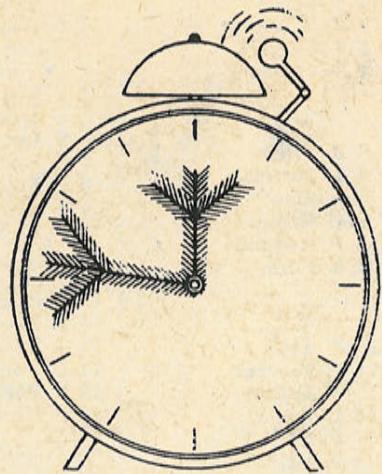
— Nerobte paniku! — ozve sa v megafóne energický hlas kapitána, — Najskôr nastúpia cestujúci, ktorí majú zájazd na pôžičku!

* * *

— Nemám rád veľa rečí, — vrávi šef novému pracovníkovi.

— Keď kývnem prstom, to znamená, že máte príst ku mne, áno?

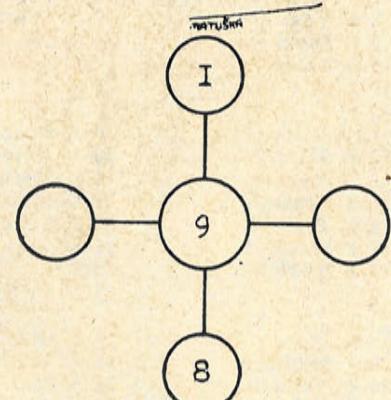
— Rozumiem. Ved' ani ja si nepočípim na reči. Keď zavrtím hlavou, to znamená, že neprídem!

DOKÁŽEŠ TO?

POČTOVÁ HÁDANKA. Do každého krúžku vpište číslu od 1 po 8 tak, aby súčet všetkých strán (troch krúžkov) bol 18! (Odpoveď na str. 28)

MÁS POSTREH? Pepik pomáhal maminec pri mytí nádobí a hrúza! Rozbil dva krásne malované talífe po babičce. Ale ty pôrepe pôjdou slepit, jestiže Pepik dokáže správne složiť. Pomožte mu s tím!

MENO VEŠTÍ

VALDEMAR — vysoký alebo veľmi vysoký, šikovný s proporcionálnou postavou, blondín alebo tmavý blondín. Má modré, šedé, zelené alebo hnedé oči. Od detstva apodiktický typ, egocentrik, ktorý rád vládne. Najčastejšie neprosí, iba žiada a rozkazuje. Terorizuje rodičov, tetu, babičky, ako aj súrodencov. Schopný, inteligentný, rýchly, pozorný, ale aj sebec a namyslenec. Veľmi vysoko si cení vlastnú osobu, rád sa pekne oblieka, stará sa o svoj zovnášok a je elegantný. Doma, v škole, medzi rovesníkmi sa vždy snaží byť jedným z prvých, na čele, viest a rozkazovať. Práve preto ho kolegovia nemajú veľmi radi (má málo priateľov), ale sa mu podriaďujú. Veľa si o sebe myslí a má veľké ambicie. Žení sa zavčas s dobrou, vzdelenou, múdrovou a pracovitou ženou. Manželka sa mu musí vo všetkom podriať, lebo rýchlo nasstanú ostré nedorozumenia, ktorých následkom je rozvod. Voči deťom používa metódu „studeného odchovu“. V jeho domácnosti nastáva rýchlo blahobyt, prepych, ale chýba tu obyčajné ľudské srdce a teplo. Spoločensky sa stýka iba s nemnohými a takými, ktorí v živote čosi dosiahli. Vždy má väčšie požiadavky ako to, čo sám dáva. Nedostatky vzdelenia alebo spoločenského chovania nahradzuje bezochvostou a sebastotou.

TADMÍR

Věříte snům? Ne? Ani my nevěříme, ale co to škodi podívat se občas do snáře? Je to přece jen zábava, a co když se vám dobrý sen vyplní? Tedy, zdálo se

SNÁŘ

vám o:

Dámské společnosti — chráni se klepů
Čoče vařené — ujdeš neštěstí; přebíráni čočky — namáhavá práce.
Cislech — budeš dělat dobré obchody, jinak hrej s nimi v loterii;
psaní čísel — poznamenajte si je pro hru v loterii; smazaných —
podvádíš sám sebe.

Česání hladkých vlasů — věrní přátelé; rozuchaných — špatné
zprávy.

Dverích otevřených — nalezeš přátelské přijetí; zavřených — přijedeš do styku s nepříjemnými lidmi; skřípajících — nepříjemná návštěva; hořících — budeš mít nepřátele.

Hřiběti — veselé hodiny tě očekávají.

Husím peří — obdržíš dopis.

Kamnech žhavých — mnoho úspěchů; hřejících — blahobyt; bez ohně — budeš postrádat nejpotřebnějšího; velmi pěkných — pohodlný život; topení v kamnech — spokojený domov.

Jménu vlastnímu — dobré poselství; napsaném — budeš zapleten do procesu.

Klisně — bohatý zisk.

Klihu — strasti v lásce.

Klubku — mnoho námahy, málo zisku.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO KULTURALNY
00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.
TEL. 26-44-49 (red. nacz.), 26-04-55, 26-42-57

ORGAN TOWARZYSTWA SPOŁECZNO-KULTURALNEGO
CZECHÓW I SLOWAKÓW W POLSCE, adres ZG TSKCIS
31-504 Kraków, ul. Zygmunta Augusta 7/3-4, tel. 22-12-92.

ODZNACZONY: Złotym Medalem ze Wstęga Czechosłowackiego Instytutu Kontaktów Międzynarodowych, Medalem Macierzy Słowackiej Za Zasługi dla Rozwoju Literatury Słowackiej, Złota Odznaka Za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, Medalem Za Zasługi dla TKCIS.

REDAKCJA: Adam Chalupiec (redaktor naczelny), Areta Fedak (opracowanie graficzne), Anna Krzysztofeková, Mieczysław Pożarski (redaktor techniczny), Eva Rudnicka (tłumacz), Alžbeta Stojowska (tłumacz), Dominik Surma, Ján Spernoga (sekretarz redakcji).

WYDAWCZA: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wileńska 12, tel. 28-24-11.

SPOŁECZNE KOLEGIUM REDAKCYJNE: Augustin Andrašák, Ján Galiniak, Jozef Grigák, Ján Halač, František Harkabuz, Vladimír Hess, Zofia Chalupkova, Bronislav Knapčík, Eugen Kott, Angela Kulaviaková, Ján Lukáš, Lídia Mšálová, František Paciga, Andrej Vojtas.

WARUNKI PRENUMERATY: Prenumerata na kraj przyjmuje Oddział RSW „Prasa-Książka-Ruch“, oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do dnia 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Cena prenumeraty: kwartalnie 30 zł, rocznie 120 zł. Instytucje i zakłady pracy opłacają prenumeratę w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch“ lub — w miejscowościach, gdzie Oddziałów nie ma — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i (na wsi) u doręczycieli.

Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“ Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata z wysyłką za granicę jest droższa o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla instytucji.

DRUK: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 714.

Nie zamówionych tekstu, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów.

Numer oddano do składu 3.11.1986, podpisano do druku 8.12.1986.

KALENDÁŘ ŽIVOTA

LEDEN

1. NOVÝ ROK

2 P Blahorád
3 S Radmila
4 N BLAHOŠLAVA
5 P Edvard
6 Ú Tří králové ♂
7 S Vilma
8 Č Cestmír
9 P Vladan
10 S Břetislav

11 N BOHDAN

12 P Pravoslav
13 Ú Veronika
14 S Radovan
15 Č Blahomil ♂
16 P Vladimír
17 S Drahoslav

18 N VLADISLAV

19 P Doubravka
20 Ú Ctislav
21 S Běla
(Den babiček)
22 Č Slavomír ♂
23 P Zdeněk
24 S Milena
25 N MILOŠ
26 P Pavlina
27 Ú Přibyslav
28 S Karel
29 Č Zdislav
30 P Marta
31 S Spytihněv

ÚNOR

1 N HYNEK

2 P Hromnice
3 Ú Blažej
4 S Jarmila
5 Č Agáta
6 P Dorota
7 S Richard

8 N JACEK

9 P Apolenka
10 Ú Mojmír
11 S Božena
12 Č Slavěna
13 P Kateřina
14 S Valentýn

15 N JIRINA

16 P Řehoř
17 Ú Lukáš
18 S Simeon
19 Č Miloslav
20 P Oldřich
21 S Lenka

22 N PETR

23 P Svatopluk
24 Ú Matěj
25 S Viktor
26 Č Božetěch
27 P Alexandr
28 S Lumír

BŘEZEN

1 N ALBÍN

2 P Anežka
3 Ú Lucie
4 S Popelec
5 Č Kazimír
6 P Bedřich
7 S Tomáš

8 N MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN

9 P František
10 Ú Viktorie
11 S Anděla
12 Č Konstantin
13 P Růžena
14 S Matylda

15 N IDA

16 P Ámos
17 Ú Vlastimil
18 S Eduard
19 Č Josef
20 P Světlouše
21 S Radek

22 N LEONA

23 P Felix
24 Ú Gabriel
25 S Marie
26 Č Emanuel
27 P Alena
28 S Soňa

29 N TAŤANA

30 P Miroslav
31 Ú Amelie

DUBEN

1 S Teodor
2 Č Vladislav
3 P Richard
4 S Václav

5 N MIROSLAVA

6 P Vilém
7 Ú Herman
8 S Ema
9 Č Dušan
10 P Radomil
11 S Filip

12 N JULIUS

13 P Aleš
14 Ú Vincenc
15 S Anastazie
16 Č Irena
17 P Rudolf
18 S Valérie

19 N NEDĚLE VELIKONOČNÍ

20 P PONDĚLÍ
VELIKONOČNÍ ♂
21 Ú Alexandra
22 S Lukáš
23 Č Vojtěch
24 P Jiří
25 S Marek

26 N OTO

27 P Jaroslav
28 Ú František
29 S Robert
30 Č Blahoslav

KVĚTEN

1 P Svátek práce
2 S Zikmund
3 N MARIE
4 P Monika
5 Ú Irena
6 S Jan ♂
7 Č Ludmila
8 P Stanislav
9 S Den vítězství,
st. sv. ČSSR

10 N BLAŽENA

11 P Svatava
12 Ú Pankrác
13 S Serváč ♂
14 Č Bonifác
15 P Zofie
16 P Přemysl

17 N VRATISLAVA

18 P Nataša
19 Ú Ivo
29 S Bernard
21 Č Viktor
22 P Helena
23 S Vladimír

24 N JANA

25 P Dobroslava
26 Ú Den matek
27 S Valdemar ♂
28 Č Vilém
29 P Magdalena
30 S Ferdinand
(Den dědečka)

31 N KAMILA

CERVEN

1 P Mezinárodní
den dětí
2 Ú Mariana
3 S Tamara
4 Č Dalibor
5 P Pavlína
6 S Norbert

7 N IVETA

8 P Medard
9 Ú Stanislava
10 S Markéta
11 Č Flóra
12 P Antonie
13 S Antonín

14 N VASIL

15 P Vit
16 Ú Zbynek
17 S Adolf
18 Č Boží tělo ♂
19 P Leoš
20 S Květuše

21 N ALOIS

22 P Pavla
23 Ú Zdeňka
(Den otce)
24 S Jan
25 Č Ivan
26 P Adriana
27 S Ladislav

28 N LUBOMÍR

29 P Petr a Pavel
30 Ú Sárka

1987

ČERVENEC

1 S Jaroslava
2 Č Marie
3 P Radomír
4 S Prokop ♂

5 N CYRIL A METODEJ

6 P Mistr Jan Hus
7 Ú Bohuslava
8 S Nora
9 Č Drahoslava
10 P Libuše
11 S Olga ♂

12 N BOREK

13 P Markéta
14 Ú Karolina
15 S Jindřich
16 Č Luboš
17 P Bohdan
18 S Drahomíra

19 N ČENEK

20 P Česlav
21 Ú Vítězslav
22 S St. sv. PLR
23 Č Libor
24 P Kristýna
25 S Jakub ♂

26 N ANNA

27 P Julie
28 Ú Viktor
29 S Marta
30 Č Bořivoj
31 P Ignác

SRPEN

1 N OSKAR

2 N GUSTAV
3 P Miluše
4 Ú Dominik
5 S Milivoj
6 Č Oldřiška

9 N ROMAN

10 P Vavřinec
11 Ú Zuzana
12 S Alena
13 Č Klára

16 N JÁCHYM

17 P Záviš
18 Ú Helena
19 S Ludvík

23 N LUROMÍRA

24 P Bartoloměj ♂
25 Ú Radim
26 S Luděk

30 N RŮŽENA

31 P Pavlina

ZÁŘÍ

1 Ú SAMUEL

2 S Adéla
3 Č Bronislav
4 P Jindřiška
5 S Boris

6 N BOLESLAV

7 P Regina ♂
8 Ú Marie
9 S Daniela

13 N LIBOR

14 P Radka
25 Ú Jolana

20 N OLEG

21 P Matouš
22 Ú Mořic

27 N KOŠMA

28 P Václav
29 Ú Michal

31 N RŮŽENA

30 S Jeroným ♂
31 P Pavlina

ŘÍJEN

1 Č Igor
2 P Galina
3 S Bohumil

4 N FRANTIŠEK

5 P Eliška
6 Ú Natálie
7 S Sergej ♂
8 Č Věra
9 P Diviš

11 N JAN ŽÍŽKA

12 P Marcel
13 Ú Renáta
14 S Krasoslav

18 N LUKÁS

19 P Michaela
20 Ú Vendelin

25 N ŽIVA

26 P Dimitrij
27 Ú Ivona
28 S Tadeáš

31 N ŠTĚPÁNKA

30 S Marcel
31 S Štěpánka

LISTOPAD

**1 N VSECH
SVATÝCH**

2 P Památnka
zesnulých
3 Ú Hubert
4 S Karel
5 Č Emerich ♂
6 P Liběna
7 S Velká říjnová
soc. revoluce

8 N BOHUMÍR

9 P Bohdan
10 Ú Evžen
11 S Martin
12 Č Benedikt
13 P Stanislav

15 N LEOPOLD

16 P Otmar
17 Ú Valentýna
18 S Romana

22 N CECILIE

23 P Klement
24 Ú Emilie
25 S Kateřina

29 N BLAŽEJ

30 P Ondřej
31 P Bohumila

1 Ú Lev
2 S Blanka
3 Č František
4 P Barbora
5 S Jitka

6 N MIKULÁS

7 P Ambrož
8 Ú Květoslava
9 S Vratislav
10 Č Julie
11 P Dana
12 S Simona

13 N LUCIE

14 P Lydie
15 Ú Zdirad
16 S Albína
17 Č Daniel
18 P Miroslav
19 S Urban

20 N DAGMAR

21 P Tomáš
22 Ú Šimon
23 S Vlasta
24 Č Adam a Eva

25 P 1. SV. VÁNOČNÍ

26 S 2. SV.
VÁNOČNÍ

27 N JAN

28 P Bohumila
29 Ú Judita
30 S David
31 Č Silvestr